

№ 19 (521) 25 траўня 2007

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Хімікі з фізыкам

Павал Севярынец і Мікола Статкевіч выйшлі на свабоду ў адзін дзень. Такіх выпадковасцяў не бывае. Паддышановыя перамовы з Захадам ідуць, Статкевіч і Севярынец мяркуюць, што іх «выменялі на гандлёвяя прэфэрэнцыі» (**старонка 4**).

Вызваленые двух палітычных, а цяпер і маральных аўтарытэтав памяняла расклад сілаў у апазыцыі. Аляксандар Мілінкевіч атрымаў салідную падтрымку ў сваім супрацьстаянні зь лідэрамі апазыцыйных партый. «Цмокі а пяці галавах нежыццяздольныя», заявіў Севярынец у часе онлайн-канфэрэнцыі з чытачамі «НН» (**старонка 6**). «Буду дапамагаць Мілінкевічу», — заявіў ён на сваёй першай прэс-канфэрэнцыі (**старонка 5**). Севярынец, які за час высылкі вырас у найпапулярнейшую фігуру нацыянальнага руху, сваё першае публічнае з'яўленне зрабіў у нацыянальнай вышыванай кашулі.

Зъмены могуць адбыцца і ў спэнары суботнігая Кангрэсу дэмакратычных сілаў, выпікі якога здаваліся запраграмаванымі (**старонка 12**). Кангрэс партыйных сілаў рызыкуе стаць дэмансстрацыйяй партыйных слабасцяў. Статкевіч выносіць на форум альтэрнатыўную стратэгію апазыцыі, якую ён называў «эўропейскай» (**старонка 6**).

У НУМАРЫ

Разам супраць вялікага д'ябла

Ахмадынэджад пабываў у Беларусі зь візитам, вынікі якога пакуль цяжка ацаніць. Старонка 13.

Працэс пяці

28 траўня распачынаецца суд над Маладым Фронтом. Старонка 8.

«Белтрансгаз» прададлі незваротна

Старонка 7.

Увага!

Каб рэгулярна атрымліваць газету, вам трэба проста падпісаць дамову на яе пакупку і перавесыці грошы праз банк.

Дамову трэба падпісаць і даслаць на адрес Рэдакцыі (220050 Менск а/с 537) не пазней за 25 мая.

Аплату па квітанцыі вам трэба зрабіць не пазней за 1 чэрвеня. Квіток пра аплату перасылаць на траба, ён аўтаматычна прыйдзе нам з банку.

Драгія людзі! Сёньняшняյ «Наша Ніва» — гэта ўнікальная зьява, беспрэцэдэнтны выпадак у нацыянальнай гісторыі, калі газета выходитзіць і распаўсюджваецца

сваімі сіламі, з апорай на чытачоў. Вашы дзееці і ўнуکі будуть распытваць Вас пра гэты час і гэту газэту.

Не стамляйцеся падпісацца, а таксама падпісаць суседнюю школы, вучэльні, офісы, асяродкі, цэрквы — там, дзе газета ня будзе прападаць. Прачытаўшы газету, перадавайце яе школьнікам, студэнтам, пакідайце ў цягніках, цыркульнях, усюды, дзе яе могуць прачытаць іншыя людзі, якія яшчэ ня ведаюць, што незалежныя газеты ёсць, выходзяць.

Пераможа вытрываласыць.
Ваша «Наша Ніва»

Па пытаньнях дастаўкі газеты звязаных да Рамана: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84
e-mail: dastauka@tut.by

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Саша і Сірожа сустаршыні тожа

Съмех у залі. Пакуль апазыцыйная вярхоўка ўсур'ёз і са смакам дзеліць крэслы, чытачы сайту nn.by галасуюць за папулярных комікаў Сашу і Сірожу.

Вы за тое, каб Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы ўзначальвалі...

сустаршыні	45 (9.7%)
адзін старшыня	198 (42.7%)
лідэры партый па чарзе	16 (3.4%)
Саша і Сірожа	205 (44.2%)

Ад 16.05. усяго прагаласавала: 464

РЭДАКЦЫЙНЫЯ КАМЭНТАРЫ

Два на два

Было б лягічна, каб у адказ на вызваленне двух палітвязняў Эўропа выкрасіла двух чыноўнікаў са сьпісу невыязных.

Несумненна, што кожны крок Беларусі да нармальнасці павінен знаходзіць прыязны водгук.

Тады Вячаслаў Дашкевіч захавае надзею пабачыць свайго Зымітра, а Ірына Казуліна — Аляксандра.

Патэнцыял для збліжэння з Эўропай вялікі: за кожную газету, вернутую ў «Саюздрук», — яшчэ па адным. Паслья — Рада Эўропы. Паслья — дамова аб добрым суседстве з Эўрасаюзам.

То не жарты былі б, а жэсты. Адзінай мова, якую разумеюць людзі, што гавораць на розных мовах.

Дзяржава для народу

Паслья адмены льготаў на саме неабходнае — камуналку для пэнсіянераў і праезд для студэнтаў — Беларусь ператвараецца ў найменш сацыяльную дзяржаву ў Эўропе.

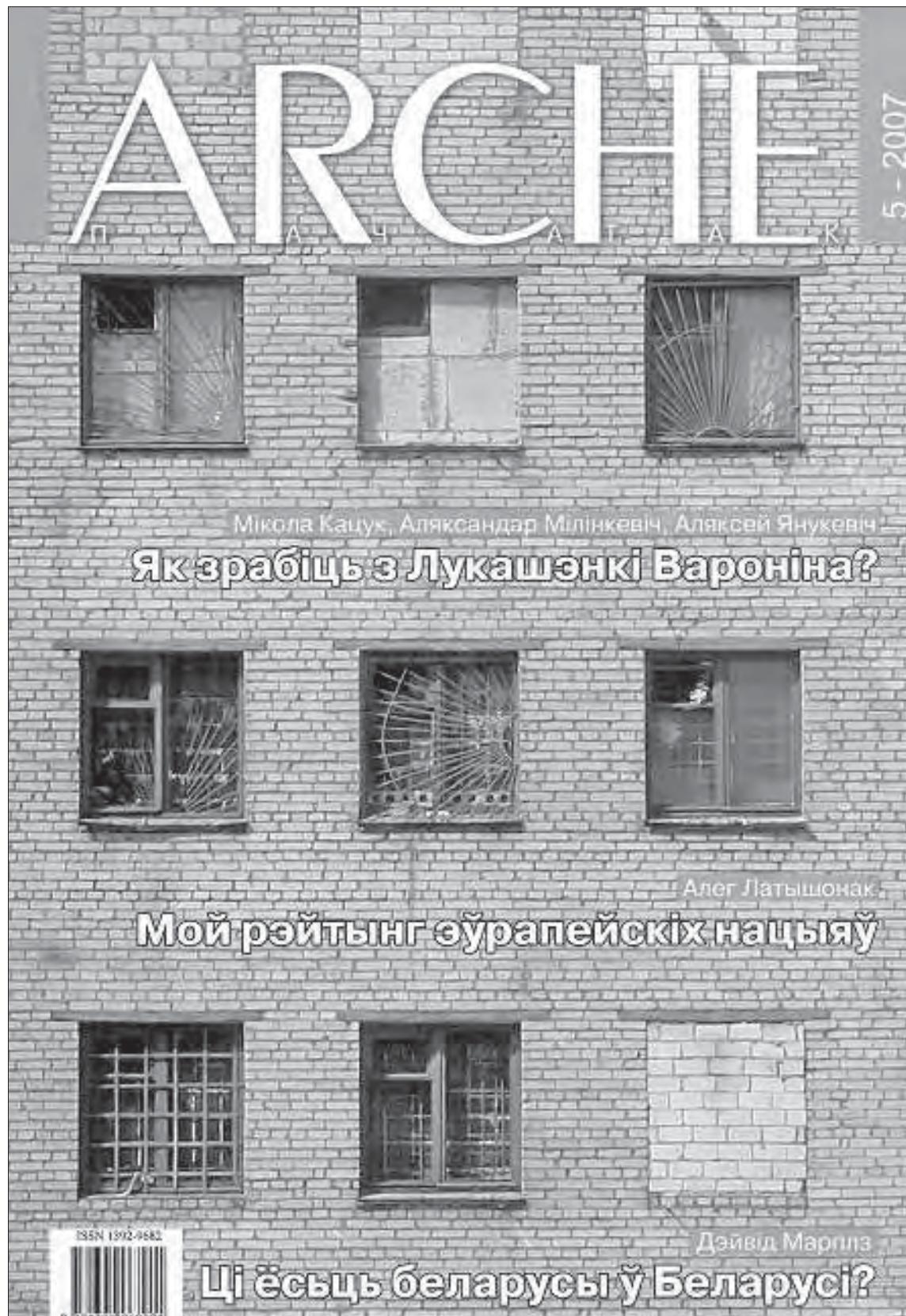
«Хоча Пушцін, каб мы плацілі гэтыя грошы, — будзем зьбіраць ад лекаў, чарнобыльцаў, ад тых, хто ў акопах гніў, зьбяром...», — крыўдаваў нядаўна кіраунік Беларусі на падарожанье russkikh energanośbitaў. Хто тады мог думаць, што гэта ня кідкая рыторыка, а прадуманая стратэгія, якая і легла ў аснову новага закона «Аб дзяржаўных сацыяльных ільготах, правах і гарантыйах для асобных катэгорый грамадзянаў».

Будуць адмененныя зыніжка на праезд у пасажырскім транспарце для навучэнцаў, вэтэранаў працы, грамадзян пры выкананьні службовых абавязкаў. Скарочыцца катэгорыі асобаў, якія маюць ільготы па аплаце камунальных і мэдычных паслуг.

Палата прадстаўнікоў прыняла гэты спушчаны з прэзыдэнтуры закон 101 голасам супраць 1. Няма сумневаў, што савет рэспублікі закон зацвердзіць. І тады, працягваючы цытату, «...перастануць намі маніпуляваць і перастануць нас шантажаваць».

Трансфармацыя систэмы льготаў, напэўна, мае эканамічны сэнс. Толькі прапаганда «дзяржавы для народу» паслья гэтага глядзіцца цынічна. Паслья адмены льготаў на саме неабходнае — камуналку для пэнсіянераў і праезд для студэнтаў — Беларусь ператвараецца ў найменш сацыяльную дзяржаву ў Эўропе. Застаецца суцешыцца надзеяй, што льготы з помпай вернуць перад выбарамі 2011 году.

Пытайцеся ў распаўсюднікаў новы нумар

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 00345

«Нас памянялі на гандлёвыя прэфэрэнцыі»

У аўторак у Наваполацку і Мар'інай Горцы адбыліся выязныя паседжаныя судоў. На іх было прынята рашэнне аб умоўна-датэрміновым вызваленіі Мікалая Статкевіча і Паўла Севярынца. Палітыкі былі асуджаны ў траўні 2005 г. на трох гадах абмежаваньня свабоды за арганізацыю вулічных дэманстрацый пратэсту.

Павал адбываў пакаранье на лесанарыхтоўках у в.Малое Сітна Полацкага раёну. Сп.Мікалай напачатку быў высланы ў Баранавічы, а пасля пераведзены ў в.Блонь Пухавіцкага раёну. На волю палітыкі мусілі выйсці ў жніўні.

«Наша Ніва»: Да Вас не датэлефанаванаца. Столкі віншаваныя?

Павал Севярынец: Так. За гадзіну пасля сканчэння суду ўжо было калі 15 тэлефанаваньняў. Пазванілі сябры з «Маладога фронту», маці, журналісты. Усе віншуюць.

Мікола Статкевіч: Тэлефанаваныя сапраўды шмат.

Эўрасаюз: Вызваленіе палітвязняў ня мае сувязі з прэфэрэнцыямі

Ужо на другі дзень пасля вызваленія Паўла Севярынца і Міколы Статкевіча Эўропа дала зразумець, што гэты факт ніяк не адб'еца на рашэнні пазбавіць Беларусь гандлёвых прэфэрэнцыяў. Пра гэта на он-лайн канферэнцыі на сайце naviny.by заявіў каардынатор па сувязях з Беларусью прадстаўніцтва Эўракамісіі ва Украіне і Беларусі Жан-Эрык Хольцапфель: «Мэханізм систэмы прэфэрэнций ніяк не звязаны з палітычнымі вязнямі, ён звязаны з абаронай правоў прафсаюзаў і выкананьнем умоваў Міжнароднай арганізацыі працы».

У мяне, як назло, садзіцца батарэя тэлефона, а я ўсё яшчэ не датэлефанаваўся да сям'і.

«НН»: Калі даведаліся, што могуць вызваліць?

ПС: Пра сёньняшні суд я даведаўся толькі ў пятніцу, калі да мяне дадому ў Віцебск прыходзіў міліцыянт, які сказаў, што ў яго добрыя навіны. Не падмануў.

МС: Намёкі пачаліся яшчэ ў пятніцу, але прызнаюся, што ўсё было досыць зыньянацку.

«НН»: Што сёньня адбываўся на судзе?

ПС: Падалося, што ўсё прайшло па сцэнары, паводле якога я мусіў выйсці на волю. І пракурор, і судзьдзя адназначна палічылі, што тэрмін маёй «хіміі» мусіць быць скончаны. На мае рэсплікі, што я лічу, што незаконна быў асуджаны, таму мне ніяма за што каяцца, яны папросту не рэагавалі. Прыйдумалі трактоўку «за прыкладныя паводзіны». Улады абыходзяць самімі ж прыдуманыя нормы.

МС: З Блоні мяне забралі літаральна за 20 хвілінаў да пачатку суду, які быў чыстай фармальнасцю. Судзьдзя папросту зачытаў пастанову, паводле якой я вызваліваюся. Хіба што ў судзе было запісат «гэбістаў», якія, мабыць, чакалі прыезду палітыкаў і журнالістаў. Судзьдзя адзінае запыталася ў мяне, ці я буду я супраціўляцца вызваленіню. Дзеля свайго старога бацькі адказаў, што я ня буду. Больш пытаньняў не

было.

«НН»: З чым Вы звязваецце гэтае вызваленіне?

ПС: Найперш з тым, што Беларусь ужо ў найбліжэйшы час можа стаціца гандлёвым прэфэрэнцыі Эўрасаюзу. Таксама звязваю гэта з нядайней сустэрчай на месцы кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта Наталы Пяткевіч з прадстаўніком Дзярждэпартамэнту ЗША Крамэрам. Пасля гэтай сустэрчы ў Беларусі не пачалі ніводнай палітычна матываванай крыміналнай справы і нават амаль нікога не садзілі на суткі. Лічу, што пачаўся нейкі гандаль з Эўропай, дзе палітэзняволеные адагрываюць важную ролю.

МС: Улада спрабуе такім чынам уратавацца. Відавочна, што мяне вызвалілі, каб на стаціца гандлёвым прэфэрэнцыі. Ідзе сапраўдны гандаль людзімі. У гэтым пляне Нігерыя яшчэ вельмі далёка да Беларусі.

«НН»: Зь якім пачуцьцём выходіце на волю?

ПС: З дваістым. Выходжу на свабоду, якой чакаў. З іншага боку — разумею, што мяне абмянялі на гандлёвым прэфэрэнцыі. Што мая свабода каштуете столькі мільёнаў даляраў. Раней патрабавалі пакаяння, цяпер ня трэба і гэлага. Эканоміка, відаць, сапраўдны прыцінкула ўладу.

МС: Складаныя пачуцьцы. У душы сядзіць нешта вельмі гадкае, а я радаснае. Мне заставалася праўбыць на «хіміі» два месяцы, якія я

збіраўся адседзець. Я не пісаў ніякіх просьбаў пра вызваленіе спадарыні Пяткевіч, бо лічу гэта ніжэй за ўласны гонар. Нас, як закладнікаў, спрабуюць вызваліць. Аднак трэба запомніць, што закладнікаў нельга выкупіць, бо ў такім выпадку будуть новыя закладнікі.

«НН»: Што было найцікавейшым падчас зыняволенія?

ПС: Бачыць тое, што сёньня ўяўляе Полаччына. Яе дэградацыю праз «максімку», калгасны лад, прыніжаных людзей. Полаччына, якая мае 1000-гадовую гісторыю, якая дала съвету Скарэну і Эўфрасінню, заслугоўвае лепшай долі.

МС: Пачуцьцё несвабоды. Разуменне, што тваім жыццём распарађаюцца іншыя. Хаця я хачу сказаць, што любой сітуацыі можно кіраваць самому. Трэба проста з усімі кіравацца годнымі падводзінамі.

«НН»: Якія пляны на бліжэйшыя дні?

ПС: Зараз падаю да бацькоў ў Віцебск. На выходных пляную быць на Кангрэсе, а ў панядзелак — на судзе над «маладафронтайцамі».

МС: Гэтым вызваленінем улада хоча, каб я ўдзельнічаў у ганебным Кангрэсе. Мы з Паўлам Севярынцам доўгарайліся, ці варта туды ісці. Вырашылі, што пойдзем, але выкажам там сваю думку. 28 траўня буду на судзе над «маладафронтайцамі».

Гутарыў Зыміцер Панкавец

Севярынец: Буду дапамагаць Мілінкевічу

Ужо на другі дзень паслья вызвалення Павал Севярынец прыехаў у Менск. А чацвёртай раніцы на чыгуначным вакзале яго сустракалі сабры і знаёмыя, з кветкамі і музыкай.

З раніцы Павал наведаў цырульню, а ўжо а 11:00 даваў прэс-канфэрэнцыю ва ўправе Партыі БНФ. Ён быў апрануты ў кашулю зь беларускім нацыянальным арнамэнтам. Паглядзець на Севярынца прыйшло каля 70 чалавек. Сярод іх быў Аляксандар Мілінкевіч, Іна Кулей, Аляксей Янукевіч, Стэфан Эрыксан і шмат хто яшчэ. Мілінкевіч падарыў было му палітвязню букет белачырвона-белых гваздзікоў.

Напачатку прэс-канфэрэнцыі зь невялікім словам выступіў старшыня Вінцук Вячорка, які ўручыў Севярынцу прэмію Партыі БНФ за 2006 год. Вячорка адзначыў, што на прыкладзе Севярынца мы можам убачыць, як адзін чалавек здольны рабіць вечнасць.

Сам Павал Севярынец пачаў сваю прамову з падзякаў на адрас тых, хто прыяжджаў да яго ў Сітна, хто пісаў лісты (агулам ён атрымаў 1480 карэспан-

дэнцый), журналістам, сябрам, усім, хто не забываў яго. Павал сказаў, што менавіта ў Малым Сітне ён як ніколі востра адчуў людzkую салідарнасць, якое не заўсёды хапала на волі.

Пра пляны на бліжэйшую палітычную будучыню Павал адзначыў, што зьбіраецца дапамагаць Аляксандру Мілінкевічу ў руху «За свабоду», бо бачыць у ім вялікую перспектыву. У плянах Севярынца ператварыць Беларускую

хрысьціянскую дэмакратыю ў найбуйнейшую палітычную партыю ў краіне. Севярынец пацвердзіў, што зьбіраеца ўдзельнічаць у Кангрэсе дэмакратычных сілаў, дзе будзе выступаць за стратэгію «Эўрапейскай кааліцыі».

Севярынец заклікаў усіх прысутных прыйсьці 28 траўня да суду Савецкага раёну, каб падтрымаць пяць «маладафронтўцаў», якіх у гэты дзень пачынаюць судзіць.

Па сканчэнні прэс-канфэрэнцыі каля Паўла сабралася цэлая жывая чарга людзей, якія хацелі паразмаўляць зь ім.

Зыміцер Панкавец

«Цмокі а пяці галовах нежыцьцяздольныя»

У пятніцу на вашыя пытаньні на сایце nn.by адказваў палітссыльны Павал Севярынец. Пррапануем Вашай увазе некаторыя адказы.

— Павал, ці зьмянілася нешта ў табе за час пакаранія хіміяй? Вадзім

— Галоўнае — духовае кшталтаванье: Бог ведае, дзе трэба быць кожнаму з нас. А яшчэ ўсьведамленне того, наколькі моцнай можа быць беларуская салідарнасць. На гэты момант мяне наведала больш за 500 чалавек і мне даслалі 1478 лістоў.

— Навошта нам Кангрэс дэм. сілаў? Сынегны Чалавек

— Мяркую, нават арганізатары Кангрэсу на ўстане толкам патгумачыць.

— Што Вы можаце пранаваць тым хрысьція-

**нам, якія хацелі б уплы-
ваць на грамадзкія справы,
але ня бачаць сябе ў систе-
ме каардынатаў «улада-
апазыцыя»? Якія тыповыя
проекты дзеянасці?**

— Абараняць мараль-
насць, законнасць і хрысьці-
янская нормы ў сваім горадзе
ці мястечку.

**— Павал, як спыніць раз-
бурэйне Горадні? Ка-
стансін**

— Так, як было спынена разбурэйне Курапатаў у 2001-2002 г. Кругласуткавая варта соценъ актыўістай, людзкая салідарнасць і адначасова — шырокая інфармацыйная кампанія сярод жыха-

роў Горадні. За гісторычную Горадню мусіць змагацца не адно апазыцыя, а ў першую чаргу самі гарадзенцы.

**— Паша, тваё стаўленне да валгузыні вакол Мілінке-
віча? Чалавек**

— Пакуль рэжым разбуряе краіну — тут год грызуцца, хто галоўны. У Беларусі асноўная сіла нацыянальнаага руху гуртуеца ціпер вакол Мілінкевіча. Можна ізноў жа спрачцаць, ці падцінне, а можна ўпрагчыць і дапамагчы. Рух «За Свабоду» можа стаць тым, чым быў пры канцы 1980-х БНФ або нават «Салідарнасць» у Польшчы, — зататкі для гэтага ёсць.

— Ваша стаўленне да падзеі у Эстоніі?

— Расей раздзымула міжнародны канфлікт зь беспарадкамі і ахвярамі ў суседній краіне. На межах з Прыбалтыкай, Грузіяй, у Прыднястроўі, Паўднёвой Асеціі, Аб-

хазіі, у Крыме, а таксама пасярэдзіне Украіны і (увага!) на заходній мяжы Беларусі імпэрыя сутаргава спрабуе намацаць «захадні вал» супраць дэмакратыі.

**— Што скажаце пра ра-
шэнныне Янушэўскага вые-
хаць за мяжу?**

— Наколькі я ведаю, маладафронтавцы прынялі ра-шэнныне адправіць Аляксея за мяжу, бо ён адказны за працу сайту (www.mfront.net). Ход слушны.

**— Ці патрэбна дэмакра-
там удзельнічаць у выбара-
х, і ці пойдуть МФ і БХД
на іх? Можа, патрэбна зрабіць супольны сыніс на-
чале з Мілінкевічам? Кас-
тусь**

— На жаль, выбараў у нас даўно няма. Кампаніі пра-водзіць будзем. А нацыяналь-
наму руху трэба яднацца, ма-
цеце рацью, і трymацца адзінай
моцнай стратэгіі: беларускай
паводле мовы, эўрапейскай
паводле формы і хрысьціян-
скай паводле зьместу.

**— Як вы ставіцесь да
ствараемага наноў цмока зь
пяццю галовамі? Людміла**

— Наколькі я ведаю зь бя-
ліёгіі, цмокі а пяці галовах нэ-
жыцьцяздольныя. Нельга дазволіць камунізму ўзяць рэ-
вониш у Аб'яднаных дэмакра-
тычных сілаў.

Дзьве стратэгіі апазыцыі

Стратэгія Палітрады была абмеркаваная вясной на сэмінары апазыцыі ў Вільні. Стратэгія «Эўрапейскай кааліцыі» фактычна была распрацаваная бытым палітвэльным Мікалем Статкевічам. Чыя возьме на Кангрэсе?

Кіраўніцтва

Палітрада: Кааліцыйнае кіраванье апазыцыяй.

Эўрапейская кааліцыя: Адзін лідэр зь вялікімі паўнамоцтвамі.

Масавыя акцыі

П: Адмовіцца ад на пэўным этапе ад правядзенія масавых вулічных акцыяў.

Э: Рыхтаваць дэмакратычныя сілы й грамадзтва да масавай кампаніі грамадзянскага дзеяньня з палітычнымі і сацыяльна-еканамічнымі патрабаваніямі.

Эвалюцыя рэжыму

П: Разылік на эвалюцыйны шлях пераходу сёньняшняга рэжыму да дэмакратіі і дыялёг з кіруючымі элітамі.

Э: На эвалюцыю спадзяваньняў няма, бо лідэры гэтага рэжыму разглядаюць дэмакратію толькі як пагрозу страты ўлады.

Дыялёг

П: За дыялёг з уладай праз «круглыя столы».

Э: За дыялёг з асобнымі людзьмі, а не з уладай.

ЗП

ГОД ПАЭЗІІ. З КЛЯСЫКІ

МАКСІМ ТАНК

Знаю — нялёгка ў закутай краіне
Выламаць краты і зьнішчыць астрог...
Толькі каб дзесяцам сваім не пакінуць
Торбаў жабрацкіх, этапных дарог.

Знаю — на мала на родных раўнінах
Вырасце новых курганаў нямых...
Толькі каб нам не пакінуць краіне
Межаў праклятых і песень глухіх.

1937

2007 год — год 125-годзьдзя Купалы й Коласа. Сёлета «НН» штонумар друкуе вершы. Чакаем новых твораў.

«Белтрансгаз» прадалі незваротна

Бяз права залатой акцыі.

Расейскі газавы гігант ААТ «Газпром» і Дзяржкамітэт па маёмы ў Беларусі ў мінулую пятніцу падпісалі дамову куплі-продажу акцый «Белтрансгазу».

Расейская кампанія набывае 50% акцый «Белтрансгазу» за \$2,5 млрд.

Ашата будзе ажыцьцяўляцца роўнымі долямі ў чатыры этапы цігам 2007—2010 г. На кожным этапе «Газпром» будзе набываць 12,5% акцый «Белтрансгазу». Да сканчэння яго зьдзелкі, акцыі «Белтрансгазу», якія падлягаюць продажу ААТ «Газпром», не павінны быць адчужанымі, абцяжаранымі або перададзенымі ў заклад.

Цігам 50 дзён пасля пераходу да ААТ

«Газпром» правы ўласнасці на першую частку акцый «Белтрансгазу» ў памеры

Сямашка: гэта толькі пачатак

Першы віце-прем'ер Уладзімер Сямашка заявіў, што за 1–2 месяцы ўрад будзе гатовы прадаць акцыі нафтакімічных прадпрыемстваў «Нафтан», «Палімір», «Азот» і «Хімвалакно». Умовы прыватызацыі: наяўнасць у інвестара ўласных сродкаў для набыцця акцыяў і інвестацый ў вытворчасць, сіравіны і рынку збыту. Для дакладней ацэнкі прадпрыемстваў, іх акцыі з'явіцца на заходнезурэйскіх біржах каштоўных папераў. Пакеты па 10–15% найхутчай разьмесьцяцца на лёнданскай біржы.

12,5% статутнага капіталу мае быць скліканы пазачарговы сход акцыянэраў ААТ «Белтрансгаз» па пытаныні новага складу назіральнай рады таварыства.

Дадатак да дамовы прадугледжвае пастапнае (2008—2010 г.) павышэнне ўзоруно агтовай нацэнкі да цены газу, што рэалізуецца ААТ «Белтрансгаз» канцавым спажыўцом у Беларусі, і абязвязкі беларускага боку на ўводзіць асобнае права дзяржавы («залатую акцыю») на ўздел у кіраванні ААТ «Белтрансгаз».

Транзит расейскага газу па тэрыторыі Беларусі ў 2007 г. складзе 45,8 млрд. куб.м., у тым ліку па газапровадзе «Ямал-Эўропа» — 30 млрд. куб.м.

СП

«Белтэлекам» перастане быць манапалістам

Тым часам звесткі пра продаж СП ТАА «Мабільная лічбавая сувязь» (Velcom) і БeCT не знайшли пацьверджаньня.

Паводле словаў намесніка міністра сувязі і інфарматызацыі Мікалая Струкава, падчас першага этапу дэмманапалізацыі «Белтэлекаму» арганізацыя была падзеленая на дзве структуры: ціпер за паштоваю сувязь адказвае РУП «Белпошта», за электрасувязь — «Белтэлекам». На сёняння адываеца тэхнічная мадэрнізацыя, што ўключае ў сябе пабудову апорнай сеткі Інтэрнэт, стварэнне ліній міжнароднай сувязі, оптавалаконных ліній. На гэтым этапе прадпрыемства рыхтуеца да працы ў рынковых умовах. У бягучым годзе пачнеца трэці этап, які скончыцца ў 2009 г.

За гэты час зменяецца мэнеджмент прадпрыемства, з мэтаю пазъбяганаўня перакрыжаванага субсідыявання створаецца раздзельны ўлік выдаткаў. Апошнія павінна палепшыць тарыфную палітыку.

Адначасова «Белтэлекам» створыць інфраструктуру для праекту

Metro Ethernet. Плянуеца, што да кожнага дому ў сталіцы будзе падведзены оптавалаконны кабель, што дазволіць падпісчыкам паслу-гаў атрымліваць па адным канале тэлефонны і тэлевізійны сігнал, а таксама карыстацца паслугамі інтэрнэт.

Сёлета плянуеца дэмманапалізацыя ў сферы міжнародных паслу-гаў. Гэта, а таксама допуск на рынок замежных правайдэраў у 2007 г., з'яўляецца адной з умоваў уступлення краіны ва ўсясьветную гандлёвую арганізацыю. Цалкам рынок паслугаў электрасувязі лібералізуеца пасля напаўнення фонду ўніверсальнага абслугоўвання, утворанага прэзыдэнткім указам №96 ад 20 лютага.

Тым часам звесткі пра продаж СП ТАА «Мабільная лічбавая сувязь» (Velcom) і БeCT не знайшли пацьверджаньня. Намеснік міністра Мікалаі Струкай пакуль не гатовы каментаваць выказванье прэзыдэнта аб магчымым прода-ży двух мабільных апэратораў. Нагадаем, што расейскі сотовы апэратор «Білайн» ужо агучыў на-мер набыць пакет акцыяў аднаго з беларускіх мабільных апэратораў. Па словах М. Струкава, разглядаецца магчымасць атрымання дзею-чымі айчыннымі апэраторамі ліцэнзіі на выкарыстанне мабіль-най сувязі трэцяга пакаленія G3. Пры гэтым, дзеля пашырэння да-ступнасці G3-сувязі, кошт ліцэн-зії для апэратораў на будзе павы-шаны.

Сямён Печанко

Акцыянэрныя таварысты разылічацца за крэдыты акцыямі

Дзяржава валявым рашэннем павялічвае сваю долю ў статутных фондах шэрагу акцыянэрных таварыстваў.

Гэтак прадпрыемствы змогуць «разылічыцца з дзяржавай» за атрыманыя ў мінулым годзе крэ-дыты і прэфэрэнцыі.

Пастановай №440 ад 5 красавіка 2007 г. урад аформіў прынятае раней рашэнне аб павелі-чэнні дзяржаўнай ў статутных фондах 13 буй-ных акцыянэрных таварыстваў. Сярод гэтых прадпрыемстваў — цукровыя камбінаты, прадпрыемствы малочнай галіны, манапаліст па выт-ворчасці соладу «Белсолад» ды інші.

Дзярждоля ў статутных фондах акцыянэрных прадпрыемстваў павялічыцца за кошт друку імі дадатковай колькасці акцыяў. Плата за рэгістра-цыю новай эмісіі не прадугледжваецца. Надрукаваныя акцыі будуть перададзены дзяржаве. Такім чынам адбудзеца разылік за часткова па-гашаныя за кошт бюджету адсоткі па банкаўскіх крэдытах, атрыманых акцыянэрнымі тавары-ствамі на мадэрнізацыю вытворчасці. Такія крэ-дыты атрымалі ААТ «Белсолад» і ААТ «Віцеб-ская бройлерная птушкафабрыка». Астатнія акцы-янэрныя таварысты атрымалі крэдыты на свае інвэстыцыйныя праекты. Найбольш буйныя інвэстпраекты былі зідзейсненныя на цукровых камбінатах у Жабінцы, Гарадзе і Скідзелі. Тут дзяржава атрымае 98.9%, 99.9 і 99.8% акцыяў ад-паведна.

СП

28 траўня а 10:00 ў Савецкім судзе Менску пачнецца працэс «маладафронтайца».

Зьмітра Хведарука, Барыса Гарэцкага, Наству Палажанку, Алега Корбана і Аляксея Янушэўскага вінаваціць у падрушэнні арт. 193 КК «Дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі». Ім усім ад 16 да 21 году. А Янушэўскага на судзе ня будзе: хлопец папрасіў палітычнага прытулку ў Чехіі. Астатнім пагражае да двух гадоў турмы. Справу разгледзіць суддзьдзя Руслан Аніскевіч.

Спрыбы зарэгістраваць арганізацыю, скліканыне ўстаноўчага сходу «МФ», каб спыніць крымінальны перасылед, не далі плёну.

Упершыню ў найноўшай гісторыі Беларусі на лаве падсудных па палітычнай матываванай справе апынуўца адрозу пяцёра. А раней на «хіміях» і ў калёніі апынуўся старэйшыя лідэры «МФ» — Павал Севярынец, Зыміцер Дацкевіч, Артур Фінькевіч. Абсурдны абвінавачваныні ў віцебскіх выбухах і двух забой-

ствах выстаўляліся супраць жодзінскага «маладафронтайца» Паўла Красоўскага. У дзейнасці ад імя незарэгістраванай арганізацыі падазраюць і неімаўнікі Івана Шылу з Салігорску (яго ўжо спрабавалі звінаваці ў крадзяжы), Яраслава Грышчэню з Баранавіч. Іх справы не дайшлі да суду. Аршанца Сержuka Гумінскага падазравалі ў наянсеныні графіці. Жлобінскага актыўіста Эдуарда Зелянкова судзілі, але суддзьдзя не адправіў хлопца ў турму, аблежаваўся штрафам.

Ад сакавіка 2006 г. па справе «Маладога фронту» прыйшлі сотні допытаў. Пад «крыміналкай» хадзілі Сяржук Лісічонак, Сяржук Гудзілін, Наста Азарка...

У тым факце, што душаць менавіта «Малады фронт», нічога дзіўнага няма. Улада бацца «МФ», як бацца любой арганізацыі беларускамоўных. Вось чаму фактычна не засталося беларускіх

грамадзкіх аўяднанняў, школаў і выданняў. Вось чаму напаўзабароненай стала беларуская музыка.

28 траўня перад судом паўстануць тыя, хто прыйшоў у арганізацыю ўжо не за Паўлам Севярынцам, а за Зымітром Дацкевічам, які зьяўляецца для іх неаспрочымым аўтарытэтам. Некаторыя, як Хведарук, упершыню ўбачылі Севярынца ўжо на «хіміі». Гэта ўжо трэцяе пакаленне «МФ».

Артур Фінькевіч познаны: нават калі працэс скончыцца прысудамі і турмой для сёньняшніх лідэраў «МФ», маладзейшыя зоймуць іхнае месца. Усе фігуранты крымінальнай справы адзначаюць, што «МФ» для іх стаў сапраўднай школай жыцця. Ня выключана, што праз пару гадоў у «Малады фронт» прыйдуть маладзёны, якія натхніліся стойкасцю Хведарука ці Палажанкі.

Зыміцер Панкавец

Працэс пяці

Зыміцер Хведарук: Хачу вучыцца

Як і мноства аднагодкаў, Зыміцер Хведарук прыйшоў да беларушчыны праз дыск гурту NRM «Тры чарапахі», які даў яму паслухаць аднаклясьнік. З гэтага моманту, кажа, усё і пачалося. Што праўда, пасля пачынае расказваць пра сваю першую настаўніцу Эльвіру Невяроўскую. «Беларускамоўная жанчына, якую пазней зволнілі са школы праз тое, што адмовілася ў сваім кабінэце вешаць партрэт Лукашэнкі, — кажа Зыміцер. — Яна вазіла нас малых на экспкурсіі ў Мір, Нясвіж, Ружаны, па Гарадзеншчыне. Пэўна, што ўжо тады яна закладвала нешта ў нашы душы».

Хведарук нарадзіўся ў Менску ў 1988 г., скончыў гімназію №11, што на вуліцы Каліноўскага. Да восьмай клясы быў выдатнікам, пасъ-

ля стаў аддаваць больш часу і ўвагі тым прадметамі, якімі найбольш цікавіўся.

У «Малады фронт» прыйшоў праз абвестку ў «Нашай Ніве», у жніўні 2005 г. «Патэлефанаваў, сустрэўся са Зымітром Дацкевічам. Мы зь ім паразмайлі хвілінаў 40, але ён загрузіў мяне так, што я зразумеў: «МФ» — гэта на ўсё жыццё». Кажа, што спачатку крыху пабойваўся ўступаць, бо думаў, што там усе мэтанакіраваныя, непахісныя, аптымістычныя, як Севярынец. «Цяпер жа «Малады фронт» для мяне сапраўдная сям'я», — гаворыць Зыміцер.

Расказвае, калі ўпершыню ўбачыў Дацкевіча, той быў у строгім касцюме, таму на першое паседжанне «МФ» Зыміцер таксама прыйшоў у пінжаку. «Янушэўскі тады нават падумаў, што я гэбіст, — сымеацца Хведарук. — Пазней, праўда, мы сталі

Зыміцер Хведарук.

найлепшымі сябрамі».

Упершыню за краты Хведарук трапіў перад леташнімі выбарамі. Далі пяць сутак. Сядзеў разам з Яўгенам Скрабутанам, Сяргеем Салашам, Алесем Зарамбюком, Барысам Гарэцкім. На Акредысціна ж упершыню галасаваў. Агулам Хведарук ужо адседзеў 33 сутак, у тым ліку троє ў ізалятары КДБ у любым селета.

Зыміцер шкадуе, што летасць па сканчэнні школы нікуды

не паступаў. Кажа, калі ня трапіць у турму, будзе паступаць у Віленскі пэдагагічны. «Займацца самаадукацыяй, канечне, добра, але хочацца і нейкага кантролю».

Хведарук — вернік, але пакуль ня вызначыўся з канфесіяй. Шмат чытае — ад Кундраты да Караткевіча і ніяменскай пазіціі. Займаўся футболам, быў капитанам каманды «Трактар» у сваім узросце. Хварэе за ангельскі «Лідз».

Да магчымага прысуду ста-

АНДРЭЙ ЯНКЕВІЧ

віцца спакойна, хатя пасъля дадае: «Хочапца яшчэ троху пажыць нармальным, а не турэмным жыцьцём. Мне ўсё ж не 28, як было Севярынцу, і не 25, як Дашкевічу».

Аляксей Янушэўскі: Калі б далі паўгоду...

Аляксей Янушэўскі прыйшоў у «Малады фронт» у 2004 г., хатя жаданьне далучыцца да арганізацыі было яшчэ ў 2002. Кажа, гэта быў яго пратэст супраць таго, што адбывалася ў краіне — русі-

фікацыя, парушэнне правоў чалавека, палітычна матываваныя арышты і г.д.

Канчатковая павярнуў Аляксей ў нацыянальны рух NRM, дакладней, канцэрт гурту ў 2001 г. Янушэўскі прыйшоў на яго нават ня ведаючы, што гэта за гурт і што за музыку ён грае, а выйшаў съядомым беларусам. У tym жа 2001-м быў першы мітынг — Дзяды.

Школу скончыў у 2005 г., паступіў у пэдуніверситет імя Максіма Танка на беларускую філалёгію. На пачатку 2006 г.

яго выключылі. Летася зноў паступіў у пэдуніверситет, толькі ў Віленскі. Зноў на беларускую філалёгію.

Аляксей гаворыць: «МФ» для мяне — гэта жыцьцё. Была запаветная мара туды ўступіць, калі я быў яшчэ 14-гадовым хлопчыкам. Гэта вялікая адказнасць перад маймі продкамі, перад нашчадкамі, перад майм народам».

Лідэрскіх амбіцыяў Янушэўскі ня мае, лічыць сябе шарагоўцам.

Упершыню затрималі Аля-

ксея на Дзень Волі ў 2002 г., калі ён ішоў па праспэкце зь бел-чырвона-белым сцягам. Хлопчу было пятнаццаць.

Перад выбарамі 2006 г. быў падазраваным у крымінальнай справе Фінькевіча, адсядзеў за кратамі паўтыдня.

Жыцьцёвия каптуюнасы вызначае наступным чынам: Бог — Бацькаўшчына — сям'я. Аляксей — уніят.

Кажа, калі даведаўся пра

Працяг на старонцы 10.

Артыкул 193

Працэс «МФ» ужо чацьвёрты, калі да суду даходзіць справа ў абвінавачваньнях па 193-м артыкуле Крыміналнага кодэksу «Дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі». Артыкул у тэрміновым рэжыме прымаўся палатаі прадстаўнікоў у сінегі 2005 г. — напрэдадні прэзыдэнцкіх выбараў—2006. Ініцыятарам і натхняльнікам прыняцьця быў старшыня КДБ Сыцяпан Сухарэнка.

Першым да суду за дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі ў ліпені 2006 г. быў прыцягнуты жлобінскі «маладафронтавец» Эдуард Зелянкоў. Прадстаўнік прокуратуры на судзе патрабаваў для Эдуарда год пазбаўлення волі. Аднак судзьдзя Шаўцоў даў хлопцу 30

базавых велічынь штрафу.

У жніўні мінулага году прысуды па 193-м артыкулі сібры «Партнэрства». Мікола Астрэйка, Цімох Дранчук, Эніра Браніцкая і Аляксандар Шалайка былі арыштаваныя яшчэ ў лютым, і ўвесі час да суду знаходзіліся ў ізоляторы КДБ. 4 жніўня судзьдзя Цэнтральнага раёну Менску Леанід Есьман даў Астрэйку два гады турмы, Дранчуку — год, Браніцкай і Шалайку — па паўгоду арышту. Сёньня ўсе яны на волі.

Апошній жа па часе ахвярай «сухарэнкаўскага» артыкулу стаў лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту» Зьміцер Дашкевіч. 2 лістапада 2006 г. судзьдзя Алія Булаш прысудзіла Зьмітру паўтара году турмы. Дашкевіч адбывае пакаранье ў шклоўской калёні.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Аляксей Янушэўскі.

Працэс пяці

Працяг са старонкі 9.

крымінальную справу, нічога асабліва не адчуў. «Ну, скажам, страху дакладна не адчуў, бо практична быў гатовы. Іншая справа, што гэта было даволі нечакана, я й дасюль ня веру, што ўлады змогуць асуздзіць столькі моладзі», — кажа Аляксей.

24 красавіка А. Янушэўскі здолеў выехаць з Беларусі. Ехаў праз Расею, Украіну, Польшчу. Прыйкладна тым самым шляхам, як Але́сь Казакоў і Зыміцер Зубро.

Цяпер Аляксей жыве ў Празе ў бацькі, які там працуе. Праўда, найбліжэйшым часам давядзеца перасяліцца ў інтэрнат для ўцекачоў — гэта неабходная ўмова, каб атрымаць у Чехіі прытулак. У выпадку, калі яго справа ў Беларусі скончыцца штрафам ці ўмоўным пакараннем, Янушэўскі зьбіраецца вярнуцца на Радзіму.

Аляксей кажа, што рапэнтне пра ўцёкі давалася цяжка, хаця і з разуменнем, што іншага выйсцяця няма. «Зъехаў не праз сябе, я не зъбіраюся апраўдвацца, зъехаў праз «Малады фронт». Бо ў турме я рабіць тое, што я раблю тут, ня меў бы магчымасці. Хаты, калі б мне, напрыклад, сказалі, што атрымаю дакладна шэсць месяцоў, я б застаўся. Цяпер справа ідзе пра тое, каб уратаваць арганізацыю, таму ў зъехаў. Функцыі, якія я выконваў у Беларусі, цалкам выконваю і тут», — кажа Янушэўскі.

Алег Корбан: Кандыдат у палітыкі

Алег Корбан нарадзіўся 4 лютага 1985 г. у Менску. Ён старэйшы за ўсіх тых, хто 28 траўня паўстане перад судом. У 2000 г. Алег упершыню паўдзельнічаў у вулічнай

акцыі апазыцыі — «Маршы Свабоды-2», там жа ўпершыню пачуў песні NRM, менавіта гэтыя падзеі найболыш паўплывалі на Алега. Пасьля гэтага ён паўсюль пачаў размаўляць па-беларуску.

У «Малады фронт» Алег Корбан таксама прыйшоў раней за астатніх — увесень 2000 г., акурат напярэдадні парлямэнцкіх выбараў. «Я прыйшоў ва ўправу БНФ, дзе пабачыў Севярынца, — кажа Корбан. — Сказаў, што вось я хачу дапамагаць «Маладому фронту». Севярынец тады так натхніў мяне сваімі прамовамі, што болей ні пра якую іншую арганізацыю думаць не хацелася».

Пасьля сканчэння сярэдняй школы, Алег паступіў у

машынабудаўнічы ліцэй, скончыў яго. Летам 2004 г. паступіў на завочнае аддзяленне юрыдычнага факультetu Міжнароднага гуманітарнага эканамічнага інстытуту. Алег кажа, што ў тыя гады менш актыўна браў удзел у дзеянасці «МФ», у першую чаргу праз вучобу. У лютым 2006 г. Корбана выключылі з ВНУ за актыўны ўдзел у перадвыбарнай кампаніі. За некалькі дзён да гэтага ён быў асуджаны на 10 сутак арышту. Агулам Корбан адседзеў за кратамі 49 сутак.

Працаўшоў на менскім заводзе шасціцерняў, адкуль быў звольнены з-за ціску КДБ на кіраўніцтва. Сёлета ў студзені ўдзельнічаў у выбарах у мясцовыя саветы, па менскай 23-й Рафіеўскай акрузе, дзе заняў другое месца з трох, набраўшы 12,5% галасоў.

Сярод хобі Алега — турызм, ён аб'ездзіў палову

Беларусі. Быў багата дзе і ў Эўропе. Ён яшчэ ня лічыць сябе сапраўдным палітыкам, а толькі «кандыдатам у палітыкі». Разам з тым адзначае, што ў будучыні хацеў бы займацца якраз палітыкай.

У сакавіку 2006 г. на Корбана ўжо заводзілі крымінальную справу за дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі, але спынілі. Алег мяркуе, што так улада папярэджвала моладзь, каб тая спыняла змаганье. Не атрымалася, таму справа і дайшла да суду. Корбан лічыць, што нехага з «маладафронтавацца» авалязкова пасадзяць. Адноса сябе прагназуе, што атрымае паўгоду турмы.

Наста Палажанка: Жанчыне месца ў палітыцы

Наста Палажанка нарадзілася 2 жніўня 1990 г., яна адзінка няпоўнагадовая сярод фігурантаў крымінальнае справы. Палажанка яшчэ вучыцца ў школе, у дзясяткай клясе.

Наста кажа, што шлях да беларушчыны найперш праходзіў праз самавыхаванье. Чытаныне беларускіх кніжак, слуханыне песень беларускіх гуртоў. Уласна ў «Малады фронт» Наста трапіла ўвесень 2004 г., пасьля сівяткаваньня ўгодак Аршанская бітвы. «Там мы сустрэліся з хлопцамі з «Маладога фронту», якія і прывялі нас у арганізацыю, — кажа Наста. — Нас прыйшло троі дзячыны, на сёняня засталася я адна. Тады «МФ» падаваўся мне не да канца зразумелай арганізацыяй: ці то нейкі клуб аматараў беларушчыны, ці то сапраўдная палітычная партыя. Я вельмі ўдзячная Зымітру Дашкевічу за маё далейшае знаходжанье ў «МФ», бо калі я нешта не разумела, Зыміцер заўсёды цярпіла мне глумчыў». Увогуле, для Палажанкі Дашкевіч — гэта прыклад шырыасці ў палітыцы і жыцця.

Наста мяркуе, што менавіта жанчына здольная прынесці новую плюнью у беларускую

Алег Корбан.

Юлія ДРАДКЕВІЧ

Наста Палажанка.

палітыку, зачапіць паспалітага грамадзяніна. Кажа, што да крымінальной справы нават на думала, што ўсур'ёз можа заніца палітыкай, цяпер не выключае такой магчымасці. Што праўда, сябе ў ролі будучай презыдэнткі Беларусь не разглядае.

«У «Маладым фронце» я зразумела, што тут мае месца, што гэта мая сям'я, — гаворыць Наста. — Я вельмі задаволеная, што некалі прыйшла сюды. Галоўная наша задача — выхаванне моладзі, праца з людзьмі».

Палажанка расказвае, што яе і Хведарука палічылі нявартымі ўдзелу ў будучым Кангрэсе. «Наши кандыдатуры нават не разглядаліся, — кажа яна. — Што ж, пэўна, ёсьць больш годныя людзі». Наста мяркуе, што нешта ў палітычным жыцьці краіны можа змяніць толькі вуліца, а яе галоўная задача не стаяць збоку, а дапамагчы гэтym працэсам.

Раней Палажанка актыўна зімалася музыкай, была вакалісткай у рок-гурце. Цяпер праз грамадzkую дзейнасць часу на музыку не застаецца.

Наста гаворыць, калі заяўлі крымінальную справу, жаданьня ўсё кінуць і заніца сваім жыцьцём не было. Наадварот, тады яна зразумела, што назад дарогі німа. «Менавіта цяпер я, як ніколі раней, адчуваю, што такое люд-

весыці зноў.

Барыс прыйшоў у «Малады фронт» у 2001 г., 14-гадовым хлопцам, акурат перад «Чарнобыльскім Шляхам». У тым самым годзе была першая палітычная кампанія «Выбірай», з якой Барыс аб'ездзіў палову Беларусі.

Некаторы час Барыс працаў на Чэрвенскім рынку разам са Зымітром Дашкевічам і Артуром Фінькевічам. Там у іх была невялікая фірма, якая гандлявала кавай і гарбатай. Галоўнай асаблівасцю фірмы была беларуская мова. Прывкладна з часу ўладкавання на гэту працу Барыс пачаў паўсюль размаўляць па-беларуску. Фірма спыніла сваю працу толькі пасля таго, як пасадзілі Дашкевіча.

У 2001 г. Гарэцкі прыйшоў спэцыяльныя курсы і стаў дыджэем Адраджэння. Гэта пазнавальная віктарына для школьнікаў і студэнтаў — галоўнае хобі Барыса на далейшыя гады. Гарэцкі кажа, што віктарыны праводзіцца і цяпер. «Наставнікі па-ранейшаму клічуць у школы, нават ведаючы, што рызыкуюць працай», — кажа Барыс. Два разы на тыдзень Гарэцкі ходзіць у царкву, ён пратэстант.

Пасля школы Б.Гарэцкі

паступіў у політэхнічны каледж. Барыс мае матэматычны склад мысленія, у школах улюблёнімі предметамі былі матэматыка і фізика. Гаворыць, што менавіта прыхильнасць да гэтых предметаў часам дапамагае ў палітыцы.

З каледжу Гарэцкі быў адлічаны напярэдадні выбараў за ўдзел у акцыях пратэсту. Летам 2006 г. пасля шматлікіх перакананьняў Барыс зъехаў па адукцыйнай праграме Каляноўскага ў Польшчу. Вучыўся на факультэце інфарматыкі Беластоцкага ўніверситету. Сёлета вярнуўся назад у Беларусь, бо «зразумеў, што працаўца трэба тут, асабліва калі на сябру пачаўся крымінальны ціск».

Гарэцкі таксама адзначае, што «МФ» для яго — вялікая сям'я. Цяпер Барыс працуе ў штабе Аляксандра Мілінкевіча, ён хацеў бы ў «Маладым фронце» займацца менавіта палітычным складнікам. Гарэцкі кажа, што налета на парлямэнцкіх выбарах «МФ» зможа закрыць палову выбарчых акругаў.

Ён верыць, што на трапіць у турму, застанецца на волі. «Страху німа ніякага», — кажа хлопец.

Зыміцер Панкавец

Барыс Гарэцкі.

Кангрэс партыйных сілаў

рызыкуе стаць дэманстрацыяй партыйных слабасцяў.

Правядзенне другога Кангрэсу дэмакратычных сілаў неаднаразова адкладалася. Першапачаткова плянавалася правесці яго яшчэ перад Днём Волі, у сакавіку. Пазней лідэр камуністаў Сяргей Калякін настойваў, каб Кангрэс адбыўся 21-22 красавіка — таксама ня выйшла. Урэшце, было прынятае рашэнне, што дэмакраты зъбяруцца 26-27 траўня, на гэты раз канчатковае.

Доўгі час не было яснасці і з памяшканьнем, дзе адбудзеца Кангрэс. Ці дазволяць правесці яго ў Менску? Улады трymалі паўзу. Разглядаліся варыянты за мяжой — Літва, Украіна, Расея. Аднак ужо ў сярэдзіне траўня з волі Лукашэнкі Кангрэс пагадзіўся прыняць Палац культуры МАЗу.

Асноўнае пытанье Кангрэсу за ключацца ў тым, ці варта выбіраць на ім адзінага лідэра апазыцыі (на гэтым настойвае Мілінкевіч), ці кіраваць мусіць калегіяльная рада сустаршыняў у складзе пяці чалавек. Другі падыход перамог на рэгіянальных сходах удзельнікаў Кангрэсу.

А.Мілінкевіч адрэз зявіў, што не зъбираецца вылучаць кандыдатуру ў сустаршыні дэмакратычнай кааліцыі. Ён лічыць, што такі спосаб кіраўніцтва будзе азначаць для апазыцыі крок назад. Мілінкевіч зъбираецца засяродзіцца на тварэнні «Руху «За Свабоду».

Разам з тым, А.Мілінкевіч ня будзе ігнараваць Кангрэс. Палітык выступіць на ім з плянам стратэгіі дзе-

PHOTO BY MEDIANET

яньня апазыцыі. Стратэгію, якую пропануе Палітрада, Мілінкевіч лічыць малаэфектыўнай. Ён будзе выступаць за прыняцце стратэгіі «Эўрапейскай кааліцыі», якая прадугледжвае «больш актыўную працу з людзьмі, правядзенне вулічных акцыяў, а не кабінетнай працы».

Дэлегатамі другога Кангрэсу стануть актыўісты апазыцыі, якія сёлета падчас мясцовых выбараў назыбралі па 300 подпісаў у сваю падтрымку. Разам з тым, палітрада адмовіла ва ўдзеле ў Кангрэсе VIP-персонам — пісьменнікам, прадстаўнікам інтэлігенцыі, навукоўцам, палітычным абаронцам Плошчы. Было адмоўлена ва ўдзеле «маладафронтайцам» Насці Палажанцы і Зымітру Хведаруку, суд над якімі пачынаецца на наступны дзень пасля паседжання. Гэта выклікала рэзкую крытыку Мілінкевіча, які назваў мерапрыемства «кангрэсам партыйных сілаў».

Паводле папярэдніх падлікаў, колькасць прыхільнікаў Мілінкевіча складае меншасць. Аднак на ягоным баку аўтарытэт вызваленых Паўла Севярынца і Міколы Статкевіча, якія рагуваюць падтрымліваюць прапановы экспандыдата ў презыдэнты. Высокі маральны аўтарытэт палітвізіяў будзе стрымліваць партыйных бонзаў.

Рэгістрацыя дэлегатаў і гасцей пач-

У пяці няне...

За тры дні да Кангрэсу арганізаторы яшчэ нават не ўзгаднілі канчатковы съпіс гасцей. «На папярэднім Кангрэсе гэта вызначаў Аргкамітэт, а цяпер гэту функцыю ўзяла на сябе Палітрада, — тлумачыць старшыня аргкамітэту Аляксандар Бухвостаў. — Яшчэ ня ўсе суб'екты перадалі свае прапановы».

неца ў суботу 26 траўня а 9.00. Адкрыццё Кангрэсу заплянаванае на 13.00. З дакладамі мусіць выступіць Аляксандар Мілінкевіч, Сяргей Калякін, Анатоль Лябедзька, прадстаўнік Казуліна. Пазней пачнуцца выступы дэлегатаў і гасцей форуму А 20.00 скончыцца праца першага дня форуму.

Назаўтра праца пачненца а 9.30. Будзе галасаванье адносна стратэгіі і праграмных дакументаў дэмсілаў, будзе зацверджаная палітрада. А 15-й Кангрэс скончыцца працу.

Праз супярэчнасць пазыцый гэты Кангрэс мае мала шанцаў вырашыць прынцыпавыя мэты. Калі палітычным лідэрам удастца зацутгляць уласныя амбіцыі і стрымыцца сваіх прыхільнікаў ад эскалацый ўнутрыкааліцайнага канфлікту, гэта ўжо можна будзе лічыць поспехам.

Зыміцер Панкавец

Уладзімер Арлоў: Гэта раскольніцкі Кангрэс

Уладзімер Арлоў пра Кангрэс дэмакратычных сілаў: «Калі папярэдні Кангрэс дэмакратычных сілаў быў аб'яднаўчым, то гэты будзе раскольніцкім. У асобе Мілінкевіча Беларусь пабачыла свободны ёўрапейскі твар, што, як выглядае, зусім не даспадобы некаторым іншым гэтак звальным лідэрам апазыцыі».

Запісаў Арцём Лява

Разам супраць вялікага д'ябла: Ахмадынэждад у Беларусі

У сухой астачы ад такіх візытаў застаецца піяр для ўнутранага спажываньня. Піша Аляксандар Класкоўскі.

«Ваш вельмі апэратыўны прыезд у Беларусь у хуткім часе пасля майго візыту ў Іран съведчыць аб tym, што ў нас усталяваліся дачыненіні стратэгічнага партнэрства». Вось такі сылягізм прагучаў з вуснаў беларускага афіцыйнага кіраўніка на сустрэчы з іранскім калегам.

«Стратэгічнае партнэрства» з Іранам, між тым, вымяраеца болей чым сыціплай лічбай 35,5 мільёна даляраў — такі быў леташні тавараразворот. Дзеля парыўнаннія: беларускі гандаль з Нямеччынай летась дасягнуў \$2,423 мільярда. Гэта ў 68 разоў болей. Во дзе дэ-факта абсяг нашых стратэгічных інтэрэсаў! Але ж чортава Эўропа тыцкае правамі чалавека! А вось сябар Ахмадынэждад у гэтым сэнсе без прэтэнзій.

Высокі госьць заявіў, што лічыць Лукашэнку адным з найлепшых сяброў і што стасункі між дзяўюма краінамі маюць «вялікі патэнцыял на доўгатэрміновую перспектыву».

Там, дзе зашмат рыторыкі, звычайна бракуе рэальнага плёну. Вось і кіраўнікі дзяржаў падпісалі пераважна дэкларацыйныя або рамкавыя двухбаковыя дакументы. Між тым, Эўропа сапраўды магла б даць нам крэдыты, інвестыцыі, найноўшыя тэхналёгіі. Але гэтыя бонусы магчымыя толькі ў амбен на паступовае выкананьне леташніх 12 умоваў. Нам гэта не пад нос! У выніку Менск выбірае іранскую тэхналагічную «асятрыну другой сівежасці» кшталту зборкі «Самандаў» — копіі далёка не апошній мадэлі «Пэжо». Нават

Лукашэнкаў малодшы сын ацаніў «Саманды» без залішній паліткарэктынсці: «Гэта дыхтоўная ВАЗаўская «дзяявітка». Цана 12500 даляраў мне падаецца завышанай. Спадзяюся, яшчэ дапрацујуць».

Мала хто ведае, што ў самім Іране — ліміты на бэнзын.

Як сказаць... Адмыслоўцы сцьвярджаюць, што праект зборкі ў нас «Самандаў» фактычна ўжо ляжніўся. «Скакун» (так перакладаецца з фарсі «Саманд») зламаў нагу на самым старце. Увогуле, каб аўтазборка была рэнтабельнай, трэба рабіць sto тысячай легкавікоў за год. У нашай жа краіне ўесь рынак новых аўто склаў летась дзесяць тысячаў.

«Іран і Беларусь — ня тыя краіны, якія могуць дапамагчы адной

рэальна», — зазначыў у размове са мной палітоляг Андрэй Фёдараў. На яго думку, тэарэтычна сферы супрацы ёсьць. Але ўсё гэта цяжка ўвасобіць у жыццяздольныя праекты. Бо, напрыклад, нафтаздабыча ў Іране вымагае шматмільённых укладанняў.

«Зь іншага боку, мала хто ведае, што ў Іране — ліміт на бэнзын, — кажа Фёдараў. — Не стае магутнасця цяжкай нафтаперапрацоўкі! Але Беларусь і ўласны НПЗ мусіць

мадэрнізація з замежнай дапамогай, так што дапамагчы

Тэгерану развіваць гэтую галіну

нам наўрад ці пад сілу».

Так што, рэзюмуе эксперт, у сухой астачы ад такіх візытаў застаецца піяр для ўнутранага спажываньня. Каравац, шараговым пэрсам і беларусам даводзяць, што байкі пра міжнародную ізалацыю — гэта выдумкі «вялікага д'ябла».

Так Ахмадынэждад называе Амэрыку ў сваім інтэрнэт-дзённіку.

Сход сам сябе замінаваў

Міліцыя шукае «тэлефоннага тэратыста», які ледзь не сарваў устаноўчы сход «Руху за свабоду» ў Горадні. Рабочая вэрсія: гэта або апазыцыянэр, або беларускі паляк. Піша Ірына Чарняўка.

«Ну каму гэта трэба?! Вось патэлефанаваў чалавек, па-беларуску гаварыў — хто гэта можа быць?! — даводзіў Мілінкевічу і дэлегатам сходу супрацоўнік міліцыі. — Можа, гэта ваш хтосьці, абазыліўся на вас?»

«Невядомы зламысынік» пазваніў а 10.10 з тэлефоннага аўтамата. Намеснік начальніка аддзелу дазнання Ленінскага РУУС Павал Койта пацвердзіў, што, згодна з записам паведамлення пра замінаванне, гэта — мужчына, які гаварыў па-беларуску. Цяпер съледзтва вывучае дзіве вэрсіі: гэта была альбо «п'янай выхадка», альбо «асабістая непрыязь».

Съледзтва мяркую, што «асабістая непрыязь» магла ўзыніцца ў кагосьці з апазыцыі, хто хацеў сарваць устаноўчы сход «За свабоду», альбо ў наўчэнца, які хацеў сарваць трэці этап іспытаў на польскі атэстат.

Абодва мерапрыемствы, і устаноўчы сход, і іспыт, праходзілі ў нядзелю ў будынку на Будзённага, 48а. Першы ў офісе Таварыства Беларускай Школы (ТБШ), другі — у памяшканыні арганізацыі «Polska Macierz Szkolna» — дзьверы ў дзьверы.

Сход

Аляксандар Мілінкевіч і больш за 70 дэлегатаў устаноўчага сходу «Руху «За свабоду» з усіх рэгіёнаў Беларусі якраз скончылі рэгістрацыю ўдзельнікаў. А 10.40 у офісе ТБШ увайшоў падпалкоўнік міліцыі з чалавекам у цывільнным і заяўві, што будынак замінаваны, таму ўсе прысутныя павінны «пакінуць памяшканье». За іх ссыпамі маечы міліцэйскі апаратар зь відэакамерай.

Дэлегаты сустрэлі прапанову міліцыі съмехам, прапанавалі даць пісьмовую згоду на тое, каб заставацца ў «замінаваным» будынку. Пасыля зачыніліся і пад грукат міліцэйскіх кулакоў у дзвееры імкліва, хвілінаў за 30—40, вырашылі ўсе пытаныні парадку дня.

За апошні дзясятак гадоў, гэта быў бадай, самы хуткі і прадуктыўны сход апазыцыі. Статут грамадзкай праваабарончай арганізацыі «Рух «За свабоду» быў зацверджаны. Яе кірауніком

PHOTO BY MIRELLA.NET

абраны Аляксандар Мілінкевіч. Намеснікамі — белаазёрац Юры Губарэвіч і Віктар Карняенка з Гомеля. Пасыля гэтага дэлегаты «пакінулі памяшканье», і пачалося «разымінаванне». Праўда, калі вайсковыя сапёры паспрабавалі адразу ж праверыць памяшканье ТБШ, іх спынілі супрацоўнікі міліцыі: «Гэта правяраем апошнім».

Іспыт

Іспыт у памяшканыні «Polska Macierz Szkolna» быў апошнім з трох іспытаў на польскі атэстат, яго праходзілі каля сотні маладых беларусаў польскага падходжаныня, якія зьбираюцца паступаць ў ВНУ суседній краіны. Каля дзвярэй іх чакалі бацькі, чалавек сорак. Іспыт ледзь на быў сарваны «разымінаваннем», але Фарны касыцёл прадастравіў у экстранай сітуацыі сваё памяшканье.

Спраўдзіць вэрсію, што «замінаваў» будынак нехта з наўчэнцаў, адсейных на ранейшых этапах іспытаў, съледчыя маглі б проста — сёлета такіх было толькі два чалавекі. Аднак у «Polska Macierz Szkolna» ніхто па гэтыя звесткі дагэтуль не звязаўся. Ды і «разымінаванне» ў іх шасціпакаёвым

памяшканыні было даволі павярховым — усяго хвілінаў пятнаццаць, кажуць работнікі арганізацыі.

Ці абышкодзілі «міну»?

У «разымінаванні» будынку бралі ўдзел падраздзяленні ўсіх сілавых ведамстваў: УУС, ДАІ, МНС, «Аховы», групы разымінавання. КДБ афіцыйна не называеца, але ўвесе час побач з міліцыянтамі ды сапёрамі былі людзі ў цывільным, якія заходзілі ва ўсе кабінеты. Напрыклад, у «Polska Macierz Szkolna» чалавека ў цывільным больш за ўсё зацікаўлі тэчкі з дакументацый ды стосы польскамоўных падручнікаў.

Будынак на Будзённага, 48а быў апячтанаы, ачапленне зынялі толькі а 8-й раницы ў панядзелак. Паводле афіцыйнага паведамлення, сапёры праверылі ўсе 198 офісаў. Аднак у памяшканыні ТБШ яны не працавалі — прынаамі, так, як гэта прадугледжана працэдурай, з прысутнасцю кірауніка арганізацыі.

Раней тактыка фіктыўных «званкоў» пра замінаванье выкарыстоўвалася для зрыву сходаў дысыдэнтаў у іншых рэгіёнах краіны.

Сыпёка б'е рэкорды

22 траўня быў пабіты шматгадовы рэкорд тэмпературы паветра. Папярэдні быў зафіксаваны ў Горадні ў 1950 г.

Рэкорд быў пабіты амаль ва ўсіх гарадах Беларусі: Лельчыцах (+31.3°C), Васілевічах (+31.2°C); Гомелі (+31.1°C), Жыткавічах (+30.9°C), Івацэвічах (+30.8°C), Лідзе (+30.7°C), Брагіне, Мазыры, Слуцку, Жлобіне (+30.5°C), Пінску (+30.4°C).

На выходных — чарговы віток сыпёкі. Антыцыклён з Заходняй Эўропы прынясе сьпякотнае сухое паветра. На выходных таксама будзе да 32, а ў нядзелю аж да 34 градусаў гарадскіх.

АК

Студэнты беларусізавалі журфак БДУ

Студэнты правялі Дзень беларускай мовы. Першы курс распісваў выкладчыкаў пра самае мілагучнае слова ў мове. Найболыш выбітныя цытаты зъявіліся на афішах. У сам дзень было вырашана размаўляць выключна па-беларуску. Нават супрацоўнікі сталоўкі й ахова прынялі ўмовы.

Арганізавалі вечарыну «Патэльня каханьня». На ёй гучалі беларускія песні, вершы, ладзіліся сяроднявечныя танцы.

Цікавасцьць выклікаў конкурс сярод кіраўніцтва факультetu (дэкан С. Дубовік і намеснікі). Удзельнікамі прарапаноўвалі абраць бульбу і выразаць зь яе сардочка.

Усім удзельнікам раздаваліся прызы — цукеркі і дыскі са «Шрэкам-2» і «Маленкай каляднай казачкай». Завяршыўся Дзень дыскатэек.

Паводле «Звязды»

Яшчэ адзін незаменны

Прэзыдэнт Казахстану падпісаў папраўкі ў канстытуцыю, якія скарачаюць тэрмін прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў да пяці гадоў і здымываюць абежаваныні на колькасць тэрмінаў для першага

Выстава ўзбраення «Milex-2007» прыйшла 22–25 траўня ў выстаўным цэнтры «Белэкспа». Прадукцыю выставілі 135 экспанентаў зь Беларусі, Расеі, Украіны і Швейцаріі. Былі 50 дэлегацый з розных краін. Быў і Махмуд Ахмадынэджад, а міністар абароны Сірыі прыцэнваўся да беларускіх зэнітных комплексаў.

кіраўніка дзяржавы. Парлямэнт Казахстану прыняў тыя папраўкі.

Страйк у Варнянах

У сельскім каапэратыве «Варняны» (Астрэвеччына) два дні доўжыўся страйк міханізатарапаў. У ім бралі ўдзел 43 чалавекі ў першы дзень, 24 — у другі. Хоць дні страйку залічваліся як прафесійныя, большасць бастуючых ня выехала на працу і ў другі дзень. Людзі пратэстуюць супраць жорсткага стылю кіравання, нявыплаты прэмій і ўразаньня заробкаў, якія практикуюць кіраўніцтва СПК «Варняны».

PHOTO BY MEDIANET

Мэханізатары патрабавалі, каб старшыня каапэратыву Ўладзіслаў Рук напісаў заяву аб звалненні.

МБ

Паменшацца памежныя зоны

«Мы самі пудоўна разумеем і бачым, што там знаходзяцца гістарычныя і культурныя аб'екты, пудоўныя месцы адпачынку, куды нашы грамадзяне ня могуць трапіць праз залішнє зарэжымліванье гэтых зонаў», — заяўіў на прэс-канфэрэнцыі новы старшыня Дзяржкамітэту памежных войскаў Ігар Рачкоўскі.

Межы зонаў звузяцца да

памеру сельсавету, да 6—8 км уздоўж мяжы.

АГ

Румынія вярнула прэзыдэнта

У Румыніі на выходных прайшоў рэферэндум, падчас якога вырашалася, ці прэзыдэнт Траян Басэску, якога парлямэнт абвінаваціў у «парушэнні канстытуцыі», застанецца на пасадзе прэзыдэнта. Аж 74% выбарцаў падтрымалі прэзыдэнта. Басэску прыйшоў да ўлады ў выніку своеасаблівай «аранжавай рэвалюцыі», скіраванай супраць карумпаванай палітычнай эліты краіны.

ВД

Мэнтальная нястраўнасьць

Беларусь на тле канфрантацыі
Москвы з Захадам пасля
саміту ў Самары. Піша
Аляксандар Класкоўскі.

Буш у інтэрвію «Ройтэрз» выступіў з беспрэцэдэнтна рэзкай крытыкай палітыкі Пуціна. Перад гэтым у Самары з трэскам праваліўся саміт «Расея — Эўразвяз». Трохі раней няўдачай скончыўся ваяж у Москву Кандалізы Райс. А на 9 траўня Пуцін фактычна правёў паралель між ЗША і Трэцім раіхам.

Што гэта — прэлюдый да новай халоднай вайны? І ці выйграе ад гэтага трэнду афіцыйны Менск?

Дык вось, амэрыканскі презыдэнт выказаў сумнёў, што сябар Уладзімер вядзе краіну ў бок дэмакратыі. Адносіны Расеі з Захадам Буш без эківокаў называў напруженымі. А сярод іншага — во на які ўзровень пытаньне выйшла! — закінуў Москве і дыскрымінацыю польскага мяса.

Далося ў знакі гэтае мяса! Фармальная празь яго атрымаўся безвыніковым і саміт у Самары. Варшава, якую страшэнна пакрыўдзіла эмбарг, на знак помсты блякуе заключэннне новай дамовы паміж Расеяй і Эўразвязам.

Між іншым, Польшчы ёсьць за што змагацца. Раней яна прадавала ў Расею мяса на 350 мільёнаў ёура за год (прыкладна столькі каштоўніц гандлёвия прэфэрэнцыі Эўразвязу для Беларусі). Москва закінула палякам тое, што яны гоняць пад выглядам свайго прадукту ці не індыйскую буйваляціну.

Хаця мяса, нібыта не адпаведнае санітарным нормам, — толькі падстава. Тут у Москвы нястраўнасьць іншага кшталту. У прыватнасці, Кремль разъюшыла ролі Варшавы ў пераменах ва Ўкраіне. І ролі Вільні таксама, дарэчы. Ці выпадкова перасохла неўзабаве труба «Дружбы» ў кірунку Мажайкаўскага НПЗ?

Карацей кажучы, Кремль ня можа

Ангела Мэркель і Уладзімер Пуцін.

зымірыйца, што колішнія краіны сацлягеру і нават быўшы «малодшыя сёстры» ня толькі выпалі са сферы ўплыву, але і паказаўшы палітычны нораў. Каса на камень. Асабліва крыўдна, што са старой Эўропай з ablitcham a-ля Шродэр амаль што было паразумеліся, гешэфты ладзіць пачалі, а тут, халера іх бяры, вылезылі нейкія палякі!

Ад шэрагу аналітыкаў можна паучыць: расейскія вярхі наўмысна раскручваюць антызаходнія настроі перад хуткімі выбарамі Думы і презыдэнта. На тле канфрантацыі лягчэй адкідаць прэтэнзіі Захаду да «кіраванай дэмакратыі» крамлёўскага разъліву.

Менскі палітоляг Андрэй Фёдарав схільны глядзець на калізію шырэй. Рэч ня столькі ў перадвыбарных гульнях, колькі ў паглыбленыні каштоўнаснага канфлікту між цяперашнім расейскім рэжымам ды заходнім дэмакратычнай супольнасцю.

Беларускія дзяржаўныя мэдыі камэнтуюць няўдалы ваяж Райс ды правал саміту ў Самары з кепска прыхаванай зласцівасцю. У сваім верхаглядзстве яны не заўважаюць драматызму моманту для нашай

краіны. Аб'ектыўна акурат цяпер узмацніліся чыннікі збліжэння з Эўропай. Москва сама, калі хочаце, туды Беларусь падштурхоўвае! Хаця б такі штрых: праз дыскрымінацыю польскага мяса затаварыліся і нашыя мясакамбінаты, не атэставаныя грэзнымі расейскімі правяральнякамі. У нашых інтарэсах, каб нафта і газ ішлі з Азіі ў Эўропу ў абыход Расеі (хаця айчынная прапаганда бязглазда радуеца таму, што выслікамі Крамля быў скамечаны энрэгетычны саміт у Кракаве). Хіба мы ня зьеведалі, што такое нафтагазавы шантаж, якога так баіцца Эўразвяз?

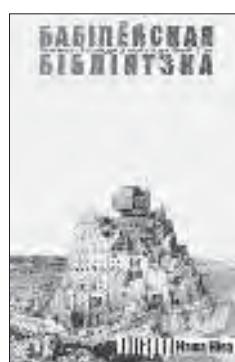
Шлях у Эўропу блякуеца мэнтальнасцю сёньняшніх улады. Заходнія каштоўнасці як у Москве, так і ў Менску выклікаюць ідеалігічную нястраўнасьць. Затое хто-кольвец тут пасцірае рукі, калі Райс фігулярна б'еща галавой аб крамлёўскую съяніцу, Буш сварыща на Пуціна, а на саміце ў Самары расейскі прэзыдэнт скубецца з Мэркэль. І калі «пуцінскія хунвэйбіны» пасля аблогі эстонскай амбасады у Москве пераключаюцца на прадстаўніцтва Эўракамісіі.

Анталёгія «Жанчыны выходзяць з-пад кантролю: беларускае жаночае апавяданье».

Творы найлепшых сучасных аўтарак. Прадмова Іны Кулей.

Пётра Рудкоўскі.
Паўстаньне Беларусі

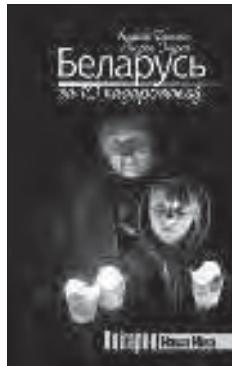
Бабілёнская
бібліятэка.
Замежная літаратура
ў перакладах «Нашай Нівы»

Андрэй Хадановіч.
Сто лі 100 ў на tut.by

Новая кніга паэта,
якога няма патрэбы
прэзэнтаваць.

Андрэй Дынько, Андрэй
Скурко. Беларусь за 10
падарожжаў

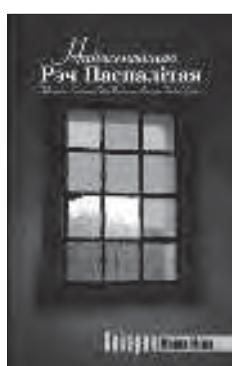

Сямён Печанко.
У Беларускім войску.
(Падарунак прызыўніку)

Наталка Бабіна.
Крыві не павідна
быць відна

Кнігу склалі апавяданьні
і дэтэктывная аповесьць адчайнай
пісьменьніцы з нашаніўскай
жаночай лігі.

Найяснейшая Рэч Паспалітая.
Цывілізацыя-Культура-Рэлігія-Палітыка-
Авантура-Героіка-Успамін

Застаемся!

Сакавік 2006:
Прыватнае і агульнае

зъ бяры «Кнігарню «Наша Ніва»

Глядзіце, хто пайшоў!

Піша Віталь Тарас.

У сярэдзіне траўня амаль адначасова прыйшлі два паведамленыні пра адстаўкі з высокіх постоў, якія фармальна адбудуцца пры канцы чэрвеня, з розніцай усяго ў адзін дзень. Абедзіве будуць менш значныя наступствы для міжнароднай палітыкі. Толькі заяву Тоні Блэра пра адстаўку з пасады лідэра Лейбарысцкай партыі, а значыць — і прэм'ер-міністра Вялікай Брытаніі, чакалі ўжо даўно. А вось вымушаная адстаўка прэзыдэнта Ўсясьветнага банку Поля Вулфавіца выглядала сэнсацыйнай. Вулфавіц хотіў і прызнаў свае памылкі, да апошніга часу адмаўляўся сыходзіць з пасады добраахвотна. Але галасаваньне рады дырэктараў УБ вісела над ім дамоклавым мячом, і прэзыдэнт банку абвясціў пра свой «добраахвотны сыход».

Пол і Тоні

Пяцідзесяцічатырохгадовы Тоні Блэр і шасцідзесяцідвухгадовы Пол Вулфавіц абсалютна не падобныя. Адзін нарадзіўся ў шатляндскім Эдинбургу ў сям'і юриста. Другі нарадзіўся ў Нью-Ёрку ў сям'і матэматыка — габрэйскага эмігранта з Польшчы.

І хатя для абодвух палітыка сталася галоўная справай жыцця, у іх ад самага пачатку былі зусім розныя матывы, мэты, стыль і манера паводзінаў. Дастатковая згадаць скандальны выпадак з Вулфавіцам, калі ён падчас наведваньня мячэці мусіў зьянці чаравікі, і ўсе ўбачылі, што ў яго дзіравыя шкарпэлкі. Уявіць сабе падобную гісторыю з заўсёды апранутым паводле моды, франтаватым і адначасова прывабным Блэрам праста немагчыма.

Блэр застаўся на толькі самым маладым у гісторыі Вялікай Брытаніі прэм'ерам (ён прыйшоў да ўлады ўсяго ў сорак чатыры), але, бадай, самым папулярным. Яму не хапіла пары гадоў, каб дагнаць кансерватарку Маргарэт Тэтчэр паводле працягласці прэм'ерства. Але тройчы запар перамагчы на ўсеагульных выбарах лейбарыстам да Блэра не ўдавалася

ніколі. Пры ім эканоміка Англіі дэмантравала стабільны рост, зъменышлася беспрацоўе, пашырыўся доступ да адукцыі. Не ў апошнюю чаргу праз актыўную ролю й пасярэдніцтва Блэра ўдалося дасягнуць доўгачаканага палітычнага ўрэгулявання ў Паўночнай Ірландыі. Вулфавіц, які некалькі разоў займаў пост намесніка міністра абароны ЗША, лічыўся клясычным «ястрабам» у палітыцы. Ня меншым ястрабам, чыміся ягоны непасрэдны шэф — Доналд Рамсфэлд. Вулфавіц быў адным з галоўных распрацоўнікаў амэрыканскай вайсковай стратэгіі ў Іраку, а таксама адным з архітэктараў канцепцыі глябальнай вайны з тэрарызмам (калі тут падыходзіць слова «архітэктар»).

Вайна ў Іраку стала самым непапулярным «эпізодам» у палітычнай кар'еры Тоні Блэра, які ў сакавіку 2003-га цалкам падтрымаў прэзыдэнта Джорджа Буша-малодшага ў вайсковай апэрацыі супраць Хусэйна. І хатя летасць частка брытанскага кантынгенту была выведзеная з Іраку, папулярнасць лейбарыстаў і асабіста Блэра сярод брытанскіх выбарцаў за гады ірацкай вайны адчувальна зъменышлася. Пацыфісты нават прыдумалі яму крыўдуңую мянушку — «пудзель Буша». Але тая самая вайна каптавала кар'еры і Вулфавіцу. У 2005-м, калі прэзідэнтскія ў Іраку начала траціць папулярнасць адміністрацыі Буша, ён быў адпраўлены ў адстаўку. Праўда, адстаўку больш чым ганаровую: узначаліў Усясьветны банк.

Гэтая міжнародная фінансавая інстытуцыя дапамагла вельмі многім краінам у эканамічным разьвіцці і карыстаецца высокім аўтарытэтам ва ўсім сьвеце. З банкам супрацоўнічае сёньня і ўрад Беларусі. УБ нядына вылучыў 50 млн далараў на пераадоленне наступстваў Чарнобылю.

На скрыжаваньні палітыкі й маралі

Менавіта вайна ў Іраку міжволі скрыжавала біографіі гэтых двух

абсалютна неардынарных асобаў у сучаснай палітыцы, якія жывуць па розныя бакі Атлянтыкі, патрапіла ў абодвух рыкаштам.

Але ёсьць яшчэ адзін важны момант, які дазваляе разглядаць абедзве адстаўкі ў адным ключы. Гэта маральны фактар. У 2006 годзе ўспыхнуў скандал, калі стала вядома, што лейбарысты падчас выбарчай кампаніі сталі прымаць на толькі прыватныя ахвяраванні (гэта паўсюдная практика для палітычных партый ў Захадзе), але ж і браць пазыкі ў буйных прадпрымальнікаў. Апошня ў абмен наўбыта атрымлівалі пасады лордаў, званыні рыцараў і г.д. Блэра некалькі разоў выклікалі ў сувязі з гэтымі абвінавачаннямі на допыты ў праекурутуру. І хатя доказаў віны ці хатя б датычнасць прэм'ера да скандалу не было, лідэр лейбарыстаў вырашыў узяць адказнасць за лёс сваёй партыі на сябе і заявіў пра будучую адстаўку. Калі ён абвясціў яе перад выбарцамі сваёй акургі, побач з ім была ягоная кахраная жонка.

Пол Вулфавіц на той момант, калі ён перайшоў на працу ва УБ, быў ужо ў разводзе. Супрацоўніца банку Шаха Рыза, якая была палюбоўніцай Вулфавіца, зрабілася ягонай паднічаленай. Гэта ўжо сама па сабе пярэчыла этичным нормам карпарацыі. Але Вулфавіц яшчэ й выкарыстаў сваё службовае становішча для таго, каб падвысіць сваёй паднічаленай аклад да 193 590 даляраў у год. Гэта больш, чыміся ў дзяржсакратара ЗША Кандалізы Райс.

Пол Вулфавіц выходзіў на людзі ў дзіравых шкарпэтках.

REUTERS

Тоні Блэр адразу пасля таго, як даведаўся пра тэракты ў Лёндане. 2005 г.

І нашмат менш, дадамо, чымся ў шмат якіх банкаўскіх работнікаў альбо чыноўнікаў у якой-небудзь Рэсеi, напрыклад. Для кругога расейскага ці нават і беларускага бізнесу 16 тысяч на месяц — гэта не мяжа.

Але такі вось дзіўны народ, як выявілася, працуе, ва Ўсісветным банку, які можа выдаваць шматмільярдныя крдыты цэлым краінам. Шчодрасць новага шэфа ў дачыненні да ягонаі падначаленай не была ацэненая выкананымі дырэкторамі ўстановы, якія яшчэ нядына аднаголосна прызначалі Вулфавіца яе прэзыдэнтам. Між іншым, заступаючы на пасаду, ён абяцаў у першую чаргу змагацца з... карупцыяй.

Апраўданын Вулфавіца, быццам ён ня ведаў правілаў карпарацыі, у якую прыйшоў працаўца, гучаць, мякка кажучы, непераканаўча. У ЗША, дзе так зацята змагаючыца з усімі відамі полавай дыскрымінацыі, выкарыстаннем полавай прыналежнасці ў службовых мэтах ды й проста забараняюць «шурмы» на працы, падобныя апраўданын выглядаюць, дальбог, наўгунімі.

Кажуць, што Вулфавіц зусім ня меў прафесійнага досьведу ў здольнасцях, каб заняць самую высокую пасаду ва Ўсісветным банку. Але гэта не зусім так. Ён пачынаў адукцыю на факультэце матэматыкі. Акрамя таго, у яго ёсьць досьвед у распрацоўцы ядравай стратэгіі, у кіраванні вялікімі калектывамі.

Але ж прафесійная якасць тут не

дапамаглі. Не дапамагло ні прызнаныне Вулфавіца ў дапушчаных памылках, якія ён абяцаў выправіць ударнай працай, ні падтрымка прэзыдэнта ЗША. Нават выключная роля Злучаных Штатаў у міжнароднай фінансавай палітыцы, якую падрывала гэты банкаўскі скандал, ня стала вырашальнym фактарам.

Калі Вулфавіца дэмантратыўна не ўлучылі ў сьпіс запрошаных на міжнародную канферэнцыю па проблемах Афрыкі, той публічна заяўіў, што сыходзіць.

Цікава, што ў прэсе адразу зяяўліся чуткі, быццам Блэру ў будучым могуць прапанаваць пасаду прэзыдэнта Ўсісветнага банку.

Адстаўка як самагубства

Як бы там ні было, ясна, што Тоні Блэр са сваімі здольнасцямі, заслугамі перад брытанцамі ды абавязкам не прарадзе. Напэўна, і Вулфавіц зможа ў далейшым пракарміць і сябе, і сваіх дзяцей, і Шаху Рызу.

А ці можна ўяўіць сабе падобную ситуацыю ў нас? Зразумела, як і трэба было чакаць, абедзве гісторыі былі выкарыстаныя дзяржаўнымі СМІ напоўніць. Яны абсмоктваліся ў прэсе як знак разлажэння заходняга грамадзтва. Калі ўжо на самым версе можна сустрэць падобных амаральных тыпаў, дык што ўжо гаварыць пра астатніх?

Між тым, Блэр павёў сябе ўшэйшай ступені карэктна і тактоўна пасля гібелі прынцэса Дыяны.

Сытуацыя для каралеўскай сям'і, брытанскай каралевы ды нават у цэлым для ўсяго ангельскага грамадзтва была тады блізкай да крытычнай. І ў гэтым сытуацыі Блэр праявіў сябе як сапраўдны джэнтэльмен, які ўратаваў гонар каралевы.

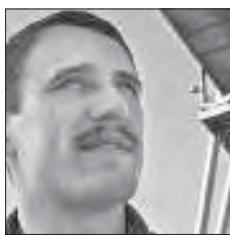
Ды й сам ягоны сыход у адстаўку, калі прэм'ер-міністар дае магчымасць праявіць сябе на новай пасадзе свайму старому сябру і — што там хаваець — шматгадовому спаборніку Гордану Браўну, сыход на ўзылёце бліскучай кар'еры... Хіба гэта ня прыклад высакароднай і адказнай пазыцыі моцнага палітыка й чалавека?

Вулфавіц павёў сябе куды менш прыстойна. Але ж і ён вымушаны быў пайсці ў адстаўку. І ня праста пад ціскам дырэктараў банку. А пад ціскам грамадзкасці, інтэрэсы якой заўсёды прадстаўляе прэса. Не які-небудзь асобны орган, а прэса ў цэлым, як зьява, ад якой палітык нікуды не схаваецца.

Няма сэнсу нават парайноўваць ситуацыю з гучнымі адстаўкамі на Захадзе (якіх было й будзе яшчэ шмат у сучаснай гісторыі) і ситуацыю ў нашай краіне. Яны прынцыпова адрозніваюцца, паколькі на высокія пасады, паводле савецкай традыцыі, не абіраюць, а толькі прызначаюць. І якую б гнояснасць ні зьдзейсніў намэнклатурны чыноўнік (калі толькі вышэйшай асобе ня прыйдзе да галавы зрабіць публічную дэмантрацыю публічнага пакарання якога-небудзь міністра), пакараннем яму будзе ў горшым выпадку паніжэнне ў пасадзе. Засунуць куды-небудзь, дзе да злачынцы не дабяруцца журналісты і дзе можна перачакаць да лепшых часоў, — вось і ўсё пакаранне.

Добраахвотная адстаўка, тым больш з маральных прычынаў, успрымаецца супольнасцю чыноўнікаў амаль як самагубства. Таму тым, хто рагышца на яе, альбо адмовіцца ад пасады, дараўваннія чакаць не даводзіцца. Мы ведаєм шмат выпадкаў, калі высокапастаўленыя дзяржаўныя чыноўнікі, пазбаўленыя пасадаў, пераходзілі ў апазыцыю. Выпадкаў, калі чыноўнік сыходзіць у адстаўку добраахвотна, — адзінкі. Паводзіць сябе па-людзку ў нас лічыцца подзывігам. Ня толькі на высокай пасадзе. У звычайнім паўсядзённым жыцці таксама.

Таму ў нас і не было пакуль свайго Блэра. І нават Вулфавіца.

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Адбываў высылку ў Малым Сітне, на поўначы Польшчыны.

22 траўня выйшаў на волю.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Сумленная дэмакратыя

— Чуеш, Паша, калі ўжо возьмеш у сваю партыю? — пытаючыя вяскоўцы. — Як там яна, кажаш, хрысціянска-дэмакратычная? Ну, «дэмакратычна» — ясна, а «хрысціянская» — што, у царкву хадзіць трэба?

Тлумачу: калі хочаш мяніць краіну — трэба пачынаць мяніцца самому. Развітваща з п'янствам, блудам, крадзяжком, хлусьнёй, верыць у Бога і любіць блізкага. Хрысціянская дэмакратыя — гэта палітыка сумленыня.

— Палітыка... сумленыня?!... — суразмоўнікам відавочна падаеца абсурдным само спалучэнне словаў. — Хто ж тады да вас пойдзе? *Va ўласці ж задача — хапніць*. Гэтыя нахапаліся, а тыя яшчэ хочуць, ну і тэ дэ. А абяшчаюць усе, дурыць мастакі. Якое там, у вярхах, сумленыне?..

Сіценскае пытаныне — у самую кропку.

Ці магчымая ў Беларусі палітыка сумленыня? Маральная дэмакратыя?

Роўна 90 гадоў таму, 25 траўня 1917 г. 30 маладых каталіцкіх святароў у Менскім катэдральным касцёле абвесцілі: магчымая. І заснавалі Хрысціянскую Дэмакратычную Злучнасць — першую беларускую хрысціянска-дэмакратычную партыю.

Разгортаныне нацыянальнага руху ў эпоху войнаў і рэвалюцыяў вымагала ад беларусаў кшталтаваныя палітычнай ідэалёгій, здольнай супрацьстаяць і камунізму, і анархізму, і фашизму. Гэта кіраўнікі ХДЗ сталіся сумленынем эпохі ў міжчасі

ўсясьветных войнаў: ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі, правадыр незалежніцкага падпольля, расстраляны гестапаўцамі ў Трасцянцы на Раство 1942-га; архімандрит Фабіян Абрантовіч, закатаваны бальшавікамі ў Бутырцы ў 1946-м; рэпрэсаваны энкаўедыстамі ксёндз Адам Станкевіч, рэдактар «Беларускай Крыніцы» і кіраўнік ТБШ у Заходній Беларусі; старшыня Беларускага Народнага Аб'яднання і дзед лідэра БНФ Ян Пазняк.

Менавіта хадэцыя, пераняўшы эстафэту ад БНР, адстойвала каштоўнасці, якія пазней узьдымуць на сцяг БНФ і Рух «За Свабоду!» — незалежнасць, свабоду, праўду, справядлівасць і духове Адраджэннне.

Насамрэч, хрысціянская дэмакратыя — ідэя для Беларусі глыбока гістарычная. Яшчэ з часоў Ізяслава й Эўфрасінні съветапоглядным падмуркам для беларускага народа ўладзіўся (веча, шляхецкае дэмакратыі, магдэбурскага права) было хрысціянства. Дастатковая працытаваць Скарыну й Каліноўскага, каб уявіць, наколькі па-хрысціянску лідэры беларускай гісторыі разумелі правасвядомасць: «У Бібліі ўсе законы й правы, якімі людзі на зямлі кіраваца маюць, напісаны... Тут справа ўсякага збору людзкога і ўсякага гораду выкладаеца, каб вераю, яднаньнем ласкі й згоды паспалітае памножана была». (Ф. Скарына) «Бог стварыў чалавека, каб ён карыстаў з вольнасці справядлівай» (К. Каліноўскі).

Хрысціянская дэмакратыя — прыўнясеньне хрысціянскіх маральных прынцыпаў у

ХРОНІКА АПАЗЫЦЫІ

16 траўня

Некалькі соцені юнакоў

Штомесячная акцыя салідарнасці «16» у сераду сабрала пад сыценамі касцёлу Святога Язэпа 300 чалавек. Так моладэзь выказала падтрымку вернікам, якія змагаюцца за вяртаныне храму. Людзі трымалі ў руках сьвечкі, маліліся. За ўсім уважліва назіралі некалькі дзясяткаў спэцслужбістў і амонаўцаў. Недалёка стаяў аўтазак.

Моладзёны трымалі ў руках літараты, якія ўтваралі надпіс: «Вярніце храм вернікам». Акцыя скончылася сумесным выкананнем гімну «Магутны Божа». Пасля моладэзь паставіла сьвечкі да прыступак бажніцы.

Затрымалі дзяўчат

Калія станцыі метро «Няміга» міліцыянты затрымалі трох актыўістак моладзевага руху **Насту Шышкову, Касю Дзядкоўскую і Алеся Кавалеўскую**. Дзяўчаты ішлі на акцыю ў бок будынку КДБ. Міліцыянты знайшлі ў іх партрэты звычайных палітыкаў і сьвечкі ды завезьлі ў РУУС Цэнтральнага раёну.

Юрась Зяньковіч расплаціца

Супрацоўнікі міліцыі Савецкага раёну Менску затрымалі аднаго з заявінкаў «Чарнобыльскага шляху» сябра Сойму Партыі БНФ **Юрася Зяньковіча**. На яго склалі пратакол паводле арт. 23.34. КаAP («парушэнне гра-

мадзкага парадку падчас правядзення масавых мерапрыемстваў»). Паводле міліцыянаў, калёна дэманстрантаў падчас «Чарнобыльскага шляху» выйшла на праезнную частку, спыніўшы рух транспорту.

Акцыі ў рэгіёнах

Адметнасцю травеніцкай акцыі салідарнасці стала вывешваныне бел-чырвона-белых сцягоў. Асіновіцкія «маладафронтавцы» 16 траўня вывесілі ў сваім горадзе некалькі нацыянальных сцягоў. Сцягі, расцягнуты і графіці зьявіліся і на цэнтральных вуліцах **Нясвіжу**. У **Наваградку** «маладафронтавцы» распаўсюджвалі ўлёткі з інфармацыйяй пра пераслед па палітычных матывах, разда-

палітыку, эканоміку, сацыяльную галіну, культуру, адукцыю — любую сферу жыцця. Стрыжань систэмы хадэць — трывядла паняцця: Бог, чалавек, Бацькаўшчына. Асноўныя прынцыпы — маральнасць, адказнасць, салідарнасць, персаналізм (асобасная раўнавага паміж індывідуалізмам і калектывізмам) і субсыднясць (імкненне прыміцаў рашэнні на тым узроўні, на якім яны найбольш эфектыўна выконваюцца).

Чым мацнейшыя катастрофы скаланалі чалавецтва за апошнія два стагодзьдзі — крызісы капиталізму, марксісцкая рэвалюцыя, таталітарныя рэжымы, усясьветныя вайны — tym больш запатрабаванай ды папулярнай рабілася хрысьціянская дэмакратыя. Нарэшце, пасля 1945 г. пачаўся сапраўдны бум: хадэкі прыйшлі да ўлады ў Нямеччыне, Аўстрыі, Італіі, Швайцарыі, Латінскай Амерыцы, распачалі ўсходзеўскую інтэграцыю й істотна ўдасканалі саму мадэль дэмакратыі.

I ў цяперашній Беларусі ўмовы дзяржавы залежнасці, задушэння дэмакратыі грамадзкага заняпаду вымагаюць моцнае ідзянае праграмы Адраджэння. Перамагчы рэжым і прычыны, што яго спарадзілі, магчыма толькі аднаўляючы разбураныя законнасць і незалежнасць, культывуючы любоў да Радзімы і бліжняга, супрацьстаючы разгулу альлагалізму, крыміналу, разбэшчанасці, гвалту, падтрымліваючы ўціканыя цяпер цэрквы ды сем'і. Агульнанацыянальнае пакаянне, магутная вера як рухавік пераменаў, крышталёвая маральная чысьціня — вось першачарговая задача палітычнага лідерства ў сучаснае Беларусі.

Ва ўсім съвеце з падобнымі задачамі найлепш спраўлялася якраз хрысьціянская дэмакратыя.

Больш таго, масавая хадэццяя пакліканая

стаць сапраўдным прапрывам нацыянальнага адраджэння. Тысячагадовая моўная і культурная традыція, съвядомасць беларусаў узгадаваныя й высипелі на Эвангельлі й веры ў Бога — і беларусізацыя касыцёлу, пратэстанцтва й праваслаўя, асабліва сярод моладзі, яўна апярэджае падобныя працэсы ў астатнім грамадзтве.

Невыпадкова якраз новае пакаленне беларускага руху зноў падымае съязг хрысьціянскай дэмакратыі. У аргкамітэт БХД, створаны ў Менску, увайшлі перадусім маладыя вернікі й съвятары: маладафронтавскія лідэры Зыміцер Дашкевіч, Зыміцер Хведарук, Барыс Гарэцкі, прадпрымальнік Георгі Зымітрук і юрист Мікалай Арцюхоў, бард Андрэй Мельнікаў і актор Павал Харланчук, гісторык Але́сь Бель, а таксама легендарны вязень ГУЛАГу, пастар Беларускай Эвангельскай Царквы Эрнэст Сабіла. Хадэкі рыхтуюць устаноўчы зъезд у трывацці гарадах Беларусі, разам з эвангельскімі цэрквамі зъбіраюць подпісы за зъмену «Закону аб свабодзе сумлення» (якраз за ўдзел у гэтай кампаніі, дзе падпісаліся ўжо больш як дванаццаць тысяч беларусаў, мітрапаліт Філарэт адлучыў ад съвятарства айца Аляксандра Шрамка), праводзяць акцыі супраць гістарычнага бяспамяцтва, распусты ды парушэння праваў вернікаў...

Тое, што адбылося ў менскім катэдральным касыцёлу ў траўні 1917-га, было толькі пачаткам.

Палітыка — брудная справа толькі для тых, хто робіць яе бруднымі рукамі ды з бруднымі намерамі. Сёння нацыянальны рух ня мае права дзейнічаць пад лёзунгам «Мэта апраўдае сродкі». Хрысьціянскія дэмакраты абвяшчаюць палітыку сумлення, бо маюць мэтаю нацыянальнае абуджэнне.

6. Малое Сітна

Нацыянальны рух ня мае права дзейнічаць пад лёзунгам «Мэта апраўдае сродкі».

ХРОНІКА АПАЗЫЦЫІ

валі мінакам значкі «За Свабоду». У Салігорску акцыя салідарнасці адбылася, нягледзячы на моцны дождь, што цягнуўся акурат трыя 15 хвілін, колькі ў акцыя. Міліцыянты і «цихары» сядзелі ў аўто і не заміналі ўдзельнікам.

За вывешванье расьцяжак у Нясьвіжэ ў ноч на 16-га была затрыманая актыўістка Наста Азарка. Яе выклікалі на гутарку ў РУУС, дзе палохалі адказнасцю за ўсе наступныя апазыцыйныя акцыі ў горадзе.

У Полацку ўвечары актыўісты незарэгістраванага «Маладога фронту» зладзілі пікет ля помніку съвятога Ёфрасіні.

У Магілёве група актыўістаў з партрэтамі зьніклых і зыняволеных палітыкаў прыйшла

цэнтральнымі вуліцамі.

17 траўня

Дашкевічу далі іншую

Лідэр «Маладога фронту» Зыміцер Дашкевіч, які адбывае паўтара году зняволенія за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі, атрымаў лягчэйшую працу — пілаваці дошкі. Раней ён цягнуў бярвеньне.

Казулін сустрэўся

Палітвязень Аляксандар Казулін, што ад-

19 траўня ў Менску быў флэшмоб «Пінокіё». Удзельнікі з папяровымі насамі і плякатамі «Беларусь — самая дэмакратычная краіна» і г.д. раздавалі ўлёткі ў падтрымку маладафронтавцаў.

Працяг са старонкі 21.

бывае пакаранье ў калёні «Віцьба-3», сустрэўся са сваякамі. Паводле словаў дачкі палітыка Юліі, выглядае бацька няблага.

Міліцыя разагнала флэш-моб

17 траўня ў Горадні мусіў адбыцца флэш-моб на знак пратэсту супраць высяканья дрэваў у розных раёнах гораду. На гарадзенскім блогу з'явіўся заклік зладзіць у цэнтры гораду 15-хвілінную акцыю — выйсці на вуліцы з плякатамі «Я дрэва. Съячыце мяне».

Міліцыя таксама цікавіцца інтэрнэтам — у вызначаны час маладых людзей чакалі супрацоўнікі ў форме, у цывільнім і з відзакамэрай. Мерапрыемства расцэнілі як несанкцыянаваную акцыю і пікет. Ва ўдзельнікаў перапісалі дадзенія, аднаго чалавека затрымалі, але пасля высьвятленыя асобы адпусцілі.

18 траўня

Суд не задаволіў скаргі

На паседжанні Гомельскага абласнога суду намесніку старшыні абласной арганізацыі АГП **Уладзімеру Кацору** і сябру КХП-БНФ **Уладзімеру Шыцікаву** было адмоўлена ў задавальнені скаргаў на разшэнне суду Цэнтральнага раёну Гомелю. Перад Днём Волі У.Шыцікавы ды У.Кацора

былі прызнаныя вінаватым і ў ўдзязынені адміністрацыйнага правапарушэння і асуджаныя на арышт.

Забаранілі пікеты ў падтрымку

Менгарвыканкам забараніў пікеты ў падтрымку палітэзняволенага **Андрэя Клімава**. Заяўкі на правядзеніе 21 і 22 траўня калія пракуратуры Менску і СІЗА № 1 падаў намеснік старшыні АГП Iгар Шынкарык. У адказе за подпісам намесніка старшыні Менгарвыканкаму Мікалаю Мятліцкаму гаворыцца, што паводле Закону аб масавых мерапрыемствах не дапускаецца правядзенне акцыяў на адлегласці менш за 50 метраў ад пракуратуры, а таксама «тэртыторыяй арганізацыі, што забясьпечваюць абароназдольнасць, бясьпеку дзяржавы і жыццяздейнасць насельніцтва».

10 тысячаў подпісаў за зьмены

Столькі было сабрана за месяц. Арганізатары кампаніі разылічваюць сабраць 50 тыс. подпісаў пад зваротам да кіраўніка дзяржавы, Канстытуцыйнага суду, палаты прадстаўнікоў з заклікам прывесці ў адпаведнасць з Канстытуцыйным законом «Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях».

20 траўня

Разгон студэнтаў

А 17:00 на плошчы Бангалор мусіла быць акцыя пратэсту моладзі супраць адмены

льготаў. Каля парку сабралася 200 удзельнікаў. Пляцоўка была ачэплена міліцыянтамі. Былі затрыманыя **Алесь Каліта, Андрусь Саротнік, Франак Вячорка, Андрусь Ігнатовіч, Андрусь Ігнатык, Мікалай Якушаў**. Хлопцу юнацтва гадзіны пратрымалі ў РУУС Савецкага раёну. Моладзь рушыла да скверу імя Янкі Купалы, дзе меркавала працягнучы мерапрыемства. Па дарозе затрыманыя працягваліся. На вуліцах па шляху калёны стаялі аўтазакі. Працяг акцыі адбыўся на плошчы Незалежнасці. Пасля калёна рушыла па праспэкце ў бок Кастрычніцкай. Каля КДБ моладзь спынілі і разагналі амонайцы. На вул. Гарадзкі вал затрымалі яшчэ 12 чалавек.

21 траўня

Янукевіча забралі ў суд з дому

Раніцай **Аляксей Янукевіч** быў затрыманы ў сваёй кватэры супрацоўнікамі міліцыі. Ужо а 15-й судзведзя Савецкага райсуду Аксана Рэлява пакарала яго штрафам у 30 б.а. (945 тыс. рублёў). А.Янукевічу, заяўніку «Чарнобыльскага шляху» інкраймінаваўся артыкул «Парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў». За тое самае атрымала ў судзе Савецкага раёну 25 б.в. (775 000 рублёў) штрафу актыўістка АГП **Валянціна Палевікова**.

СП

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Студэнт. І без ільгот?

«Надышоў час перагледзеца систэму льгот, якая для асобнай катэгорыі нічога не значыць, а толькі распіляе сродкі. Я пэўны, што, калі людзям правільна патлумачыць, яны зразумеюць», — заявіў Аляксандар Лукашэнка 12 красавіка.

Хтосьці ўсьміхаўся і ня верыў, іншыя нэрвова падлічвалі, на колькі зъменшыцца таўшчыня іх кашальку, трэція простила махалі рукамі, маўляў: мне ўсё роўна! Прайшоў месяц. 200 студэнтаў Менску паспрабавалі выказаць сваё меркаваныне.

Мы—студэнты! Нас шмат! Мы не маўклівы статак! Мы паўнапраўная частка грамадзтва. Мы маем права бараніць свае інтарэсы! Мы маем права свабодна сказаць НЕ! Усё залежыць толькі ад ЦЯБЕ. Студэнты розных краін бароніць свае правы і інтарэсы. Яны не маўчаць.

Акцыя сацыяльнага пратэсту

аўтазакаў пачалі выбягачь яго калегі і хапаць людзей. Нехта спрабаваў тлумачыць, што «мы проста гуляем». Але іх нікто не пачуў. Хапалі і білі як хлапцоў, так і дзяўчата. Калі 30 затрыманых павезылі у РУУС. ... Праз пайгадзіны адтуль выйшаў мой знаёмы і расказаў, як яго дапытвалі і называлі (за што—невядома) «вырадкам».

Нам з дзіцячага садку кажуць, што «Рэспубліка Беларусь — унітарная дэмакратычная САЦЫЯЛЬНАЯ прававая дзяржава». Ці ведалі пра гэта міліцыянты, якія затрымлівалі студэнтаў? Ведалі! Але якай ім розыніца, для іх жа льготы застануцца!

Яня Елка, Менск

У абарону Delphi

Насымяшыў выраз «**са-старэлая мова праграмаванья Delphi**». Дадзеная мова праграмаванья, а таксама адпаведная систэма для распрацоўкі, хадзя і маюць немалую гісторыю, дагэтуль актыўна развіваюцца кампаніяյ Codegear (www.codegear.com), быўшай часткай кампаніі Borland. Гэтая систэма шырока выкарыстоўваецца, хадзя і не займае лідуючых пазыцыяў сярод іншых вядомых інструментальных сродкаў. Падставаў лічыць яе са старэлай у аўтараў артыкулу ня больш, чым, напрыклад, беларускую мову.

Чытач, tut.by

Што з кляштарамі?

Пасылья таго як прачытала артыкул «**Кляштар з прэзыдэнцкім люксам**» у **«НН №8, адправіла ў газету «Советская Белоруссия»** ліст з прапановай абмеркаваць пытаныне аб лёсё бэрнардынскага кляштару і ўсяго гістарычнага цэнтра Менску.

Ліст рэдакцыі пераслала ў гарыканкам, адкуль я атрымала адказ. Не зусім разумею сэнс слова: «Основным положением Концепции является создание соответствующего уровню столицы Республики Беларусь исторического центра г. Минска» і г.д. Гістарычны цэнтар ужо існуе, і яго ня трэба ствараць. Яшчэ зьвярнула ўвагу на слова: «предусмотрено изменение использования с приспособлени-

ДЗЯНІС РАМАНОВ

Стань беларускім гісторыкам

Факультэт мастацтваў і гісторыі культуры Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэту ужо другі год робіць набор на аддзяленне «Беларусістыка». На ім прадугледжаныя бакалаврскія («Гісторыя Беларусі і культурная антрапалёгія», «Ахова і выкарыстаныя культурнай спадчыны», «Візуальны дизайн і мэдя», «Тэорыя і практыка сучаснага мастацтва») і магістэрскія («Ахова і інтэрпрэтацыя культурнай спадчыны») праграмы для асобай з вышэйшай адукацыяй і студэнтаў апошніх курсаў за Беларусі.

Бакалаврскія праграмы прадугледжваюць вочную і завочную формы навучаньня; магчымасць вывучэння літоўскай мовы і культуры; атрыманье дыплёму дзяржавайнага ўзору Літоўскай Рэспублікі, якія прызнаеца ў краінах Эўрапейскага Саюзу.

Да прыкладу, па сканчэнні праграмы «Гісторыя Беларусі і культурная антрапалёгія» даецца дыплём «бакалавр гісторыі» эўрапейскага ўзору і, вядома, грунтоўныя веды па беларускай, эўрапейскай і сусветнай гісторыі, культурнай антрапалёгіі, этнолёгіі, археалёгіі. Апроч таго, студэнт мае ўнікальную магчымасць жыць і вывучаць гісторыю ў горадзе, вуліцы якога памятаюць вялікага князя Гедыміна, першадрукара Францішка Скаріну, паэта Адама Міцкевіча і паўстанца Каўстуся Каліноўскага. У Вільні жывуць традыцыі шматнацыянальнага Вялікага княства Літоўскага, дзе пераважаў дух нацыянальнай і рэлігійнай талеранцы. Курс прадугледжвае сустрэчы і контакты зь вядомымі беларускімі гісторыкамі, пісьменнікамі, паэтамі, журналістамі і палітыкамі.

Выпускнікі праграмы могуць працуваць навуковымі супрацоўнікамі музеяў, экспкурсаводамі, выкладчыкамі гістарычных дысцыплінаў, выступаць у якасці экспартаў па праблемах гістарычнай спадчыны, весці самастойныя даследаванні ў галіне гістарычнай навукі альбо працягваць навучаньне ў магістратуры.

Дадатковую інфармацыю можна атрымаць у кіраўніка праграмы, доктара гістарычных науک Аляксандра Смаленчука (e-mail: smalian2001@tut.by).

І нам яшчэ кажуць,
што Беларусь —
сацыяльная дзяржава.

мелася адбыцца на плошчы Бангалор. Арганізатары рыхтавалі ўлёткі і апаратуру для канцэрту (плянаваўся выступ айчынных музыкаў). Але ўлады традыцыйна знайшлі прычыны адмовіць: парк трэба было «тэрмінова» прыбраць.

Студэнты ўсё адно вырашылі сабрацца. Акурат а 17 гадзіне ля парку людзей з вушамі і ў аранжавых майках «Без квітка, бо ільготаў няма» чакалі спадары міліцыянты. Ня вельмі ветліва прасілі паказаць, што ў заплечніках, праход на Бангалор быў забаронены. Хутка пачалі зьяўляцца першыя затрыманыя.

Але народ ўсё адно крочыў наперад, да ўніверсаму «Рыга». Акцыя не была дазволеная, таму людзі праща ішлі па горадзе, размаўлялі, сипявалі песні. На скрыжаваньні з вул. Сурганава адзін з амапаўцаў без тлумачэння загадаў ўсім разысціся праз хвіліну, але хвіліна яшчэ не праішла, як з

ем под объекты культурно-просветительного и торгово-бытового назначения». Але ніжэй ужо «с приспособлением под гостиничный комплекс и объекты торгово-бытового назначения» (як і ў копіі дакументу, зъмешчанай у вашым артыкуле). Слова «культурно-просветительный» зьнікла. Гэта не зусім аднолькавыя рэчы. Верагодна, спачатку было іншае рагшэнне.

Магчыма, пасылья таго як змагаў пазнаёміца з дакументамі і публікацыямі, аб якіх піша

сп.А.Андрончык, сітуацыя стане мне больш зразумелай.

У апошні час матэрыялы аб Верхнім горадзе з'явіліся ў розных газетах і на беларускім тэлебачанні, у тым ліку ў «КП», «СБ», «Мінскі кур'ер». Хочацца верыць спадарам М.Жыгиху і I.Чарняўскаму («СБ» ад 4 красавіка 2007 г.), што канчатковы лёс кляштару пакуль ня вырашаны. Гэта дae некаторую надзею. На жаль, маленькую.

Натальля Мацкоўская,
Менск

...піянэрыя, як кажа афіцыёз,
паўплывала на фармаванье асобы
кожнага, хто насіў чырвоны гальштук.

Бібліятэкар: Табе якую кніжку, Мілінкевіч?

Піянэр: Пра Паўліка Марозава, калі ласка.
Які Бацьку ў турму засадзіў.

...Ён кіраваў казачным каралеўствам.

Шрэк: Фіёна, табе давядзеца зноў ператварыцца
ў прынцэсу, якая быццам чакае ў замку жаніха. У
такім разе мы маглі б недзе жыць. Бачыш, прыняты
закон, які пазбаўляе троляў ільготных правоў на
балоты.

...архітэктурны дызайн Нацыянальнай
бібліятэкі сапраўды спадабаўся прэзыдэнту
Ірану.

— Шаноўны прэзыдэнт ЗША, шаноўная спадарыня
Райс. Нашы касымічныя спадарожнікі змаглі зрабіць
некалькі фотаў іранскіх цэнтраў, дзе ідзе працэс
узбагачэння ўрану.

Дзякую

Асаблівы дзякую **Міхасю П.**, які цяпер у ЗША.

Асаблівы дзякую **Андрэю В.** і **Сыльвэстру Б.**, якія цяпер у Вялікай Брытаніі.

Дзякую Тадэвушу Д., Сяргею С., Міхасю Б., якія цяпер у Вялікай Брытаніі.

Міхailу А. з Наваполацку. **В.К.** з Рэчыцкага раёну.

Антону Т., Анатолю П. зь Менскага раёну.

Мікалаю С. з Ганцавіцкага раёну.

Ю.Ц., Аляксею Ш., Лідзій А., Вячаславу С., Анжэлю Б., Тацянне Ш., Руслану Г. з Баранавіч.

Вользе Ш. з Ваўкавыску.

Кастусю З., Уладзіславу І., Карыне Ш. зь Віцебску. **Іне С.** з Барысава. **Але Г.** з Бабруйску. **Юліі С.** з Пастаўскага раёну.

Мар'яну М. зь Лідзкага раёну.

Вользе А. зь Любанскага раёну.

Андрэю Г., М.К. з Наваполацку. **I.Г.** са Смалявіч.

Валер'ю П. з Баранавіч.

Валянціне С. зь Менскага раёну.

Вячаславу К. з Барысава.

Паўлу Ж. зь Віцебску.

К.М., Мікалаю В. зь Берасця.

Уладзімеру П., Аляксандру Ш. з Аршанскага раёну.

Вікторыі К. зь Пінску.

Тацянне В., Тамары К., Яўгену К., Валер'ю К., А.Р.

Валерыі Ч., М.Г., Сяргею К., Д.К., А.Г., Марыі Г., Юр'ю М., Андрэю С., Людміле Б., Галіне Г., І.М., Віктару М., Констанціну К., Святлане Р., І.Г., М.С., Сяргею Ж., Генадзю Я., М.Б., Юліі П., Яўгену К., Настасісі Ж., Мікалаю Ш., А.П., Уладзімеру З., Ірыне І., Рыце Н., Сяргею Г., Казімеру Г., Ірыне Б., Леаніду Г., Мікалаю А., Багуславу У., Л.Г. зь Менску.

Жаныне Ш., Д.Т., В.Ц., К.Ж., Але Г., В.К., Валянціне Ш., В.К., Пяцтру Б., Г.К., К.П., Алексю Л., Юр'ю Ш., Юр'ю Ш., Цімафею А., Ігару П., Станіславу Б., Тацянне П. зь Менску.

Сяргею К. з Салігорску.

Андрэю А. зь Менскага раёну.

Аляксандру Д. з Карэліц-

кага раёну.

П.Г., Зымітру К., В.М., А.Р. з Мастоўскага раёну.

Алесю С. з Кіраўскага раёну.

Сяргею С. з Барысаўскага раёну.

Мікалаю В. з Пружанскага раёну.

Аляксандру П. з Глыбоцкага раёну.

Сяргею К. з Горадні.

Мікалаю В. зь Бярозаўскага раёну.

П.Д. са Свіслацкага раёну.

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты				Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты				Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

Kacip

КВІТАНЦІЯ

Kacip

М.П.

Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і
грошы за газету.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту паведамляць
у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32

(МТС), (029) 618-54-
84, е-mail:
dastaika@tut.by,
паштовы адрас: а/с
537, 220050 Менск.

2) Просім кожную
сям'ю чытачоў
пераказваць на
рахунак газэты
грошы з разліку
8000 рублёў на
месяц. Гэтага хопіць
на выхад і дастаўку
газэты. У блянку
банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна і
разборліва
пазначайце адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код
пад'езду. Тыя, хто
перакажа 24000
рублёў за раз,
забясьпечаць выхад
«НН» на 3 месяцы.
Хто перакажа 48000
рублёў адразу,
гарантую публікацыю
«НН» на паўгоду.

Дзікар і Джулія

Калі хтосьці з чытачоу «НН» надумаецца наведацца на Наваградчыну, не аbmініце вёску Паплава: будзе цудоўная магчымасць абнавіць сад, набыць смачнага мёду, альбо праста пасядзець у прыемнай кампаніі. Для гэтага ў вёсцы трэба запытацца, дзе жыве Дзікар. Такая мянушка ў мясцовага мастака і пчаляра Сяргея Емельяновіча. Так вяскоўцы звалі яго дзеда, бо адмовіўся ісъці ў калгас.

Емельяновічы жывуць з уласнай гаспадаркі: разводзяць пчолы, вырошчваюць шчэп. Часу на іншае не хапае. Па іх яблыні, ігрушы, сълівы, вішні з чарэшнямі прыяжджаюць з усёй Беларусі. Аднойчы нават з Масквы чалавек колькі дрэўцаў замаўляў, съмяещца Юлія. Узяў тым, што добра размаўляў па-беларуску. Колькі гадоў таму пачалі асвойваць вінаград. Захапленыне садовымі

справамі перадалося гаспадару ад дзеда, чыя некалі ўшчэпленая яблыня дагэтуль расце ў полі.

Я не любіў роднай мовы ў школе

У сям'і Емельяновічаў размаўляюць толькі па-беларуску. У вёсцы, дзе мясцовых паступова выцясняюць прыежджыя з Расей, гэта рэдкасць. «У школе я не любіў занят-

каў па беларускай мове з-за настаўніцы, а вось расейскую мову выкладаў цікавы чалавек, то й мова тая больш падабалася», — узгадвае Сяргей. Гэта ўжо потымён ён адчуў неабходнасць вызначыцца: «Рана ці позна задаеш сабе пытаньне — хто ты ёсьць». Дзед і бабуля яго жонкі Юліі трапілі ў Беларусь з Расей ды Казахстану ў 1939 г. Яны раўніваў аберагалі дзяўчынку ад мясцовых уплываў. Школьніцай яна часцяком пе-рамагала на алімпіядах па расейскай мове, але вучыцца пайшла на беларускі філялягічны факультэт. Атрымалася выпадкова — пераблыталіся дакумэнты, ды яна насуперак пратэстам сваякоў ня стала настойваць на пераводзе. У Гарадзенскім універсітэце пачаўся яе шлях да беларускай мовы. Потым было знаёмства з Сяргеем. «У гэтай сям'і я канчаткова стала беларускай», — кажа Юлія. Пра тое, што інакш і не магло быць, съведчаць кніжныя паліцы ў хаце — спрэс застаўленыя беларускімі кнігамі: ад Васіля Быкава да нядайна

СІМЕН ПЕЧАНО

выдадзенай кнігі Юр'я Турунка. Для дзетак — кніга Пятра Васючэнкі «Жылі-былі паны Кубліцкі ды Заблоцкі». Побач з музычным цэнтрам ляжаць плыткі зь беларускай музыкай. Папаўненем бібліятэці цяпер займаецца гаспадыня. Каля хаты на слупе замацаваная спадарожнікавая «талерка». Гаспадар кажа, што чакае не дачакаеца новага тэлебачаньня з Польшчы.

Маленькая ліцьвіны

Разам з бляявымі валасамі дзеци ўспадковалі ад бацькі і вясковую мянушку — пра іх так і кажуць: «А, ды гэта дзікаронкі малыя гуляюць!» Да-чушка Дамініка ходзіць у садок, маленькага Яна мама выхоўвае дома. Імёны дзецям выбіралі адмыслова. Кажучы пра дачушку, бацькі прыгадваюць, што так завецца ўнучка Рыгора Барадуліна. Бацька Сяргея, Сяргей Іванавіч, ня можа нарадавацца ўнукам. Прыйгадвае свайго бацьку, што працаў у каваля-жыда. «Жыд той разумны быў, называў бацьку Янам, а бацька супраціўляўся — казаў, што Ванька яму больш даспадобы». Дзядуля кажа, што ўнукі вырастуць сапраўднымі ліцьвінамі. Слова «ліцьвін» часта гучыць у гэтай сям'і. Калі Ян пачынае капрызіць, яго пытаюць: «Ты ліцьвін ці маскаль?» Дзейнічае амаль бездакорна.

Слова «маскаль» пачуеш на Наваградчыне спрэс. З рассейцаў тут часьціком пасъмейвающа. Традыцыя гэтая, як вынікае зь мясцовых гісторыяў, пайшла ад 1939 г. «Вызваліцелі, а як жа! Павызвалілі нас ад хлеба ды сала», — сумна ўсьміхаюцца сталія людзі. Сяргею дзед не пайшоў у калгас пасъль размовы з чырвонаармейцам, які распавёў пра жахі калектывізацыі. Старыя людзі і цяпер пераказываюць гісторыі пра расейцаў, якіх пасъль аб'яднання Беларусі раскватараўвалі па хатах. Найбольш пашыраная байка пра «жыр» — съметанковае масла, якое чырвонаармейцы палічылі за тлушчу. Цяпер тут па вёсках рассяляюцца прыбышы з Рәсей. Часцей за ўсё нехта зь мясцовых вяртаецца дамоў, везучы вялікую радзіну. Разам з гасціямі заўозицца новыя традыцыі. Апошнім часам на хлявах сталі чапляць замкі, чаго раней ніхто ня ведаў.

Жонку Сяргей называе Джуліяй, бо так «пішацца лацінкай». Тая

прызывычаілася. Нават дзеци на пытаньне, як завуць бацькоў, кажуць «Сяргук і Дзулія».

Майстар на ўсе руکі

Звычайная вясковая хата Емельяніновічаў вельмі ўтульная. На вуліцы побач зь съцяной амаль гарадзкая лава, на вугле хаты — ліхтар. Востры дах калодзежа аздоблены кавальным пеўнем. На съценах у кухні чатыры гадзіннікі. Два зь іх маюць французскі ды нямецкі мэханізмы. Гаспадар парабіў ім новыя карпусы. На съценах вісіць намаляваныя Сяргеем карціны. Гэта, як і садаводзтва, хутчэй захапленьне, кажа ён. Гаворачы пра маляваньне, Сяргей увеселічывае свайго земляка мастака Кастуся Качана, чые карціны купляюць калекцыянэры з Амэрыкі ды Турцыі. Разам яны малююць краявіды. Напрыклад, стары драўляны млын у суседнім Баярскай ці берагі Нёману. Адзін натурморт прысьвечаны ўлюблёнаму занятку: валошкі, пчаліарскі рыштунак ды слоік меду. Пры канцы траўня Сяргук зьбіраецца на мастакі пленэр на Астрравечыну, дзе будзе працаўцаць разам з Алексем Марачкіным.

Настаўнік

У дзяцінстве Сяргею талент угледзеў школьні настаўнік маліваньня Іван Клімко, які парай ў яму пайсьці вучыцца ў мастацкую вучэльню. Але да Бабруйску, дзе ў той час дзейнічала такая вучэльня, было далёка. Так Сяргей і не атрымаў прафесійнае адукцыі. Былы настаўнік жыве ў суседнім Весялове. За саветамі ён быў абылганы аднавяскуюцамі і адбыў 10 гадоў на лесапавале. Пілаваньне драўніны па паўтары нормы ў дзень яго стала нагодай для няянавісці да дрэваў: вярнуўшыся дамоў, былы вязень знайшоў каля хаты прарослы жалудок, пашкадаваў яго і пасадзіў ля ганку. Цяпер побач з хатай — магутнае дрэва. Па вызваленіі Іван Клімко насіў пошту, а потым стаў настаўнічаць. Мае невялічкую майстэрню, дзе на съценах, зацягнутых павуціненем, суседнічаюць гіпсавыя выявы Хрыста ды Леніна, вісіць некалькі аўтапартрэтў ды партрэт жонкі.

3 Паплавы ў Вільню

Разглядаючы фотаальбомы Емель-

яніновічаў, адчуваеш адкрытасць гэтых людзей сьвету. Здымкі адлюстроўваюць ня толькі выявы тутэйшай мясцовасці ці нейкія сямейныя сцэны. Тут і нямецкія гарады, і польскія, куды гаспадар рэгулярна наведваецца на ладжаныя польскімі пчалярамі съвяты, і Наваградак зь Нясвіжкам у часе сярэднявечных фэстаў. Емельяніновічы любяць падарожнічаць. Дзякуючы Зымітру Касцяпяровічу і яго сяброўскім вандроўкам, наведаліся ў Вільню.

Не абыходзяць Сержука з Юліяй і мясцовыя праблемы. У тым самым фотаальбоме ёсьць колькі здымкаў мясцовых п'янтосаў. «Гэты ўжо зарадзіраваўся ды жаніўся, а гэты прападае», — распавядае пчалляр. Пад здымкам зьбітага на горкі яблык старога стаіць подпіс: «Павіншавалі дзеда зь Перамогай». Віншаваў гэтак малады хлопец, мясцовы «бандыт».

Аграградкі дайшлі і да суседніх з Паплавай Нягневічаў, колішняга жыдоўскага мястэчка. Ахвярамі аграўбанізацыі сталі некалькі старых жыдоўскіх моцных яшчэ камяніц. Зруйнаваўшы «развалюхі», на іх месцы збудавалі новыя дамкі, якія мясцовыя, праз іхныя габарыты, празвалі «шпакоўнямі». Емельяніновічы спрабавалі неяк перашкодзіць разбуранню, але марна.

Дзякуючы Емельяніновічам у Паплаве ды навакольных вёсках скалалася суполка маладых беларускамоўных сем'яў.

...Аглядочы вульлі, Сяргей знаёміць са сваімі крылатымі выхаванцамі: тут аўstryякі, там маскаль, а вось тутэйшия. Распавядае, што сёлета будзе багата трутняў: «Бачыш, якія ячэйкі ў сотах вялікія, значыць мае пчолкі хочуць мужыкоў». Вульлі ў паплаўскага пчаляра шматпавярховыя. Ён кажа, што савецкія вульлі-шпакоўні трапілі да нас з Амэрыкі: «Амэрыканцы іх нам спэцыяльна далі, каб мы на мелі меду». Меду сёлета небагата, таму пчалляр частуе гасціць леташнім — рапсовым. Дарэмна гаспадары называюць яго ня вельмі смачным. Разъліваючы па кілішках трохгадовую медавуху, Сяргей прыйгадвае ліцьвінаў ды іх слáўныя традыцыі. Каштуючы духмянны напой, міжволі пачынаеш зайздросціць продкам.

Сямён Печанко

Хібы праектнай дакументацыі

Для посьпеху беларускаму праекту трэба рэгулярна рабіць работу над памылкамі і не баяцца адмаўляцца ад усяго, што не спрацоўвае.

Сяргей Богдан («Перазагрузка Беларусі», «НН», 6 красавіка) спрабуе падвесіці вынікі беларускага «Адраджэння».

Калі коратка, канцэпцыя Богдана выглядае наступным чынам: «Адраджэнне» спрацавала, беларусы «робяць посьпех за посьпехам у стварэнні нацыі», бракуе ім толькі «ўпэуненасці ў сваіх сілах і пазытыўнага мысленія». Асноўныя дасягненыні наступныя: 1) мова пазбавілася плембескага і вясковага статусу; 2) аднаўіцца дэрусіфікаваны несовецкі стандарт беларускай мовы; 3) мова і культура набылі съвядомых гаспадароў; 4) вырасла новае пакаленіе творцаў і носьбітаў беларускай культуры; 5) працэс разъвіцца культуры і мовы набыў натуральны характар; 6) культура і мова адкрыліся съвету.

Пасля прачытання артыкулу спачатку здаецца, што ён напоўнены нейкім нездаровым аптымізмам. Затым была ідэя, што гэта рэдактарская правакацыя з мэтай ініцыяваць дыскусію на тэму. Но, быццам бы, даўно ўжо час: амаль сямнаццаць гадоў не залежнасці і трыванцаць пад Лукашэнкам. Тэрмін працяглы. І калі нешта такі доўгі час не атрымліваецца, то або ідэя была ўтапічная, або ў выкананіцца руکі не пад тое заточаны. Тому трэба высьветліць, што ж адбылося.

Аналіз вынікаў пабудовы нацыі я б прапанаваў весьці ў трох напрамках:

1) посьпехі ў пашырэнні беларускай мовы;

2) посьпехі ў разъвіццаць беларускай нацыянальнай культуры;

3) посьпехі ў стварэнні незалежна га беларускага грамадзтва (ці ўласна нацыі).

Пашырэнне мовы, на маю думку, цяпер галоўнае. Колькасць спрэчных месцаў у «нашаніўскім» аналізе ў гэтым пытаньні найбольшая, часам проста скажаецца рэальная сътуацыя з мовай.

Па-першае, колькі можна ўжо спэкуляваць на гэтых 37%? Але тут наагул нешта новае: Богдан падае гэта як «съвядомую дэкларацыю пра выкарыстаныне беларускай мовы ўжо як мовы нацыі ў 1999 г.». Калі нехта яшчэ нечага не разумее з гэтым перапісам, то яму варта патлумачыць, што больш за 30% — гэта наша вёска зь яе трасянкай і дыялектамі (згодна зь перапісам, на вёсцы жыло 3,08 млн чал.).

Дыялекты ж сам аўтар (у тым саўмым сказе!) адмаўляеца лічыць за беларускую мову. Трасянка таксама ня цягне на «мову нацыі». Застаецца некалькі «гарадзкіх» працэнтаў, якія сапраўды задэкліравалі свою мову «съвядома». Прычым большасць з іх беларускай не карыстаюцца, а зрабілі гэта з любові.

Такім чынам, застаецца недзе каля 2%. Вось і ўсе вынікі.

Хоць я не разумею, чаму дыялекты ня могуць лічыцца за беларускую мову. Немцы, швэды і іншыя цалкам сфармаваныя нацыі размаўляюць на дыялектах. Нельга казаць, што несъвядомае карыстаныне імі — гэта абавязкова «зъява данацыйнальнага характару». Несъвядомае карыстаныне мовай (неістотна, у якім варыянце) — гэта ў любым выпадку вялікі пазытыў. Яно съведчыць пра пераемнасць традыцыі. Мая бабуля размаўляе на дыялекце, але сама яна лічыць свою мову беларускай.

Таму я б зь вялікай асыцярожнасцю прымаў лічбу 37%, але ні ў якім разе не падаваў бы яе як «мову нацыі» ці дасягненне.

Ёсьць нашмат больш надзеіны мэтад, з дапамогай якога можна вызначыць, ці ёсьць посьпехі ў пашырэнні беларускай мовы. Проста ідзеш па горадзе і прыслушоўваесьца.

Дзевяць гадоў назад, калі я толькі прыехаў у Менск, мне здавалася, што па-беларуску я тут размаўляю адзін. Я чую беларускую на вуліцы ў сярэднім недзе раз на мясяц. Цяпер я чую яс амаль кожны дзень. І кожны раз радуюся. Хоць, прызнацца, асаблівых прычынаў для радасці няма. Хай сабе гэта ўжо не адзін, а два ці троі працэнты — што ад гэтага мяняеца? Пакуль няма крытычнай масы, рана

казаць, што крываці не існуе.

Другі момант, які б я адзначыў, — гэта зьяўленыне беларускай рэкламы. Пазытыў тут несумненны. І хоць прычыны яе зьяўленыня трохі, гм, празічныя, гэта ня мае вялікага значэння, бо істотны сам вынік.

Зацемка пра аднаўленыне «дэрусіфікаванага, несовецкага стандарту беларускай мовы». Так склалася, што для мяне засвеяньне абодвух варыянтаў мовы ішло амаль паралельна, калі не лічыць малодшых клясаў. Але часам чытаеш тэксты на тарашкевіцы (асабліва пераклады) і проста не «ўтыкаеш», што значыць тое ці іншае слова. Пытаўся ў сябра — сътуацыя тая самая. Дапамагае веданыне польскай. Але ж гэта таксама не варыянт — замяніць усе запазычаны і калькі з рэсійскай на калькі з польскай. Што казаць пра звычайных грамадзянаў, якія маюць менш жаданьня разъбірацца ва ўсім гэтым. Выходзіць, што ўвесь гэты час працуць на тарашкевіцы была адрасаваная дастаткова вузкаму колу. Гэта, несумненна, нэгатыўна адбілася на агульных выніках нашага «праекту пабудовы нацыі».

Параўнаныне з кітайскімі герогліфамі, ужытае Богданам, недарэчнае. Больш дарэчы быў бы прыклад з дзвівома нарвэскімі мовамі. Толькі... ці патрэбна нам гэта?

Упарадкаваныне «клясычнага праваўпісу» аўтар падносіць як ледзь не галоўнае дасягненне (хоць зноў жа не зразумела, ці паўплывала яно на пашырэнні мовы ў грамадзтве). Аднак гэта толькі пачатак кадыфікацыі дадзенага варыянту мовы, бо няма адпаведных «упарадкаваных» слоўнікаў. Цікава, хто будзе імі займацца: зноў аматары ў розных канцах съвету ці нейкая пэўная інстытуцыя? І на колькі расцягненца гэтая праца? Безъ фінансаваньня, трэба думаць, на многія дзесяцігодзінь. І ўвесь гэты час кожны будзе працягваць пісаць, як хоча. Якія нацыянальныя ўніверсітэты, калі нельга будзе нават праверыць дыктавку, напісаную на такой мове?

«Я паклаў руку на стырно гелікоптэра», — колькі чалавек можа зразумець гэту фразу ў Беларусі? Мова ў першую чаргу прызначана для каму-

нікацай, якая немагчыма без узаемаразуменяня. Можна яшчэ сто гадоў з падобным посыпехам прапаведаваць такую мову і нацыянальную ідэю на такой мове. А можна прыняць некаторыя змены савецкага пэрыяду як незваротныя і пагадзіца на ўніфікацыю правапісу ў будучыні. Сыстэма, у якой умяшаныне звонку аднойчы парушыла стабільнасць, ніколі ня вернецца да пачатковага стану. Калі стабільнасць будзе дасягнутая зноў, стан будзе ўжо якасна іншы.

Так што існаваныне двух варыянтаў мовы ўсё-такі тармозіць яе прапаганду. А кадыфікацыя тарашкевіцы запатрабуе яшчэ шмат энэргіі, якую можна было б скіраваць у іншыя рэчышча. У нас рэальна мала часу і ресурсаў, каб імі раскідацца.

Беларуская нацыянальная культура знаходзіцца ў такім самым «цудоўным стане», як і мова. Адзінае, што пазытыўнага можна тут заўважыць, дык гэта рост колькасці перакладаў. Унёсак уласна беларускіх творцаў у сусветную мастацкую культуру мізэрны. Калі б я не баяўся пакрыўдзіць беларускіх аўтараў, то скажу бы, што ён адсутнічае як такі.

Прычынай тут я б вылучыў тры. Па-першае, як гэта ні парадаксальна, лякальнасць тэматыкі і проблематыкі і палітызацыя. Сённяня дастаткова напісаць проста твор на беларускай мове (на любую ўніверсалную тэму), а не пра беларускую мову (гісторию і г.д.). Ёсьць, праўда, у літаратуры феномэн галісійскага пісьменьніка Альфрэда Кондэ, які на ўесь съвет славіць свой малы народ і яшчэ меншую мову, але гэта выключэнне. Да таго ж там зусім іншая парадыгма, а не рамантызм; ніякіх празымерных жарсцяў з гэтай нагоды, наадварот — міжземнаморскі спакой і раўнавага. Па-другое, гэта інтэлектуальны ўзоровеніе нашых творцаў. Па-трэцяе, захапленыне рознымі постмадэрністкімі гульнямі.

Адсутнічае таксама масавая беларускамоўная культура. Богдан гэтую проблему проста замоўчвае. А можа, ён зьбіраецца перакаваць традыцыйнае грамадзтва на нацыю інтэлектуалаў?

Па вялікім рахунку, проблема ня толькі з масаю, але і з элітаю. Фразы кшталту «беларуская мова набыла элітарны характар» — ня больш чым спроба выдаць свае жаданні за рэчайнасць. Бо, як слушна з'яўляюцца, ня

трэба блытаць эліту з багемай.

Незалежнае беларускае грамадзтва, трэба прызнаць, робіць некаторыя посыпехі. Ствараючы «сайты, праекты, таварысты, суполкі, ячэйкі» і г.д. На гэта трэба было арыентавацца з самага пачатку, а не панікаўца пасля кожнага чарговага «закрыцця». Тут я згодны на ўсе сто.

Але апускаеца адно вельмі істотнае пытаныне — пытаныне фінансаваныя незалежнага грамадзтва. Зрэшты, мне асабіста ўсё роўна — лічыцца толькі канчатковы прадукт. Праблема ў іншым. Як слушна адзначыў нехта на форуме, фінансаваныне ажыццяўляеца толькі ў пэўных галінах. І далёка не само незалежнае беларускае грамадзтва выбірае, у якіх. Калі нам, напрыклад,кроў з носа патрэбна пашираць і паляпшаць беларускамоўную школьнью адукцыю, а гроши ідуць на розныя радыёстанцыі, якіх ніхто ня слухае. Толькі на трынаццаты год панаваньня Лукашэнкі дажылі нарэшце да альтэрнатыўнага тэлеканалу. Дзякую палякам, а то так і эра тэлебачаньня магла б скончыцца.

За «незалежнае беларускае грамадзтва» часам спрабуюць выдаць систэму недзяржаўных арганізацый на грантавай аснове. Гэта заганная рэдукцыя.

У Беларусі за гады незалежнасці так і ня склалася нацыянальная буржуазія — і гэта не выпадкова, а вынік пасыльдоўнай палітыкі ўладаў, скіраванай на поўны контроль над бізнесам. Ёсьць шмат заможных людзей, але гэта не карпарацыйны стан.

Таму трэба быць гатовымі самім скінуцца на тое, што Вы самі лічыце патрэбным.

Зарабляныне грошай — гэта, увогуле, лепшае, чым беларускія нацыяналісты маглі б сёньня заніцца. Но пакуль што беларуская мова ні з якім жыццёвым посыпехам не атаясамліваецца. Стэрэатып «калхозніка» сапраўды пераадолены. Але замест яго склаўся стэрэатып «інтэлігента». Гуманітарыя, дакладней. Якому беларуская мова патрэбна *на спэцыяльнасці*. Але, на щасце, ёсьць надзея, што гэты стэрэатып таксама доўга не пратримаецца.

Прычыны для аптымізму наступныя. Гляджу я на сваіх знаёмых і бачу, што многія началі проста займацца спрабай замест таго, каб сядзець і тупіць. Калісці «Наша Ніва»

напісала, што ў нас павінны быць свае «прадпрымальнікі, бандыты і прастытуці» (цяпер дакладна ўжо не працытую), што выклікала шок у пра-вавернай часткі чытачоў. Ня ведаю, як наконт апошніх, але сёньня ўжо ёсьць беларускамоўныя практична ва ўсіх сферах: ад праграмістаў і будаўнікоў да войскоўцаў і «мянтоў». У некаторых сферах іх пакуль што ня так шмат, але галоўнае — тэндэнцыя. Гэта і ёсьць сапраўднае незалежнае беларускае грамадзтва.

Падагульняючы, можна сказаць, што беларуская нацыянальная ідэя рэалізуецца марудна. Пераклады, трохі рэкламы — гэта ўсё прыватнасці. Колькасць беларускамоўных у горадзе за час панаваньня Лукашэнкі вырасла ў лепшым выпадку на 1—2%. Хай сабе гэта рост у два-три разы, але нас пакуль што вельмі мала, каб казаць пра «пераадоленіне крызісу», «зъмену стэрэатыпаў» і стварэніне незалежнага грамадзтва. Мізэрны вынік за столькі гадоў.

На щасце, ніколі не бывае нейкага аднаго варыянту развязанія падзеяў.

Выміраныне вёскі і працяг урбанізацыі, працэсы ў прынцыпе цалкам натуральныя, прывядуць да таго, што праз дваццаць-трыццаць гадоў на вёсцы больш-менш чыстай беларускай мовы не пачуеш наагул. Амаль не застанецца ѹ самой вёскі.

Але калі нацыя ўсё ж працягне фармавацца і прыцягне сотні тысяч рук, каб скінуць *самі ведаецце што*, можа высьветліцца адна нечаканая рэч. Можа так аказацца, што гэта рассейскамоўная нацыя. Такі сабе ірляндска-шатляндскі шлях. Ці лаціна-крэольскі. Плошча будзе называцца Калиноўская, але *рукі вверх, золотое кольцо, комсомольская правда толстушка і кві* — усё гэта застанецца.

Тут патрэбны ня проста павольны рост. Патрэбны выбух. Геаметрычна прагрэсія. Дзеля гэтага патрабуюцца дзіве ўмовы. Па-першае, свае гроши, якія б укладаліся ў нацыянальную справу. Па-другое, подзывіг энтузіясту, якія створаць і ТБШ, і спартыўныя клубы, і бары, і прафесійныя асацыяцыі, і «беларускую мафію».

Таму, спадарства, кідайце свае сэмінары, трэнінгі, нарады па ўпрарадкаваньні правапісу і зяміцеся чым карысным.

Zmicier-X,
tut.by

Перазагрузка пазытыўнага

«Нам вчера дали мечту, но мы не нашли в ней ни тепла, ни привета».

БГ

Артыкул Сяргея Богдана «Перазагрузка Беларусі» выклікаў моцнае ўзрушэнне на форуме «НН». Выразшы ўыкладаць сваё набалелае і я.

Перадусім дазволю сабе паралель між агульнай інтанацыяй артыкулу і думкамі героя аповесці Максіма Гарэцкага «Дзьве душы» (1919 г.) настаўніка Міколы Канцавога, які шчыра дзівіцца, чаму разумныя і інтэлігентныя людзі гэтак квола падтрымліваюць нацыянальныя ідэалы, тады як «...адраджэнне ў астатні час, праз вайну і рэвалюцыю, зваяла сабе калясальны насыпех, так што няма ўжо патрэбы давадзіць шмат чаго такога, што вымагала даводжаныя яшчэ ўсяго якіх пяць гадоў таму назад... Яму здавалася, што ўсе рэнэгаты-беларусы ведаюць аб адраджэнні і аб tym, што павінны адраджасцца, і калі не адраджаюцца, дык з прычыны прыкрай людзкой нядбайнасці і патсаванасці сваіх натурывы».

Так, 37%, што заявілі пра беларускамоўнасць падчас перапісу 1999 г., сп. Сяргей называе гіганцкім посыпехам і кажа пра «съядомую дэклярацыю пра выкарыстаньне беларускай мовы ўжо як мовы нацыі». Згубна абмінае тое, што беларуская мова на сампраўдзе дасюль ня ёсьць мовай нацыі, а ёсьць «мовай Плошчы» (Андрэй Дынько). Між тым, асэнсаванье гэтага феномену неабходнае, каб рухацца далей...

Плошча як прошча

Адной з прычынаў таго, што чалавек, нягледзячы на відавочную небяськепку для здароўя й дабрабыту, выходитзіць на пляш/шэсьце ў нашай сытуацыі, бачыцца ня так жаданыне пратэсту як такога (як у краінах, дзе гэты пратэст сапраўды мае плён), як патрэба адчуць сябе часткай актыўнай групы, якую расейскі этнолаг Леў Гумілёў называў кастай пасіянарыяў, альбо нацыянальнай эліты, як яна сама сябе называе.

Ачоліць пасіянарную эліту могуць ня толькі фармальныя лідэры, а, як паказаў сакавік 2006-га, і «людзі з натоў-

пу» — г.зн. індывіідзі пэўнага псыхалагічнага і мэнтальнага тыпу, здольныя да самаахвярнасці. Паводле Гумілёва, калі сярод тысячы чалавек ёсьць сотня пасіянарыяў, дык гэтая група можа выйграць бітву, сысьці ў новыя землі альбо збудаваць горад на роўным месцы (чытай — намётавае мястэчка на асфальце пры -10 °C). Іншая рэч, ці дастатковыя судносіны людзей пасіянарнага тыпу ў беларускім грамадстве. Рэпрэсіі супраць моладзевых актыўісташаў і вулічных акцыяў — непазыбжны шлях для выяўлення гэтага.

Беларус, пазбайдзены беларускамоўнай камунікацыі ў паўсядзённасці, выходитзіць на акцыі апазыцыі ў тым ліку і для таго, каб спрычыніцца да свайго, жывога, што ганьбіцца ў аплёўваеща афіцыйнымі мэдымі. І мова, як ключавы кампанент самаідэнтыфікацыі, тут набывае *сакралізаціі* характеристар. Пасяля, едучы дахаты, ён гучна папросіць кіроўцу маршруткі спыніцца на патрэбным прыпынку пабеларуску, чаго ня зробіць ужо зутра, каб ня трапіць у няёмкае становішча белае вароны. Дарэчы тут прыгадаць слова Валянціна Акудовіча зь ягонага супліту эсэ пад агульным назовам «Вялікая здрада» (гл. «Дзеяслой» №12): «...сам зварот да беларускага слова на Беларусі ёсьць ня чым іншым, як грамадзянскім учынкам (і яшчэ — эстэтычным актам). Ва ўсім съвеце чалавек, размаўляючы на род-

най мове, проста размаўляе. У нас зусім інакш. Кожны раз, калі на людзях мы прамаўляем па-беларуску, то ня проста сумовімся, а як бы ладзім грамадзянскую акцыю ці мастацкі пэрформанс, паколькі ўвага ўсіх, хто вытадкова атрымлівае побач, адразу за-сяроджваецца на нечаканым дзіве».

Такім чынам, Плошча становіща сымбалічным месцам, сакральнай прошчай, якое няможна ганьбіць мовай каляніялістаў. Каб жа тыя тысячы, што, хай сабе ў з памылкамі, перамаўляюцца тут па-беларуску, несылі гэтую мову ў сем’і!

Таму, сп. Сяргею, мы ў чарговы раз катастрофічна падманваемся што да сапраўдных адсоткаў нашае беларускамоўнасці. Мне ведама беззліч прыкладаў, калі чалавек, які рэпрэзэнтуе сябе як «съведамы», удома карыстаецца расейскай мовай. Прыгадаю свой вопыт працы ў Саюзе пісьменнікаў, калі, абзвоньваючы чальцоў СБП, дзеля сплаты сяброўскіх складак, напачатку жахаўся, што іхныя сямейнікі не адказваюць па-беларуску. Ды і аўтар гэтых радкоў з бацькамі, сваякамі ды школьнімі сябрамі таксама размаўляе пераважна па-расейску. Рады быў бы пачувашца выняткам, але ж, пэўна, гэта правіла.

Пад віскат Люсі Лушчык

Думаю, што мой шлях да беларускай мовы як сакральнай праходзілі і іншыя

МЫСЛЬЕНЬЯ

людзі рознага веку. Для мяне ён пачаўся недзе з шостай клясы праць школынага настаўніка беларускай. Тады віталася стварэнне розных пазаклясных літаратурна-гістарычных гурткоў, якія малады выпускнік філфаку арганізаваў і ў нас. Яны карысталіся вялікай папулярнасцю і большасць нашых хлопцаў зачята іх наведвалі. Цяпер, дарэчы, амаль усе яны працуяць у дзяржаўных структурах (МУС, УДАІ, падатковая...), а настаўнік пакуе съянданкі ў шэнанскім аэрапорце. На беларускім шляху засталіся адзінкі. Пара-докс? Ды гаворка пра іншое.

Да пэўнага ўзросту падавалася, што той, хто спрыгнены да беларускім размаўляе выключна па-беларуску, ледзь не съвты. Пазней выявілася, што й тут досьць падлюкаў, але тое хлапечас пачуцьцё съвятое павагі да мовы засталося й дасюль... І таму сёньня асабліва абражает нават на тое, калі з школьнікі праграмаў выкідаюць творы Купалы, Быкаў и «іншых нячэсных» (яно робіцца рукамі вандалаў і даўно прагнавалася), а віцебскі настаўнік беларускай мовы, пераможча «першага ў Беларусі рэаліці-шоў», які на ўсю краіну мацюкаецца пад адпаведны віскат Люсі Лушчык.

Па-за калінай калінілізму

Існуе распаўсюджаная думка, зь якой цяжка не пагадзіцца, што засільле расейскага мату ў іншых «браткоўскіх» праяваў у нашым побыце — вынік глябальнага мэдыяціску ўсходняга суседа, які адчуваўны нават у эўразіяцыйскай Польшчы (прыкладам, мацюкі ў моладзевай лексыцы). Цяпер цалкам нармалёва пачуць у транспарце, на вуліцы, школьнай клясе ці студэнцкай аўдыторыі нават на лаянку — размову матам у прысутнасці дзяўчат ці нават ад саміх дзяўчат.

Неяк падумалаася, што ў Беларусі можна вылучыць дзіве сацыяльныя групоўкі, што могуць прэтэндаваць на «эўрапейскасць» праць супрацьгуту гэтаму ціску. Абедзівэ ідэнтыфікуюцца па моўнай дамінанце. Гэта беларускамоўная моладзь і... глухія. Апошняя, як правіла, кідаюцца ў іншую крайнасць, становячыся адэптамі розных таталітарных сектаў ці дэнамінаціяў.

Беларусы — інtravértная нацыя. А

той, хто абірае шлях па-за калінай калінілізму», — інtravért ды нонканфарміст у кубе. Праз тое, пэўна, беларусы ня ўмсюць дамаўляща й ахвяраваць уласнымі амбіцыямі дзеля агульнае справы (самаарганізацыя на Плошчы — сапраўды дзівосны вынятак). Пры гэтым дзейнасць паводле прынцыпу «бі сваіх, каб чужыя баяліся», тлумачыцца «дасягненнем высокай экалёгіі творчага асяродзьдзя» (слова Валера Булгакава з форуму радыё «Свабода»).

«Паліпшэнне экалёгіі»

Яшчэ адзін прыклад з саюзпісменынцага досьведу. Пры канцы 2005 г. да нас звярнуліся з просьбай паспрыяць у арганізацыі залі для беларускай ёлкі ў Доме літаратара. Было вырашана правесці съвята ў фэстывалі прыёмнага пакою Саюзу пісменнікаў — гэтак званым Холе Славы (там, дзе вісьпі фатадымкі літаратаў-франтавікоў). За тры гадзіны да пачатку выявілася, што побач ладзіцца «карпаратыўная ёлка» — са скокамі ды калёнкамі, што выводзяцца ў Хол (нармалёвая практика: фатадымкі франтавікоў завешваюць і п'юць-гуляюць). Даводзіцца тэрмінова весьці перамовы з адміністрацыяй Дому аб іншым месцы. Адзіны варыянт — вялікая актавая заля, дзе ўрэшце ўсё і адбываецца (цалкам бысплатна!). Лепшага цяжка і ўяўіць. Але ж не — прыходзяць і з выглядам абражанае годнасці пытаюцца: чаму не паводле запланиванага сцэнару, чаму ўваход з чорнага ходу і хто ў тым вінаваты. Вядома, безь ніводнага дзякуюць. Нібыта не зразумела, на якіх правах знаходзіўся ў сваім Доме Саюз і як даваліся ўсё тыя дамовы з адміністрацыяй (але ж даваліся цягам апошніх судовых-аку-пацыйных гадоў, калі, ізноў жа бысплатна, зладзілася сотня літаратурных вечарынаў).

Вось і сам сп.Богдан прызнаеца, што не чакаў «такой значнай варожай рэакцыі» з боку чытчачоў сайту «НН» на сваё «пазытыўнае мысльенне». Ня маючы нічога супраць апошняга, гэтым водгукам хацелася б засыцерагчы ад галавакружэння ад посыпехаў, уласцівага адраджэнцам і 1920-х, і пачатку 1990-х, якія ў аднолькавай

ступені замыкаліся ў сваіх нацыянальных праектах.

Апошні шанец для «тэхнароў»

Дарэчы, герой М.Гарэцкага меў куды больш рэальная падставы для аптымізму. Сёньня студэнты тэхнічнага ВНУ, дзе я выкладаю беларускую мову, на пытаньне, хто летась намінаўся ад Беларусі на Нобэлеўскую прэмію, адзінагалосна адказваюць: Васіль Быкаў. Натуральна, ня ведаюць яны ні пра «НН», ні пра іншых «кітоў» сп.Богдана.

Узровень веданьня мовы катастрофічны (пры тым што палова пісала ўступнае тэставанье па-беларуску і прахады бал там даволі высокі), але стаўленне да прадмету ў цэлым пазитыўнае і цікавасць да беларускага непадробная. Дарэчы, з наступнага году дысцыпліна «Беларуская мова: прафесійная лексыка» разам з іншымі «гуманітарнымі» знікне з навучальных плянаў тэхнічных ВНУ. Ня будзем зарэзабяць, але тое была ці не апошняя мажлівасць для «тэхнароў» выйсці з вышэй названае каліні.

Каб не праспалі!

Разумею, што толькі стаўлю пытаньні, але адказаў няма і ў тых, хто заклікае да чарговасе самаізалації. Так, сп.Богдан, з аднаго боку, ставіць у прыклад дзеянні габрэяў «у неспрыядильных умовах чужынскае адміністрацыі», а зь іншага — гаворыць пра съядомную ідэнтыфікацыю Нацыі. Напраўду, «людзі на месцах» куды болей «у думках з намі», чым многім падаеща. Вядома, яднаныне ня мусіць адбывацца такім «вясёлым» метадам, як на вядомай налепцы да сёлетняга Дня Незалежнасці. Мусім шукаць баланс і сілы дзеля таго, каб працаваць зь існімі людзьмі ды адміністрацыямі.

Тут, паводле лёгкіх законуў жанру, трэба ўзяць маралізтарскі тон і распавесць історыю нарэшце, як жа трэба жыць і дзейнічаць. Ды наўрад ці тое патрабна і безь мяне адукаванаму-прасунутаму чытчу «НН». Завяршу свой водгук заклікам да айчынных інтэлектуалаў у духу настаўніка Канцавога: где з нас элітары? будзьма бліжэй да патрэбай паспалітага люду — і тады не прасьпім чарговасе мары, калі, дасыць Бог, пабачым яе шчэ раз.

Анатоль
Івашчанка

Што беларусам да Ўмару Яр'Аду?

Нігерыя, ад становішча ў якой залежаць сусьеветныя цэны на нафту, абрала новага прэзыдэнта.

Беларусы звязаны з увагу на падобныя краіны, толькі калі там адбываюцца надзвычайнія падзеі — напрыклад, выкраданье беларускай грамадзянкі. Між тым, ад вось такіх краінаў, як далёкая Нігерыя, у пэўнай ступені залежыць і будучыня Беларусі.

Гэта краіна валодае 3% разьведеных у сусьевце запасаў нафты. А значыць, кожная змена сітуацыі ў ёй можа выклікаць ваганні сусьеветных цнаў на энэрганосці. Захаваныне цнаў высокім звужае магчымасць выхаду Беларусі з пад расейскай сатрапі.

Нігерыя — магутная дзяржава і найбольшая па колькасці насельніцтва краіна Афрыкі: кожны пяты афрыканец жыве ў Нігерыі. Выбары ў Нігерыі — падзея яшчэ і таму, што да гэтага часу яны бывалі вельмі рэдка. З 46 гадоў не-залежнага існавання амаль 30 Нігерыя правялі пад кіраўніцтвам дыктатараў.

Эпоху тыраніі завяршыла ці, прынамсі, перапыніла съмерць апошняга дыктатара Сані Абачы ў канцы 90-х і першыя свабодныя выбары ў траўні 1999 г., калі прэзыдэнтам краіны стаў Алусэгун Абасанджа, адстаўны генерал і былы ваенны дыктатар 70-х. Ён быў першым вайскоўцам у гісторыі Нігерыі,

Умару Яр'Аду галасуе.

які сам аддаў уладу цывільным.

Суботнія выбары былі першымі, у выніку якіх адзін цывільны прэзыдэнт аддаў уладу другому цывільному. І хоць гэта замена ў прэзыдэнцкім палацы Эса Рок у Абуджы абвяшчалася як троюмф дэмакратыі, нігерыйцам далёка да съяточнага настрою.

Шмат хто ў Нігерыі падзрае, што замена кіраўнікоў дзяржавы — усяго толькі спектакль.

Ня маючы права абірацца на трэці тэрмін, прэзыдэнт Алусэгун Абасанд-

жа, які кіраваў дзяржавай з 1999 г., асабіста выбраў сваім пераемнікам 55-гадовага, хваравітага і ня надта вядомага губэрнатара аднаго з паўночных штатаў Умару Яр'Аду.

Яр'Аду і стаў пэўным фаварытам. З 23-х ягоных супернікаў рэальную вагу мелі толькі два — віцэ-прэзыдэнт Атыку Абубакар і былы вайсковы тыран генэрал Мухамаду Бухары, які кіраваў Нігерыйя на чале хунты ў 1983—1985 гадах. Аднак ход і вынікі папярэдніх выбараў губэрнатараў і парламэнтаў штатаў паказалі, што Абасанджа і ягоная кіраўнічая Народная дэмакратычная партыя робяць усё, каб забясьпечыць інтранізацыю свайго фаварыта. На іх дэмакраты выйграў ў 29 з 36 шта-

Як зъмянілі Польшчу

За гэтыя тры гады нават эўраскептыкі зразумелі, што ЭС можа прынесці сапраўды шмат карысці. Нават заштаты эўракрытык з радыё «Марыя» айцец Тадэвуш Рыдзык хоча атрымаць у межах праграмы «Інавацыйная эканоміка» 23 млн ёура на развіццё ўстановы з радыё «Марыя» ім навучальнай установы — Вышэйшай школы сацыяльнай і мэдыйнай культуры. У тым, што гроши з ЭС у парадку, ня трэба нікога пераконваць: за эўра палякі рэалізујуць сёньня больш як 56 тысячаў праектаў: будуюць дарогі, рамантуюць чыгунку, адкрываюць школы і ачышчальныя збудаванні. У цэлым да канца першага кварталу 2007 г. з Брусселя ў Польшчу паступіла больш за 13,02

млрд золотых — каля 39% усіх грошай, якія меліся паступіць для наладжвання гаспадаркі ў пэрыяд 2004—2006 (іх можна выкарыстоўваць да канца 2008 г.).

Між іншым і дзякуючы ім польская эканоміка развіваецца найбольш хутка за апошнія амаль дзесяць год — у 2006 г. эканамічны рост склаў 6,1%, у гэтым годзе ён, магчыма, будзе нават яшчэ больш хуткім.

Аднак у момант уваходу Польшчы ў ЭС усё было ня так радасна.

Рэкорды прадпрыемстваў

Перад самым далучэннем палякі моцна нэрваваліся — шмат хто чакаў росту цнаў, між іншым, і беручы пад увагу тое, што неабхо-

Хуткі эканамічны рост, мільярдныя інвестыцыі і дзясяткі тысячаў маладых палякаў, якія працујуць у краінах старога Эўрасаюзу — так выглядае Польшча праз тры гады пасля ўваходу ў Эўрасаюз. У 2004 годзе 62% палякаў падтрымлівала ўступ у ЭС. На сёньня такіх ужо 87%.

таў. «Гэта фарс і злачынства», — заявіў Атыку Абубакар ад імя Партыі дзеяньня, другой па велічыні апазыцыйнай групоўкі ў краіне побач з Усенігерыйскай народнай партыйяй Бухары.

Сябры выбарчых камісіяў яшчэ да адкрыцця ўчасткаў запіхвалі ў урны папярэдне запоўненныя бюлетэні, каб гарантаваць перамогу таму, каму трэба. Юнакі з бандаў, якіх наймалі палітычныя партыі — як кіруючыя, так і апазыцыйныя, — ладзілі вулічныя бойкі, каб скрасыць заплямбаваныя скрынкі. Такім чынам быў анульяваны голас самога презыдэнта Абасанджа. З участку ў Татора/Сакоры ў штаце Агун, дзе ён галасаваў, скралі восем скрынек. Паліцэйская знайшлі сем, але няма познаныя, ці перад вяртаннем іх выбарчай камісіі ў іх не дакінулі падробленых галасоў.

У тыя выходныя ў цэлай Нігеры ў сутычках загінула паўсотні людзей. Узбуджаныя выбаршчыкі спалілі шмат выбарчых участкаў, у адным зь іх жыўцом згарэў чальц выбарчай камісіі. «Улады нас цалкам ашукалі. Гэтыя выбары не былі ані сумленнымі, ані свабоднымі», — заявіў Пітэр Такірамбадэ, кіраўнік афрыканскага дэпартамэнту Human Rights Watch.

Нігерыйская апазыцыя абвясціла, што не прызнае вынікаў выбараў губэрнатараў і парламэнтаў штатаў, і за тры дні да прэзыдэнцкіх выбараў запатрабавала перанесьці гэтыя выбары і правесці іх з удзелам міжнародных нацыяналістичных. «Няма сэнсу ўдзельнічаць у выбарах, пераможца якіх ужо вядомы»,

Нігерия валодае 3% сусветных запасаў нафты.

— кіруючы Атыку Абубакар і заяўляў, што, калі ўрад не перанясе суботнія выбары, ён будзе заклікаць да байкоту. Аднак урад і чутъ не хацеў нічога пра перанос выбараў.

Яшчэ да выбараў можна было з пэўнасцю казаць, што пераможцам іх будзе Яр'Аду. Як і тое, што апазыцыя не прызнае вынікаў выбараў. Паводле афіцыйных дадзеных, Яр'Аду атрымаў у суботніх выбарах у 4 разы больш галасоў за генэрала Мухамаду Бухары.

Супернікі Яр'Аду згодныя з тым, што гэта чалавек зь бездакорнай сумленнасцю — рэдкая сярод нігерыйскіх

палітыкаў рыса. Гэтак жа згодныя яны і з тым, што той будзе марыянэткай у руках Абасанджа, які такім чынам здолеў захаваць уладу.

Падобны манэўр выкарыстоўвалі апошнімі гадамі ў Афрыцы шмат якія прэзыдэнты, якім канстытуцыя забараняла кіраваць больш за два тэрміны. Аднак хутка выяўлялася, што падстаўныя асобы, заняўшы прэзыдэнцкае крэсла, рабіліся незалежнымі ад сваіх дабрадзеяў, а нярэдка і абарочваліся супраць іх. Гэтак было ў Намібіі, Замбіі, Маляві.

Жыхары 140-мільённай Нігеріі, адной з найбольшых у сьвеце нафтавых дзяржаваў, спадзяюцца, што Яр'Аду таксама не акажацца маляваным каралём, а ў Абуджы ён будзе кіраваць гэтак жа сумленна і справядліва, як і ў родным Кацыне. Там Яр'Аду праславіўся як адзін зь непшматлікіх у цэлай краіне губэрнатораў, які ніколі не аўтавацца ў карупцыі, кумаўстве і памкненіі да асабістай выгады, якія, як зараза, точаньць нігерыйскую дзяржаву.

Ацэньваецца, што на працягу амаль паўстагодзідзя нігерыйскія кіраўнікі скралі зь дзяржаўнай скарбніцы калі 400 млрд даляраў.

Амэрыканскі ЦРУ ў дакладах для Белага дому з пэўнага часу б'е трывогу, што раскрадзеная Нігерия ўсё меней нарадвае нармальнью дзяржаву, і гэта проста пуд, што яна яшчэ існуе.

**Паводле артыкулу
Войцеха Ягельскага, gazeta.pl**

тры гады ў Эўрасаюзе

дна было выраўняць узровень ставак ПДВ. Такім чынам з паліцаў зынікала арматура і кафля, будаўнічыя матэрыялы і цукар. Закупкі палікаў прывялі ў рух эканоміку, якая ў І і ІІ квартале 2004 г. разъвівалася з хуткасцю 6—7%. Гэта, аднак, выклікала ў наступных месяцах рост інфляцыі да 4% за год. Сытуацыю вымушана была ратаваць Рада грошовай палітыкі, павышаючыя працэнтныя стаўкі і ахалоджваючы такім чынам эканоміку.

Аднак з пачатку 2005 г. эканамічныя лякаматыў зноў пачаў рухацца хутчэй галоўным чынам дзякуючы імкліваму росту экспарту. «Пасыя ўваходу ў ЭС надышла экспартная экспансія польскіх фірмаў: фірмы, што дзейнічаюць у

Гэтае прадпрыемства атрымала датаци ѿ ад ЭС.

Польшчы, змаглі павялічыць аб'ём продажаў за мяжой, нягледзячы на тое, што эўрапейская эканоміка не знаходзілася тады ў стадіі буму», — кажа Пёттар Каліш, эканаміст Гандлёвага Citibank'у. И менавіта экспарт, асноўным чы-

нам у краіны ЭС, доўгі час быў галоўным матарам польскай эканомікі — ён рос з хуткасцю большай як 20% за год. «Уваход у ЭС значна спрасціў вядзенне эканамічнай дзейнасці польскімі фирмамі за мяжой, прадпрымальнікі маюць цяпер таксама большыя ўплыў на фармаванье правілаў, між іншым, пры дапамозе галіновых арганізацый, што дзейнічаюць у Брусселі», — кажа Аркадыюш Протас, віцэ-старшыня «Business Centre Club».

У мінулым годзе фірмы, што дзейнічаюць у Польшчы, адзначылі рэкордныя фінансавыя вынікі.

Як зъмянілі Польшчу тры гады ў Эўрасаюзе

Працяг са старонкі 33.

Рост спажываньня ў Польшчы і попыт на польскія тавары за мяжой прывялі да таго, што фірмы працавалі на ўсю моц. На шчасьце, у мінульм годзе нарэштце моцна вырасла інвестыцыі, якія сталіся чарговым рухавіком, што штурхас эканоміку наперад. Прадпрыемствы карысталіся пры гэтым эўрасаюзнымі сродкамі, хоць дастаць гроши з Брусэлю было зусім нялёгка. Тое, што польскім прадпрымальнікам патрэбны капітал, было бачна голым вокам: яны падалі заявак на нашмат большую колькасць грошай, чым можна было ўзяць!

Аказалася таксама, што выкарыстаньне эўрасаюзаўскіх датацыяў найлепш атрымліваеща акурат у прадпрымальнікаў і муніцыпалітэтаў. Менавіта яны кінуліся на датацыі: дарогі, масты, рамонты школаў, навучаньне — гэта ўсё зьяўляецца ў рэгіёнах менавіта дзякуючы рашучасці муніцыпалітэтаў.

Але мінулы год быў таксама рэкордным з улікам наплыву непасрэдных замежных інвестыцый (14,7 млрд даляраў). Эканамісты падкрэсліваюць, што калі б Польшча не была ў Эўрасаюзе, то хутчай за ўсё яна не дасягнула б такога выніку.

Для японскіх ці карэйскіх інвестараў знаходжаньне Польшчы ў ЭС азначае ў першую чаргу большую бяспеку інвестыцый пры адносна ніzkіх коштках пра-

...JAK SIĘ DOBRAĆ DO KASY?

«...Як дабрацца да касы?» — польскія прадпрымальнікі падалі заявак на нашмат большую колькасць эўрагрошай, чым можна было ўзяць!

цы, а па-другое — неабменяваны доступ да больш як 400-мільённага эўрасаюзнага рынку. Між іншым, праз гэта канцэрны з усяго сьвету і будуюць у Польшчы новыя заводы па вырабе бытавой тэхнікі і разъмяшчаюць свае сэрвіс-цэнтры.

Есьць і выдаткі

Аднак тры гады знаходжаньня ў Эўрасаюзе маюць таксама і мінусы. «Вельмі сур'ёзны мінус — адплыў працаўнікоў за мяжу, часьцей за ўсё маладых і адукаваных», — кажа Аркадыюш Протас. Паводле розных ацэнак, з Польшчы ў апошнія гады выяжджалі на працу ад некалькіх соцень тысячаў да нават 2 млн людзей. Шмат хто з іх застаўся за мяжой. «З пункту гледжаньня працаадаўцы, гэта значна пагоршыла сытуацыю на рынку працы, аднак з пункту гледжаньня працаўніка, стала лепш», — лічыць Пётар Каліш.

Многія палякі аддавалі перавагу працы ў Ірляндыйці ў Вялікабрытаніі, бо там можна зарабіць нават у 5 разоў болей, чым у

Польшчы. Ярэк з Браневія толькі сёлета зъехаў у Эдынбург на працу ў роварную краму, аднак працу ён знайшоў без асаблівых проблемаў. «Тут мэханік — самая паважаная асона ў краме, зусім ня так, як у Польшчы», — кажа ён.

У Польшчы за тры гады ўзровень беспрацоўя ўпаў з 19,5% у траўні 2004 г. да 14,4% у сакавіку гэтага году. На думку эканамістаў, з аднаго боку, гэта вынік добрай каньюнктуры і ўсё большай патрэбы ў працаўніках з боку прадпрыемстваў, з іншага боку — заробкавай эміграцыі палякаў. Недахоп спэцыялістаў у некаторых галінах польскай гаспадаркі ўжо выклікаў моцны рост заробкаў, між іншым, у будаўніцтве. Працаўнікі, якіх у Польшчы гадамі недаацэньвалі і якім мала плацілі, зрабіліся цяпер на вагу золата.

Далучэньне Польшчы да ЭС супала па часе зь вялізным бумам на будаўнічым рынке. Палякі масава кінуліся набываць жытло, карыстаючыся ніzkімі працэнтнымі стаўкамі і ўсё

больш даступнымі крэдытамі. Аднак зноў жа свой унёсак у гэтую гістэрыю зрабіла далучэнье да ЭС і адкрылася замежнаму капіталу. Бо немалую частку кватэраў купляюць інвесторы з Ірляндыйці Гішпаніі, уздымаючы такім чынам кошты на жытло. На працягу трох гадоў сярэдняя кошты на жытло ў сталіцы выраслі ў два разы з 4 да 8 тыс. золотых за кв.м.! Падобны рост адбыўся і ў іншых буйных польскіх гарадах.

Што далей?

Тое, што першыя тры гады знаходжаньня ў ЭС удалося някепска выкарысці, — толькі ўступ да ўдзелу ў клубе найбольш разъвітых дзяржаваў. Бо, насамрэч, пра тое, ці стане Польшча сучаснай, вырашаць наступныя сем гадоў.

Менавіта на 2007—2013 гады для Польшчы заплянаваны найбуйнейшы шанец на разъвіццё, пра які іншыя краіны ў стадіі разъвіцця могуць толькі марыць. Гэта сродкі Эўрасаюзу, якіх у Польшчу трапіць больш за 67 млрд эўра. Гэтых грошай палякі здолелі дабіцца падчас абмеркаванняў бюджету ў Брусэлі. Сёньня Польшча вядзе перамовы з Эўракамісіяй пра тое, як іх дакладна патраціць, — калі скончыць, то можна будзе пачаць выдаткоўваць.

Большасць — звыш 21 млрд эўра — Польшча хоча інвеставаць у інфраструктуру: дарогі, чыгунку, аэрапорты, газавыя трубы і г.д. За эўра, якіх ніколі раней ня бачылі, палякі мусяць зьдзесініцца цывілізацыйны скакоч. Ня толькі ў сфэры інфраструктуры — але таксама і робячыя стаўкі на інавацыйныя фірмы, інвестуючы ў найноўшыя тэхнолёгіі.

Вольга Данішэвіч
паводле gazeta.pl

Чытач «НН» 100 гадоў таму

Пра лёс Міколы Аношкі з-пад Даўгінава пішуць Мікола і Ўсевалад Сыцебуракі.

І ў чарговы раз пераконваемся, што «Наша Ніва», безъ перабольшаньня — гэта нацыянальная гісторыя. Гісторыя ў навінах і рэпартажах, вершах і лістах. Па азначэнні Сяргея Дубаўца (які і сам стаў постаццю ніўскай гісторыі), «НН» — гэта нацыянальны эпас беларусаў».

Бо «НН» — рэзультат супольнай працы ня толькі рэдакцыі, але і чытачоў, што зьяўляліся і суаўтарамі, і фундатарамі, і героямі артыкулаў.

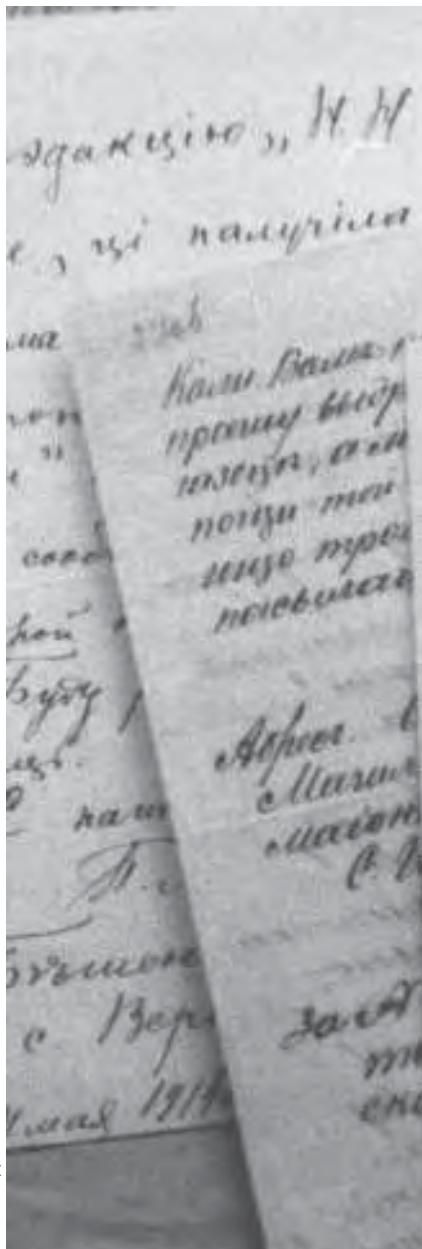
Імёны некаторых шанаваныя, склалі нацыянальны пантэён (Купала, Багдановіч, Цётка), імёны большасці час не данёс да нашчадкаў. Але сама газета вяртае зь нябыту нам прозвішчы тых, хто ў мястэчках і вёсках чытаў «НН»...

Гартаючы факсыміле, трапілі на згадку пра Міколу Аношку, жыхара вёскі Аношкі, што пад Даўгінавам на Вялейшчыне. Да яго звязрталіся мясцовыя мужыкі ў нястачы, і ён дапамагаў ім зарабіць грошай, даючы якую працу. Старыя насельнікі сучасных Аношак ня памятаюць якога пана ці заможнага селяніна з таким імем.

А ў «НН» знайшліся яшчэ аж пяць артыкулаў, прысьвежаных яму, што зьяўляліся ў 1908—1910 г.

Першая па часе згадка — уласна яго ліст у рэдакцыю, з просьбай дапамагчы з пошукам тэхналёгіі вырабу мыла. Сам па сабе ліст застаўся б шараговай звязвай, калі б хутка ў газэце не прыйшла інфармацыя, што партыя мыла, зробленая на спробу ў селяніне Аношкі, выйшла выдатная. Гэта паведамляеца ў лісце карэспандэнта Сосенскага зь мястэчка Даўгінава. (Той В.Сосенскі яшчэ адкрыў для літаратуры Зымітрака Бядулю, паведаміўшы пра яго здольнасці «НН» і наладзіўшы сувязь маладога Самуіла Плаўніка зь беларускай газэтай.)

Карэспандэнт Сосенскі называе Аношку мудрым і справядлівым чалавекам, да якога гарнуліся людзі.

Апісвае яго як асобу, што імкнулася да ведаў і сувядомасці ня проста праз чытанье кніг, але праз зацікаўленыне фізыкай, матэматыкай, філязофіяй і іншымі навукамі. Аношка, са словаў Сосенскага, меў кемлівасць да прадпрымальніцтва і хоць сам жыў бедна, дапамагаў аднавяскоўцам у нястачы, ды не пазыкай грошай, а разумнай арганізацыяй працы — «ці гліну капаць паставіць, або каменьне вазіць, і было на кавалак хлеба».

Распавядаецца і пра тое, што Мікола Аношкі сам пісаў «аб будынках з вапны і пяску» ды, зь яго ўласных словаў, меў намер напісаць у газэце «аб рэлігіі, аб торфе, аб гнаю, як рабіць мыдла маім способам і яничэ шмат чаго». Газета, што апісваецца ў лісце, — безумоўна, «Наша Ніва».

Праўда, тое паведамленыне Сосенскага ў «НН» за 1909 г. сталася «in memoriam» па М.Аношку, які пакінуў гаротны съвет у 40-гадовым узроўніце. «НН» згадвае М.Аношку і падчас апошняе сустрэчы з аднавяскоўцамі, што зайшлі праведаць моцна хворага «на рэуматызм» суседа: «Падайце мне маю газэту, пэуне, жонка яе прынесла з Даўгінава...» Пакуль паслалі па ксяндза, Мікола размаўляў з мужыкамі пра патрэбу ў навуцы і кнігах і «яничэ гаварыў аб свабодзе, аб усём... і гэтак ён казаў, што і каменьне б плакала, ня толькі чалавек... Скора прыйшла жонка з «Нашай Нівой»... Аднымі з апошніх словаў перад сконам, што сказаў Мікола Аношкі, быў наступныя: «Няхай Бог дасьць здароўя ўсім, хто працуе дзеля нашага краю».

Апошняя згадка пра нашага героя — допіс у №13 за 1910 г. Сосенскі піша пра гаротную жытку сялян вёскі Аношкі, і дадае, што цяпер «агледзеліся людзі, як даўней часта несправядлівы былі да нябожчыка Міколы Аношкі. Даўней — няма заработка — да Аношкі... а цяпер ня толькі скончыліся заработка, але нават няма ў каго нашай беларускай газэтай «Нашай Нівой» пажыўцца, бо, хоць стыдна прызнацца, наши сяляне неяк ня могуць сабрацца, каб скінуцца па колькі капеек і выпісаць газэту».

...Такім са скупых зацемак аматарскіх карэспандэнцый паўстаў пе-рад намі шараговы беларускі селянін, чытач «Нашай Нівы» пачатку стагодзьдзя зь яго марамі і расчараваньнямі, надзеямі на лепшае ў непрагляднай цемры будзённасці. У лёсе Аношкі адбіліся лёссы соцень тысяч «паноў сахі і касы», якія жылі, як усе, але спрабавалі «людзьмі звацца».

Вялейка-Менск

Злосная клясыфікацыя

*Звышсакрэтна
экс №*

Перад прачытаньнем — спаліць

Плоцяць у калгасе мала. Апошні раз атрымаў 70 тысяч за месяц. Грошай на кілбасу не хапае. Але нядайна прыяжджаля вядомая журналістка Тацяна М., кілбасы прывезла. Сказала, трэба артыкул напісаць пра дэмакратычную прэсую і як яна да апазыцыі ставіцца. Тады яшчэ кілбасы прывязе. Газэты я з дзяцінства люблю. І рады слухаю. Чаму б і не напісаць? Што, я есьці хачу меней, чым які-небудзь прадажны журналіст? Але не пасьпей спытаць у Тацяні, чаго хоча: каб я каго-небудзь хваліць ці лаяць? Падумаўшы, вырашыў, што калі б трэба было хваліць, то Тацяні напэўна ён сказала — каго. Значыць — мачыць. Але каго? Вырашыў аблаяць усіх. Хай лішніе выкіне, а дзе трэба — назвы падставіць.

Як вядома з станоўчага досьведу майстроў заканной журналістыкі, найлепшы спосаб аблаяць як мага большую колькасць народу — клясыфікацыя. Я вырашыў не выдумляць новага і правёў клясыфікацыю рупара ўсясьветнага імпрыялізму. Глядзіце, што атрымалася.

1. Баявія лісткі

Звычайна — бюлетэнь, які накладам 299 асобнікаў выдае кожная паважаюча сябе партыя для ўнутранага карыстаньня. Цікавы толькі яе актыўістам і спэцслужбістам, якія на падставе перахопленых на пошце бюлетэніў пішуць да складных начальству, пачынаючы са словаў: «Как сообщил наш источник внутри...». Калі партыя багатая, партыйныя баявы лісток набывае форму агульнацыйнай нарады. Нягледзячы на пастаянныя напаміны кшталту: «Мы — незалежная газета (рэурс)», партыйная лінія ўпарты выпірае з яго. Таму ён не пікаў шырокай публіцы. Мне нават лаяць іх нецікава. Але пачакайце — дайце разагрэцца.

2. Газэта платных палітычных аб'яз

Гэта толькі зайдзрослівы піпл і асобныя філёлагі лічаць, што недзе за мяжой ёсьць нэгр, які друкуе на станку даляры (на БТ яго паказваюць штодня), і да гэтага нэгра з торбамі ездзяць рэдактары

заказны паклёніцкі артыкул

апазыцыйных газэт і кіраунікі апазыцыйных партый. На вялікі жаль, гэта няправда. Ніхто бедных рэдактараў нідзе не чакае, рэкламы не разъмешчае, за паперу, друк, памяшканье, тэлефоны ня плоціць. А яшчэ ж і есьці хочацца. Прыходзіцца блукаць па добрых людзях з працягнутай рукой. А вакол рэдакцыі на тоўп апазыцыйных палітыкаў таўчэнца. У парламэнт іх не пускаюць, па TV не паказваюць, за дэмантрасці содзяць. Дзе ім яшчэ бедным таўчыцца, каб пра сябе самых лепшых і перспектыўных заявіць? Караваць, узыкае канкурэнцыя за права ціскануць чарговую заяву ці лёсавызначальную падзею партыйнага жыцця на старонках газэт. Натуральна, рэдактар кажа: хочаце, каб было дзе друкаваць вашыя заявы, дапамажыце газэце. Расцэнкі боскія. Можна выкупляць плошчу ўраздроб, можна браць палосамі. Не дапусціць друкаваныя канкурэнта капште даражэй. Усе задаволеныя. Рэдактар — бо трэба выпрошваць менш грошай, палітыкі — бо дэмантруюць свою наяўнасць, чытачы — бо газэта выходзіць і большая яе частка друкуюцца ўсё ж не на замову. А ўлічваючы, што права выказацца мае кожны, хто заплаціць, і пэўны плюралізм назіраецца. Нездаволенія толькі тыя, хто грошай ня мае. Але што вы ў палітыцы бяз грошай робіце? З іншага боку — зьдзесьніце подзывіг, і мы ававязкова напішам, колькі вам за гэта даў суд.

Караваць кожучы, цалкам уваходжу ў становішча, разумею і не асуджу.

3. Надзімальнікі дзіравых паветраных шарыкаў

Прыватны выпадак папярэдняга, калі ў палітыка завяліцца грошы, і ён гатовы значную частку іх патраціц на стварэнне свайго съветлага вобразу. Звычайна гэта навічок у палітыцы, якому аблямілася значная сума, і ён ня ведае, куды яе падзець. Структур, здольных зьесці любяя грошы, за ім няма, застаецца прэса.

У гэтым выпадку палітыку ня трэба напружваць мазгі і самому нешта пісаць. На дапамогу прыходзяць прафэсіяналы-журналісты. Пасыядоўна і мэтанакіравана (пакуль ня скончыцца грошы) яны лепіць вобраз Героя — Адзінага Ўратавальніка Краіны (скарочана — ГАУК). Любы яго крок, рух, чых адразу робіцца

на старонках мэдыяў падзеяй усясьветнага маштабу. Магчымыя канкурэнты патроху прышчэмліваюцца, у найлепшым разе замоўчыцца. Мэдыя ператвараецца ў насос, які напампоўвае фігуру палітыка, як паветраны шар, да велічных памераў. Але ўсё добрае раней ці пазней канчаецца. Грошы таксама. Як толькі «паліў» перастае трапляць у помпу, яна глухне. Фігура ГАУК адразу пачынае зьдзімацца, вяртаючыся да ранейшых памераў. І потым яшчэ дойгта палітычныя вятры ганяюць пустую абалонку з аднаго канца партыйнага спектру ў другі.

4. Стваральнікі каралёў

Клінічны выпадак і вынік лягічнага развязвіцца папярэдніх. Здараецца, калі журналісты, расчараўшыся ў палітыках, бяруць справу ў свае руکі і вырашаваюць самі скіраваць палітычны працэс да хуткай і бясспрэчнай перамогі дэмакратыі. Тут да матэрыяльнага кампанэнту дадаецца цвёрдая ўпэўненасць, што іх ГАУК — сапраўдны ГАУК. Калі ў папярэднім выпадку дапускаецца суіснаванне на старонках адной мэдыі некалых ГАУКАў (абы плацілі), то тут сапраўдную манаполію атрымлівае толькі адзін. Усе ягоныя канкурэнты бязылітасна зьнішчыцца. Кожны рух ГАУКА — подзывіг, любое дзеяньне яго канкурэнтаў (калі яно не ігноруеца мэдыяй) — страшныя правал. Нават рэпрэсіі злачыннага рэжыму ў адносінах канкурэнтаў ГАУКа справядлівыя і бясспрэчныя. Аналягічныя рэпрэсіі да неканкурэнтаў застаюцца злачыннымі.

І вось, надзымутага да велізарных памераў ГАУКа выводзяць на рапушчу бітву з гідрай рэжыму. Нагадвае праход баксэра-прафэсіянала да рынга. Героя суправаджае на тоўп прыхільнікаў, троныраў, дараццаў. Яны масіруюць яму біцэсы-трыцэсы, шыпчуць парады і адпіхваюць канкурэнтаў, якія пакрыўджана мармычуць, што яны б выступілі лепей. Гледачы вітаюць ГАУКа авацыямі. Ён ідзе, выкрываючы пагрозы і абразы ў бок гідры. Ён абяцае даць ёй промежрагоў па лысай галаве, падраць на дробныя запасныя часткі, выкінуць на сярдзіну шашы, бэсьціць апошнімі словамі ўвесць ейны род. І вось ён на рынгу. Замах... Напалоханая гідра заплюшчвае вочы і задам адпаўзуе ў бок аэрадрому Мачулішчы, дзе ўжо гудуць маторамі самалёты, каб прыняць яе і залаты запас.

Але ў момант замаху з героем нешта здаряеца. Я ўяўляю сабе гэта так. У адпаведнасці з законамі жанру, усё яго жыццё праносіцца перад вачымі. Ён бачыць дзяцінства. Ён сядзіць на каленях у мамы (таты) у вясковым клубе (летнім кінатэатры) і глядзіць на чорна-белы эк-

ран, дзе танчаць і съпяваюць дзіўнымі галасамі босыя мужчыны з кругленькімі пузікамі ў белых кашулях і кальсонах, а таксама жанчыны з голымі таліямі ў складачкі... Карацей кажучы, героя раптоўна прабівае на гандзізм. Ён разумее, што я можа праста так уязць і ляскунець жывую істоту па галаве. Рука бясьельна апускаеца. Герой паварочваеца і зьнікае за съпінамі канкурэнтаў, што штурхаюцца ззаду. Тыя, неспадзявана апнуўшыся сам-насам з гідрай, таксама імкнуцца за съпіны іншых. Натоўп імкліва рассыпаеца. На плошчы застаюцца дзеці і жанчыны. Заслона.

Далейшае разьвіцьцё падзеяй магчымы паводле аднаго з двух варыянтаў.

Варыянт 1. Расплюшчыўшы вочы і ня ўбачыўшы небясыпекі, разьюшаная гідра разяўляе пашчу і... наш герой ператвараеца ў пакутніка. На старонках яго мэдый надоўга завісае пытаныне з украінскага анэкдоту, якое задала «малесенка гарнесенка пущенятко Муму поганому москалю Герасіму»: «За чо?» Пры контактах з стваральнікамі героя ў мяне звычайна адбываеца наступны дыялёт:

Журналіст: Ну што, недаацніў ты яго. Ты бачыў, як ён ішоў, як крываў?

Я (наіўна): А што ж ня ляскунў?

Журналіст (зьбягтэжана): Ну дык... Нявопытны яшчэ.

Райць яму наступнага ГАУКа спачатку патрэніраваць хоць бы на кошках я праз уласціўную кожнаму калгаснаму сълесару далікатнасць не наважваюся.

Варыянт 2. Гідра ня вельмі напалохалася і ня вельмі раззлавалася на ГАУКа. Магчыма, ня так крываў ці лёг у першым раўндзе, ці яшчэ што. ГАУК — жывы і на свабодзе. Яго мэдый з рупару рэвалюцыі таксама ператвараеца ў пасыльдоўніка гандзізму. Уяўляю, як у рэдакцыі ў сары гуляюць босыя журналісткі з голымі таліямі (цікава, са складачкамі ці без?). Яны вядуть міжсобку дыскусію. Як, напрыклад, маральна павесціцца ў выпадку нападу ў цёмным завулку, каб выпадкова не нанесці фізычнай ці, крый Божа, псыхалагічнай траўмы ахвотніку да журналісткага цела. Журналісты — таксама босыя мужчыны ў белых кашулях і кальсонах, але чамусці бяз кругленькіх пузікаў, вітаюць адзін аднаго словамі: «Беларусь — Індыя: бхай-бхай».

Самы горшы выпадак, калі розныя мэдіі ствараюць розных ГАУКаў. Напрыклад, газета NN стварае ГАУКа №1 і мочыць ГАУКа №2. А газета WW, наадварот — стварае ГАУКа №2 і мочыць ГАУКа №1. У выніку чытачы-прыхільнікі ГАУКа №1 перастаюць набываць газету WW, чытачы-пасыльдоўнікі ГАУКа №2 — газету NN, а чытачы-непрыхільнікі ГАУКіяды — пасылаюць

абедзьве газеты.

5. Лаяць усіх, каб выжыць

Безумоўна, кожная мэдия цвёрда ведае, каго ёй нельга чапаць. Напрыклад, табу для рэгіянальных мэдіяў — мясцоўша начальства. Тыя, хто думалі па-іншаму, ужо ня з намі. Цэнтральныя мэдіі, акрамя пары інтэрнэт-рэсурсаў, ніколі ўсур'ёз не чапаюць ГБ, што наводзіць на сумнія развагі.

Хваліць рэжым і лаяць апазыцыю нельга — «СБ» гэта робіць лепш і каштует меней, ды і аўдыторыю згубіш. Лаяць уладу і хваліць апазыцыю — закрыюць. Што ж рабіць? Выйсьце ёсьць: лаяць усіх — і уладу, і апазыцыю. Тады і аўдыторыя застанецца, і улада не кране. Бо хто чытае такія газеты? Тыя, хто ўладу і так ня любіць. І тут яна нічога не губляе. Але разам з уладай апазыцыяныя чытачы пачынаюць не любіць і апазыцыю. Галоўнае, не саромеца, а аднолькава мачыць абодвух — і вас ніхто не кране. Гарантавана. Усе задаволеныя. Улада — тым, што мочаць апазыцыю сярод яе патэнцыйных прыхільнікаў. Прыхільнікі — тым, што можна супакоіць сумленыне і не выпаўзаць пад дручкі на плопты на заклікі нейкай прыдурковатай апазыцыі. Газета — тым, што можа не баяцца ліквідацыі ды пры гэтым яшчэ ганарыцца сваёй мужчынай апазыцыйнасцю. Не задаволеная адна апазыцыя, ды гэта яе праблемы.

6. Ня лаяць нікога, каб выжыць

Такія мэдіі косяць пад салідныя эўрапейскія выданыні. Толькі інфармацыя, ня якай лаянкі. Чытачы вядуцца, пачынаюць лічыць газету за саліднае ды аўтэнтыўнае выданынне. Аўдыторыя расыце, запаўзаючы на іншутральнае поле. І ў гэтым — галоўная небясыпека для такіх газэт. Калі колькасць чытачоў перасягае нейкую крытычную мяжу, гідра рэжыму расплющвае адно вока і пачынае ім разглядаць гэту газету. Потым, пазахнушы, зноў разяўляе пашчу і...

7. Дупло

Гэта калі газета хоча вырашыць праблему фінансаваныя сваёй барапцы буправець злачыннага рэжыму за кошт самога рэжыму. Яна арганізуе на сваіх старонках «дупло». Кожны служжа рэжыму можа, заплаціўшы газетце, падкрасыціся наччу, вывернуць праз гэта дупло вядро з брудам на галаву калегу па барапцы за цёмную будучыню краіны. Той, ачомаўшыся, таксама бярэ вядро і, заплаціўшы, вядома, наччу крадзеца да дупла.

Усе задаволеныя. Газета — бо выходзіц і мае раскошу быць нэўтральнай

да палітыкаў. Чытачы — бо за адны грошы атрымліваюць дастаткова аўтэнтычную газету ды яшчэ задавальненне на зіраць за боем быкоў у стане чынавенства. Незадаволеная адны служкі рэжыму, але гэта іх праблемы. Рэдактары такой газеты лёгка пазнаць на дыпляматычных прыёмах. Чыноўнікі, з асцярожай паглядаючы, аб нечым шепчуцца за яго съпінай, а сам ён мае выгляд чалавека, які занадта шмат ведае пра людзей і таму крыху расчараўаны ў жыцці.

Але, зноў жа, нішто добрае не бывае вечным. Нарэшце служкі рэжыму разумеюць, што іх разводзяць. Яны ідуць да гідры рэжыму, падаючы на калені і доўга б'юцца галавой аб падлогу. Гідра разяўляе пашчу. Дупло забіваеца калодай і замазваеца цэмэнтам.

8. Сэксуал-дэмакраты

Вельмі цікавая газета. Звычайна чытальці яе пачынаюць з апошніх старонак, дзе друкуюцца парады да сэксуальнага жыцця, анэкдоты, фатаздымкі амаль што голых дзевак. Наталіўшы духоўную смагу, чытач вяртаеца да першых старонак, дзе знаёміца з чарговымі злачынствамі рэжыму і чытае заклікі да барацьбы з ім. Добра падыходзіць да сяменага чытаньня, бо такую газету чытальці нават жонкі апазыцыянэр. Як кажуць мудрыя людзі — усё ў жыцці ча-лавека «счэплена з полам». Таму газета цікавая для многіх, і яе аўдыторыя паступова расыце, ахопліваючы ўсё новыя шэрагі былых камсамольскіх актыўістак бальзакаўскага ўзросту. Але галоўнае тут — пачуцьцё меры, густ. Калі дзеўкі на апошній старонцы занадта аголеныя, а артыкулы на першай — занадта злосныя, узынкае пачуцьцё дысбалансу. Гэта як у часопісе «Плэйбой» надрукаваны апошні варыянт Стратэгіі Аб'яднаных дэмакратычных сілаў. Хоць калі ў «Плэйбоі» ёсьць разьдзел «Мазахізм», дык... Стоп, мне гэта не замаўлялі.

Дысбаланс у газэце можа абраціць пачуцьцё супладнасці ў пашчотнай і так лёгка ранімай душы гідры рэжыму. Тады яна разяўляе пашчу і... газета адпраўляецца ў астрал. Цыфу ты, у віртуал.

Ну, усё, хопіць — шэдзёр гатовы. Узважваю яго на далоні. Колькі атруты, ажно пальцы пячэ. І жоўць, сыцякаючы, капае долу, з шыпеньнем прапальваючы дзіркі ў падлоге. Ды тут ня толькі на некалькі кіляў сывяленай, тут на добрую хатнюю паляндзвуцу пацягнте! Толькі б ня кінулі з ганарами.

Таня М., дзе ты?

Мікола, калгасны сълесар з-пад Пухавіч. Красавік 2007 г.

Ці вы здагадаліся, хто аўтар гэтага фэльетону?

Перакладчык «Байцоўскага клубу»: Мы да таго ідзём

У сёньняшній Беларусі культурныя здабыткі часта зьяўляюцца не дзякуючы, а насуперак абставінам. Так выйшла і цяпер. Культавы раман амэрыканскага пісьменніка Чака Паланюка «Байцоўскі клуб» на беларускую мову перастварыў не прафесійны перакладчык, а студэнт-радыётэхнік. Зь Сержуком Мядзведзеем гутарыць Зыміцер Панкавец.

«Наша Ніва»: Расказвай, кім ты ёсьць, бо пра цябе ўвогуле нічога не вядома.

Сяржук Мядзведзеў: Прыйшоў на съвет 6 жніўня 1985 году ў радзільні №2 гораду Віцебску. Пасьля быў дзіцячы садок ад мясакамбінату, музычная школа (і цяпер, калі прыняжджаю дадому, магу ўзяць у руку акардэон ці гітару), радыё-тэхнічны ўніверсітэт. Недзе зь сёмае клясы, пад упłyvам сябра, пачаў цікавіцца інфарматыкай, таму і пайшоў у БДУІР. Я быў пэўны, што пасьля БДУІР заўсёды знайду сабе добрую працу, чаго ня скажаш пра філфак. Да таго ж бацька вучыўся таксама ў РТІ. Пераезд у Менск даўся до сыць лёгка. Па-беларуску пачаў пісаць яшчэ ў школе. Цяпер падпрацоўваю праграмістам у «ЕРАМ». Жыву сёньняшнім днём.

«НН»: Калі ня супраць, то давай пяройдзем да Паланюка. Ці ўсё ж да Паланіка/Палагніка?

СМ: У нас прозвішча гэтага пісьменніка прынята пісаць як Паланік, але калі ўлічыць ягоныя ўкраінскія карані, то правільней было б пісаць Паланюк. Таму ў май перакладзе яго

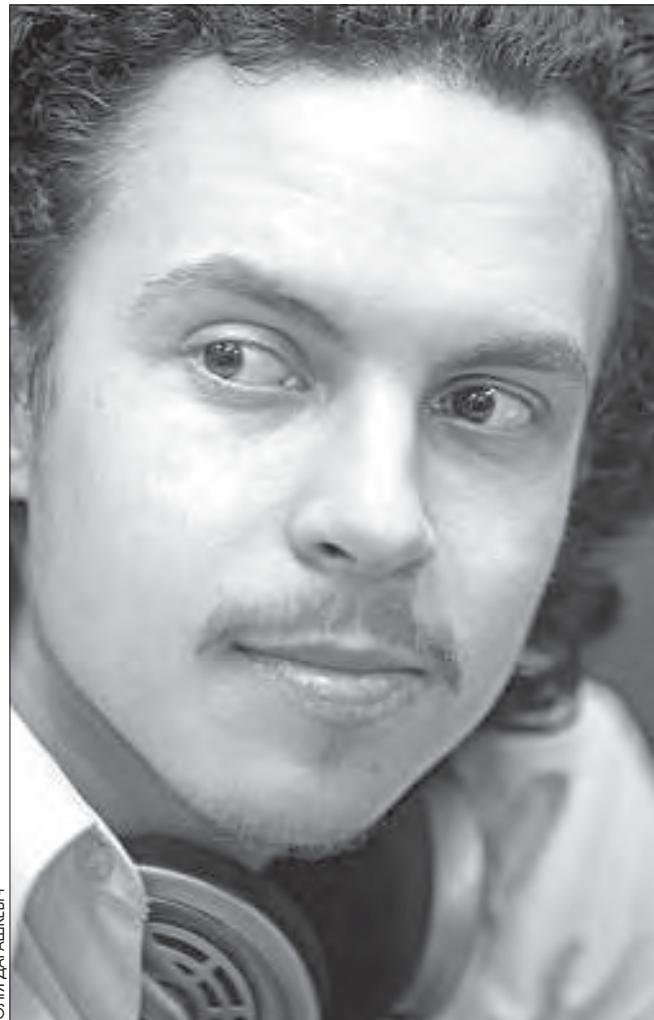
прозвішча будзе гучаць менавіта як Паланюк. Хадановіч сказаў бы Паланік, але зь перакладчыкам не спрачаюцца. Некалі «Наша Ніва» пісала Чак Палагнюк.

«НН»: Дык чаму заняўся перакладамі менавіта Паланюка?

СМ: Усё пачалося на перакладчыцкай майстэрні пры Беларускім Калегіуме. Ужо на першай сустрэчы пайшло аблеркаванье тых твораў, якія мы б хацелі перакладаць. Працаўца над нейкімі малымі творамі не хацелася. У мяне былі тры варыянты: Кен Кізі «Над гняздом зязюлі», Оруэл «Фэрма» і Паланюк «Удушиша». Спініўся на Паланюку, бо разважыў, што трэба перакладаць сучаснікаў. Спн. Вольга Калацкая запытала пазней, чаму я хачу перакладаць «Удушиша», а не «Байцоўскі клуб». Падумаўшы, я ўсё ж выбраў «Байцоўскі клуб».

Ольга Дарашкевіч

На другім курсе ва ўніверсітэце мы зьбіраліся перакласыці на беларускую мову фільм «Байцоўскі клуб». Пасьля пачалася ўласна праца. Памятаю, калі прыносіў першыя аркушы зь перакладамі. Мне сёньня за іх нават крыху

**Сяржук
Мядзведзеў**

нарадзіўся ў 1985
у Віцебску.

Студэнт
 чацвёртага курсу
 БДУІР. Сёлета
 пераклаў на
 беларускую мову
 раман Чака
 Паланюка
 «Байцоўскі
 клуб».
 Пераможца
 літаратурнага
 конкурсу да 100-
 годзьдзя газэты
 «Наша Ніва».

ло добра. Напрыклад, апошнія 20 старонак я перакладаў за 3 дні. Ня тое, каб я ня верыў, што перакладу твор цалкам, але сумняваўся, бо не ў харктыры майм да-водзіць справу да канца. У той самы час, калі зрабіў 80%, то зразумеў, што даб'ю яго. У мяне была ўста-ноўка: калі я перакладу гэты раман, то, значыць, зраблю нешта вартае ў жыцці. Цяпер застасцца дапрацаваць раман, адшлі-фаваць нейкія моманты. Да таго ж, у мяне значная час-тка перакладу зробленая на паперы, каля 70%, цяпер гэта трэба загнаць у электронны варыянт. Пасыль ўсяго гэтага застасцца толь-кі выдаць книгу.

«НН»: Чым цябе так за-хапляе Паланюк?

СМ: Гэта, мабыць, адзі-ны аўтар, якога я прачытаў поўнасцю, апроч публіцыстыкі. Ён прываблівае мяне нейкай бунтарскай энэргі-яй. Прасторай свабоды.

«НН»: На твой погляд, ці будзе «Байцоўскі клуб» цікавы ў Беларусі сёнь-ня?

СМ: У рамане вядзеца гаворка пра тое, як на фоне паспяховага капиталістыч-нага грамадзства паўстаем пласт насельніцтва, які ня згодны жыць па ранейшых каштоўнасцях. Гэта най-перш сярэдняя кляса — клеркі, мэнэджары. Яны ўзынімаюцца на бунт. Гэтая нефармальная арганізацыя разрастасцца па ўсёй краіне. У канцы твору яны кан-тралююць ужо амаль усё. Зынішчаючы буйныя кам-паніі, яны спрабуюць зыні-шыць усю гэту спажы-вецкую цывілізацыю. Калі

ты зынішчаеш усю інфар-мацыю пра крэдыты, то эканоміка пачынаецца з нуля. Урэшце, ствараецца досьць утапічная карціна: руіны Нью-Ёрку, ліяны на хмарачосах, ласі ходзяць па гарадох. У значнай ступені

Паланюк іранізуе і з спажывецкага ладу, і з тых, хто спрабуе яго зруйнаваць. Гэта таксама нейкі бунт супраць систэмы. І ў нас, і ў іх систэма выкарысто-ўвае мэтады татальнага кантролю, для кожнага грамадзства яны свае. Натуральна, нам яшчэ далёка да амэрыканскіх рэаліяў з рынкам і ўсім такім, але па-ступова і мы ідзём да гэтага. У хуткім часе проблема спажывецкага грамадзства можа стаць актуальнай і для Беларусі. Цікава, што Паланюк пісаў «Байцоўскі клуб», калі наведваў літа-ратурныя гурткі. Там зьбі-раліся пісьменнікі, быў нейкі вядоўца ўсяго гэтага ці настаўнік, які казаў, што да наступнай сустрэчы трэ-ба напісаць, скажам, шэсць-сторонак. Так, уласна, «Бай-цоўскі клуб» і пайштаяў.

«НН»: Ці не нагадвае табе гэта Беларускі Кале-гіном?

СМ: Нешта сапраўды ёсьць: калі нам патрэбна было пацвердзіць статус студэнта, а ня вольнага слу-хача, мы пісалі эсэ, зачытвалі яго перад іншымі ад-нагрупнікамі, нам выстаў-лялі адзнакі. Таму нейкія паралелі ёсьць.

«НН»: Дык мо і ў цябе такім чынам народзіца нейкі кульставы раман?

СМ: Пакуль што ў прозе мяне не хапае на вялікія творы. Хіба што напішу ця-пер шасцістаронковая апа-вяданыне. У мяне ня той уз-рост, каб пісаць раманы. Для прозы патрэбны нейкі жыццёвый досьвед, а яго ў мяне пакуль малавата.

«НН»: Дзе цябе можна пачытаць?

СМ: Хіба толькі ў ЖЖ — siarzh.livejournal.com. Калісці некалькі маіх вер-шаў друкавала «Наша Ні-ва», а таксама на сایце www.newlit.info.

«НН»: Дзеля чаго ты вядзеши «Жывы журннал»?

Што ён табе дае?

СМ: Сябры падблі на яго. Спачатку ня думаў, што так захопіць, бо некалі ў дзяцінстве вёў папяровы дзённік, але не систэматычна. Мне здавалася, што гэта ня мой фармат, але за-цягнула. Мне ён дае да хал-перы пазытыву, таго, чаго мне не хапае ў рэальным жыцці, дае мне контакты зь цікавымі людзьмі. Гэта вялікая гульня, набліжаная да жыцця. Гэта цікава і ве-села. Натуральна, зявілася нейкай залежнасцю ад бло-гу, але яна не паталігічная.

«НН»: Якія ёсьць пэр-спэктывы з выданнем ра-ману?

СМ: У нармальных кра-инах перакладчык атрымлі-вае грант. Ён перакладае і адпрацоўвае гэтыя гроши. Я ж пераклаў книгу за ўлас-ны кошт, уласнымі рэсур-самі. Я, натуральна, нічога за гэта не патрабую. Мне хацелася б, каб выданье-не кніжкі не было маёй пра-блемай. Проста хочаща, каб «Байцоўскі клуб» пабачыў съвет. Можа быць, прапа-нную ў «ARCHE», але хацелася б убачыць гэта асоб-най кнігай.

«НН»: Ці будзеши перак-ладаць фільм?

СМ: Насамрэч 20% сцэ-нару фільму я пераклаў яшчэ на першым курсе. Дзесяці ён у мяне яшчэ за-хаваўся. Мне здаецца, што беларускі пераклад «Бай-цоўскага клубу» мусіць пайсьці ня горш за тое ж «Крымінальнае чытво». «Байцоўскі клуб» менш абцяжараны ненараматыў-най лексыкай, таму ў гэтым пляніе працаўца будзе ляг-чэй.

«НН»: І каго будзеши агучваць?

СМ: Каго дадуць, таго і буду, але спадзяюся неяк паўдзельнічаць у агучцы. Хацелася б какось з галоў-ных герояў.

«НН»: Што плянуете

перакласыці зараз?

СМ: У мяне ў стале ўжо ляжыць арыгінальны тэкст другога раману Паланюка «Удушка». Паланюка час-та называюць аўтарам адзінай кнігі. Я абсолютна ня згодны. Таму, калі бліжэй-шим часам мне не падвер-неца нічога больш цікава-га, буду перакладаць мена-віта «Удушка».

«НН»: Наколькі я ве-даю, у той самы дзень ты атрымаў ліст ад самога Паланюка. Пра што ён табе напісаў?

СМ: Адчыняю паштовую скрыню, а адтуль вылятае паперчына: «На вашае імя атрымана пасылка з ЗША». Скончыць працу над перак-ладам і атрымаць у адзін дзень пасылку ад Паланю-ка! У пачатку кастрычніка пабачыў авбестку: Чак Па-ланюк адчыняе паштовае акно для фанатаў. Трэ было даслаць ліст на адрес яго мэнэджара, і пісьменнік адкажа асабіста кожнаму лістом або пасылкай. Я напісаў, як шчыры фанат, слова захапленыя, адзна-чыў, што перакладаю «Бай-цоўскі клуб», напісаў як складана было дастаць ары-гінал, як цяжка ў нас з род-най мовай, папрасіў дас-лаць пару кніг. Я не спадзя-ваўся на адказ, пагатоў на пасылку. Усярэдзіне па-сылкі быў ліст і штук 15 розных дробязей — цац-чная морква a la кіндэр-сюр-прыз, калькулятар, пляст-масавы адрэзаны палец, ка-лядныя сувечкі, насынне незабудкі, два аўдыёдискі з ягонымі чытанынямі пад-час кніжных тураў, а такса-ма жывёла, якая сымбалі-зуе мою моц: маленькі плю-шавы мядзьведзік. Пала-нюк сам у лісьце маркерам напісаў: «Your Power Animal is enclosed!!!» Пры-емна. А ліст — трэы мален-кія абзакы — Паланюк на-пісаў асабіста. Даў пару ка-рысных парадаў па жыцці.

Проста Кул

Пра канцэрт «Neuro Dubel» у падпольнай закусачнай і дзень народзінаў Кулінковіча піша Сяргей Будкін.

Напярэдадні выступу гурту «Neuro Dubel» прайшла хвала забаронаў на канцэрты іншых беларускіх рокераў. У Мазыры адмянілі канцэрт з удзелам «Indiga», чыноўнікі з упраўлення культуры Менгарвыканкаму адмовілі «Краме», быў забаронены сумесны канцэрт «Zet» і «IQ48». Апошняյ ўсё ж выступілі ў іншым клубе, але на арганізатару склалі пасыля пратакол за «арганізацыю несанкцыянаванага мерапрыемства». Нават канцэрт барда Алесі Камоцкага ў Маладчыне адмянілі зь незразумелых прычынаў.

Сольны выступ «дзюбеляў» у пятніцу 28 траўня, прымеркаваны да 35-годзьдзя Аляксандра Кулінковіча таксама быў пад пытаньнем.

АНДРЭЙ ЛЯКЕВІЧ

Месца правядзення мянялася тройчы і канчаткова вызначылася за трэх гадзін да пачатку. Інфармацыя перадавалася з вуснаў у вусны. Без анікай рэкламы ў адзін зь менскіх клубаў набілася сточалавек. А.Кулінковіч перад выступам выгледаў стомленым: «Колькі ўжо можна бегаць і хавацца?!» На танцыляцыі яго гадзіну чакалі адданыя прыхільнікі — пачатак канцэрту пасунулі, каб пасьпелі сабрацца ўсе жадаочыя. На канцэртах «дзюбеляў» можна сустрэць і няпоўнагадовых панкаў, і прыстойна

апранутых мэнэджэраў сярэдняга звяна. Як музыкі зайгралі «Віталіную», і тыя, і тыя насунуліся на невялічкую сцэну ды пусыцілі ў шалёныя скокі. Сэк'юрыці разышліся ахоўваць «дзюбеляў» ад прыхільнікаў няма сэнсу.

На віншаваныні з народзінамі Кулінковіч рэагаваў стрымана: «Усё б аддаў, каб зноўку стаць дваццатігадовым». «Дзюбель» не зъмяненца ўжо васемнаццаць гадоў. Хіба сам Кулінковіч, якога прыхільнікі завучы проста Кул, ужо меней скача па сцэне. Але ўсё адно на «ўра»

заходзяць і старыя гіты, і новыя. На «Перехала камбайнам» заля падхоплівае за другім вакалістам Паскудам немудрагелісты прышэў: «Лала-лай-ла-ла!» — разносіца далёка за межы клубу. Ноўную песню пра пірасаў, якія «п'юць гарбату і слухаюць Рацыю-ФМ», публіка жыве ўспрымае і сходу вучыць слова.

Сярод гледачоў, якія парызьбіралі нятанае піва, ходзіць Алег Хаменка з кубкам гарбаты. Кулінковіч запрашае лідэра «Палацу» на сцэну, і яны запяўваюць «Гузік» на тры галасы. Градус весляльсці спадае толькі на сур'ёзных, трагічных песнях — «Жыцьцё», «Край».

«Neuro Dubel» грае канцэрты на адным дыханьні — нон-стопам, які перарываюць хіба вершаваныя запесмы Кулінковіча пра прастытутку, што чакае «чырвонай арміі сіноў» і бусла — «сэкс-сымбалія Беларусі». Бескампрамісны выкананыца клянецца ў любові да краіны. Краіны, дзе вядучы рок-гурт вымушаны не афішаваць свае выступы ў падпольных закусачных.

Каліноўскі як ідэоляг рэпу

Беларускамоўныя прыхільнікі рэп-музыкі займелі інтэрнэт-партал. На старонцы www.repka.pananieba.org абмяркоўваеца ідэя амэрыканскага прадусара забараніць рэпэрам брыдкасловіць, рэпэр Кроў тлумачыць, за што не паважае рэпера Памідорава, а стваральнікі рэсурсу, якія называюць сябе Хвядот і Сьведак, не шкадуючы выразаў, чыхвосьціць айчынных расейскамоўных рэпераў. «Немагчыма нідзе выказацца напоўніцу так, як у рэп-творы. Словам можна забіць, дык чаму не скарыстаць гэту зброю?» — разважае Хвядот, удзельнік гурту «PANaNieba».

У Беларусі — бум на рэп. Раней рэпераў трэба было ўгаворваць, каб яны засыпвалі на роднай мове, а цяпер фармующа суполкі прыхільнікаў гэ-

тага кірунку. Зьяўляюцца і запамінальныя творы — «Не!» ад «Партызанскай школы», «Вечна жывая» Вожыка і «Непераможны» ад «Чырвоным

па белым». На апошні трэк стваральнік «Мультклубу» Алег Мініч днімі намаляваў кліп. «Беларускі рэп яшчэ не сапсаваны грашыма, у адрозненіні ад амэрыканскага, таму нашы рэпэры не плююць пра тое, на якой машыне яны ўчора ездзілі. Іх цікавяць праблемныя моманты», — мяркую Сьведак.

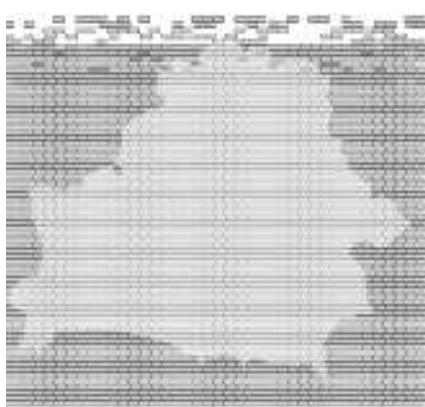
Хлопцы называюць стварэнне беларускамоўнага парталу пра гіп-гоп першым крокам да фармавання кааліцыі — музычнай ды ідэйнай. «І няхай нехта кажа, што няма сэнсу ў існаваныні такой рэчы, як беларускі гіп-гоп, мы ўсё адно будзем займацца сваёй справай. Добра казаў Кастусь Каліноўскі: «Ня трэба тысячы, каб пачаць, ня трэба двух, каб пачаць, і ня трэба аднаго, каб пачаць».

СБ

Новы кліп «Крамы»

«Крамы» прасыпавала па-беларуску знакамітую песню «Pink Floyd» «The Wall». Пачуць яе і пабачыць кліп можна ў інтэрнэце, на сایце праекту «Мур» <http://murgroject.org>. Калі адчыняеш сайт, бачыш абрыс Беларусі, закладзены цаглятай съяній. Аўтары праекту працаваюць разам тую съянину бурыць. Кожны наведнік можа «выняць» адну цагліну ў дзень. Ужо «вынятая» больш за 11000 «цаглін».

«Вандроўкі па сайтах у сеціве могуць быць ня толькі забавай, але і часткай уздезу ў грамадзкай дзейнасці, — кажуць у звароце ініцыятары праекту з суполкі Homo Faber. — Мы хочам перадаць асноўную інфармацыю пра праблемы з дэмакратыяй у Беларусі і адначасова паказаць, як можна (нават не жывучы у Беларусі) падтрымака дзейнасць. Мы

хочам, каб інтэрнэт-актыўнасць стала першым крокам да грамадзянскай актыўнасці ў рэальным съвеце».

«The Wall» па-беларуску съпяваньці ня першы раз. Летась на «Басовішчы» яе съпявалі «Parason» — і перамог.

СБ

Вайцюшкевіч у беларуска-расейскім музыклі

Нашага музыканта запрасілі на галоўную ролю ў музыклі «Пророк». «Мне патэлефанавалі ад рэжысёра Януша Юзэфовіча і прапанавалі прыехаць у Варшаву на праслушоўванье. Я прыехаў, прасыпаваў і атрымаў запрашэнне,» — распавядае Зыміцер.

Партнэрам Вайцюшкевіча будзе вядомы расейскі актор Ілья Алейнікаў. Менавіта ён напісаў музыку да музыкла і мусіць выконваць галоўную ролю Прапорка. «Мы будзем граць па чарзе, — кажа Вайцюшкевіч. — Колькі спектакляў адыграе ён, колькі я».

Зараз увесь свой час Вайцюшкевіч праводзіць на рээтыцыях, што праходзяць пад Варшавай. Съпявак настолькі рэдка бывае на Радзіме, што нядаўна яго кватэру абрабавалі. Прычым злодзеі патрапіліся інтэлігентныя — нідзе нічога на разламалі, а толькі съціпла прыхаплі з сабой рарытэтны клярнэт музыканта і ягоную ж дарагую цёплую коўдру. Зыміцер больш перажывае менавіта за коўдру. «Спадзінося, крадзеж майго клярнэта пойдзе толькі на карысць беларускай музычнай культуры, — жартуе Вайцюшкевіч. — Магчыма, яшчэ хоць ўсіх ў нас навучыцца граць на клярнэце».

The Project засыпаваў на вершы Генадзя Бураўкіна

Беларускі поп-гурт «The Project» прасыпаваў на расейскім фэстывалі «Новая волна» гіт «Песняроў» «Зачараваная» на верш Генадзя Бураўкіна. Паводле ўмоваў, кожны ўдзельнік конкурсу меў съпяваньці акрамя свайго твору сусъветны і постсовецкі гіты. «Мы згадалі пра цудоўны твор «Istanbul (Not Constantinople)» і «Зачараваную». Як для мяне — гэта найлепшы выбар», — апавядае лідэр The Project Яўген Чалышав (экс-Харлі). Дарэчы, выкананіца «песняроўскага» твору — Валер Дайнека быў настаўнікам па вакалу ў Чалышава. Рэпетавалі хлопцы свае нумары на кватэры ў Я.Чалышава. «Калі сыходзім ад Яўгена, дык суседзі ўжо з намі вітаюцца, пытаюцца, як ідзе падрыхтоўка», — съмлечца чарнаскурый вакаліст «The Project» Фрэд.

«Тузін Гітоў»

Вялікая канцэртная зала
Філармоніі
(пр. Незалежнасці, 50)

29 траўня
19.00

Віно

Адкуль яно?
Піша Георгі Навіцыян.

Насуперак таму, што кажуць аматары піва і моцных напояў, нашы продкі рана пакаштавалі смак віна і зьведалі яго ўплыў на цела і дух. Напэўна, смак віна стаў вядомы жыхарам беларускіх земляў яшчэ ў рымскія часы, бо рымскія купцы гандлявалі віном далёка за межамі сваёй імперыі. Спраўдзіць гэта цяжка, але вядома, што і пазней віно прыйшло сюды найперш праз камэрцію, а потым праз элітызм. Арабскі аўтар Х стагодзьдзя Ібн Фадлан, апісваючы просты і разыняволены побыт русаў, распавядаў аб штодзённым (і штоночным) ужываныні імі напою «набід», у якім мы можам пазнаць віно. Вялікі заваёўнік князь Святас-

лаў меркаваў перанесці сваю сталіцу з Кіева ў Пераяславец на Дунаі, куды сыходзіліся тавары з усёй Эўропы, а ў тым ліку віно з Грэкаў. Калі Русь хрысьцілася ў 988 г., прычыніце і іншыя абраады пазнаёмілі з віном люд паспаліты. Тады ж і заклаліся падставы мясцовых густаў да віна. Пераняўшы царкоўнае віно ад грэкаў, продкі нашы засвоілі і прыхільнасьць да салодкіх грэцкіх гатункаў, найперш мальмазії, і ці мальмазій, чырвонага дэсэртнага віна, што выраблялася на Кіпры, Крыце, іншых выспах Эгейды і ў Пэлапанэсе. На працягу доўгіх вякоў мальмазія была ў нашых продкаў увасабленнем віна і шыкоўным сымбалем тутэйшых застольных звычаяў. Акты XV стагодзьдзя ўжо згадваюць яткі для захавання і продажу віна. Спажываныне мальмазій было задавальненінем дарагім. Самыя танныя яе гатункі прадаваліся па 50 талераў за бочку. Пакупнік, які б завітаў з такімі грашымі на менскі рынак у 1507 г., мусіў бы выбіраць паміж віном і 50 адгадаванымі валамі.

У часы літоўска-рускія густы продкаў зрабіліся больш разнастайнымі.

У канцы XIV ст. вялікі наш князь Ягайла злучыў пад сваёй каронай Літву і Польшчу, заступіўши на польскім троне вугорскага караля Лаяша і ажаніўшыся зь яго дачкой Ядвігай. Вось тады і пазнаёмілася знаць руская і літоўская зь вінамі вугорскімі. Былі гэта розныя чырвоныя і белыя гатункі, ад він сярэдній якасці да найдынікатнейшых і найдараражэйшых. Сам Ягайла загадваў падаваць віно на стол толькі ў выпадках выключных, як сустрэча ў 1395 г. з новым вугорскім каралём у Сончы. Тады ж віно і атрымала славу напою арыстакратычнага, неадменнага атрыбуту пекнага жыцця заможнай шляхты і магнатэрыі. Зь віном пачалі атаясамлівацца найлепшыя і найгоршыя рысы літоўскага панства: высакароднасць і пыха, шчодрасць і марнатраўства. Пасля уні ў Любліне вугорскае віно, якое паступала да нас з каронай Польшчы, набыло адценъне польскай акупациі. У парыўнанні зь ім заморская мальмазія здавалася родным і простым напоем са старых славуных часоў. Славуты наш прамоўца і абаронца старасьвеччыны

За кулісамі рыцарскага фэсту «Лідзкі замак» 20 траўня.

смаленскі кашталян Іван Мялешка ў пачатку XVII ст. з настальгіяй казаў, што здаўна ў краі нашым «малмазію скромна півалі... але грошы пад дасцаткам мявалі». Спрабавалі рабіць і віно ўласнае. Як пра тое кажа інвэнтар Бераставіцкага ўладаньня 1604 г., ля рынкавага пляцу знаходзіўся вінаграднік. Аднак эфектыўных адносін у вінаграднай лазы з тутэйшым кліматам не атрымалася, і вытворчасць віна не прыжылася.

Вядома, вытанчанасць любіць разнастайнасць. Сябры Вакха не хапецілі прысуджаць сябе да піцця аднаго толькі вугорскага. Ваярскі іх дух падтымоўвалі моцныя партугальская ды італійская мадэры. Слодычы каханья пасавала гішпанская малага. Строгім царкоўным абраадам адпавядаў кіслы смак чырвоных малдаўскіх він. Пітвом для размайтых аказій жыцця былі лёгкія рэйнскія белыя віны накшталт «Пэтэр Сэмін», які простасардэчныя мясцовыя аматары перахрысьцілі на «патрыцымэнт». Некаторым жа гаспадарам зямлі тутэйшай, што звыклі перарабляць усё на свой капыл, мала было і перахрышчвани. Нават і густ райнвайну дастасоўваўся да ста расавецкіх сармацкіх зывчаяў і сродкамі простиёмі рабіўся нашмат саладзейшым. З найграным жахам згадвае французскі падарожнік тост князёўны Радзівілаўны, узъняты за здароўе князя Нойбурскага вялікім келіхам віна з укінутым у яго ладным кавалкам цукру. Жах французаў не пратрываў доўга, бо за вялікапышнымі саскімі часамі карапеўшы Аўгустаў II і III у вінныя рэкі Рэчы Паспалітай пачякі і сълёзы гальскіх лозаў: лёгкія белыя віны, рубінавае бардо, а зь сярэдзіны XVIII ст. і шампанскэ з бургундзкім. Тыя, хто пнуўся выглядаць арыстакратычна, але кішэню меў нішчымную, замест імпарту карысталіся ўласной вынаходлівасцю. Хітрай ўсьмешка звязе са старонак кніжак, што апісваюць спосабы прыгатавання мальмазіі з гамбурскага піва, а шампанскага — зь бярозавага соку, лімону, цукру і дрожджакаў.

Але ні райнвайну, ні бургундзкаму, ні фальшаванаму не пашанцевала пахіснуць шчаслівых фартун вугорскага віна. Паспрыялі тому дзіве слаўныя падзеі, якія адбыліся ў XVII ст. У 1650 г. абат Матэ Сэшы, які кіраваў такайскімі маёнткамі сям'і Ракашы, загадаў адкласці збор

ураджаю вінаграду з-за небясьпекі турэцкага ўварваньня. Калі ж ягады нарэшце дачакаліся збору, то зморшчыліся і аказаліся ўкрытымі цвільлю. Сок гэтых ягад было вырашана выпісніць асобна, пасъля чаго дадаць у сусла. Калі ж віно, вырабленас такім чынам, пакаштавалі на Вялікдзень, захапленыню знаўцаў не было мякы. Бурштынавы нектар меў водар, які, здавалася, нёс у сабе сонечныя промні далёкага поўдня і лёгкі подых свежаспечанага жытняга хлеба і айвы. Калі ў 1683 г. чаргавае ўварванье туркаў на падуладныя Габсбургам землі ўсё ж адбылося, для ваярства Рэчы Паспалітай, якое прыйшло ратаваць Вену, у адплату за съмеласць ужо быў гатовы вытанчаны прыз. Спрычынены выскарбоднай цвільлю водар Такая Асу прыйшоўся так даспадобы съмелым рыцарам, што ў далейшым цаніўся ў Рэчы Паспалітай удвая вышэй за найлепшыя французскія гатункі. Як выкладалі ў 1755 г. у сваіх справаздачах імпэраторскія дарадцы, купцы з Рэчы Паспалітай скуплялі ў вугорцаў віно ўжо падчас збору ураджаю ці нават «на пні». Нядзіўна, што здаўтае вясенний славай і аплачанае вялікімі грашымі віно стала на землях Арла і Пагоні прадметам культуры і заступіла мальмазію на пачэсныя месцы ўвасабленыя старых добрых зывчаяў.

Віно паяднала ў сабе форму і сутнасць шляхетнай культуры Рэчы Паспалітай. З аднаго боку вінапіццё было рытуалам, у якім выражаліся найвысакароднейшыя пачуцьці моцнага сяброўства, выкшталцонага каханья, непарушнага баявога брачтва. З другога — шляхетны напой, які ўздымаў дух, мацаваў сілы і сваім складаным водарам вучыў разумець адцененні і адрозніваць добрае ад кепскага і пасрэднага, сам служыў крыніцай высокіх пачуцьцяў. Таму аднолькава натуральна віно пасавала афіцыйнаму прыёму, сяброўскай бяседзе, амурнаму спатканью і вайсковай радзе. Як пісаў пра тое Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч:

І саноўнае панства, паводле закону,
Адбывае нараду de publico bono; —
Кожны пан сваю думку давесці імкненца,
А вугорскэ хмельнай ракою ліеща, —
Нашы прадзеды самаважнейшыя справы
Вырашалі за кубкам у часе забавы.

Сваёй прыўкраснасцю рытуалы вінапіцця нагадвалі карункі барочнага мастацтва, а бравурнасцю — атакі панцырных гусараў на турэцкія пазыцыі. Вось які выгляд мела бяседа шляхты вачыма красамоўнага Анджея Кітовіча. «Спачатку гаспадар, зьеўши кавалак мяса, наліваў у маленькі кілішак віна і піў ім «здароўе» ўсіх, хто сядзеў за столом, — пачынаючи ад самых паважаных і сканчаючу астатнімі. Называючы кожную значную асобу, прытыкаў да вуснаў і адымая кілішак. Скончыўшы з знакамітымі, астатніх застольнікаў называў аднаго за другім па прозвішчы або агульным «Васпана здароўе»; калі каго ня ведаў, скіроўваў на яго позірк, не прытыкаў да губ кілішка, толькі трymаў яго ў руцэ; называўшы ж апошняга, лыкнуў крыху або да дна піў, калі яму падабалася, і ставіў кілішак». Кожны названы госьць піў у рэспонс здароўе гаспадара. Да страв гарачых рытуал пайтараўся з большымі келіхамі, а часам і суправаджаўся залпамі гармат. Само віно ў ёмістасцях на ста-ле сваёй колькасцю і расстаноўкай нагадвала ці то батальёны на полі бою, ці то расклад палітычных сіл і прыхільнасцяў. Менавіта так быў сэрваны стол Сапегаў падчас прыёму сярэдзіны XVII ст. у іх рэзыдэнцыі Дзярэчыне. «Што ж да напояў, дык былі чатыры кубкі, па ліку пораў году, зь віном часоў караля Сыцяпана Батуры. Парамі стаялі дванаццаць срэбных збаноў зь віном часоў Жыгімonta Вазы — гэтыя збаны сымбалізавалі дванаццаць месяцаў. Таксама парамі стаялі піцьдзясят два барылкі, таксама срэбныя, якія адпавядалі колькасці тыдняў у годзе, і напоўненныя яны былі кіпрскім, гішпанскім і італійскім віном. А дзялей — 365 бутэлек з вугорскім віном, столькі, колькі дзён у годзе». Дык то ня дзіва, што ўдзельнік такога рытуалу мусіў адчуваць сваю прыналежнасць да нейкай значнай падзеі!

Але вінаградная лаза афарбоўвала карціны той вяслай культуры і змрочнымі адценнямі. Тая ж грамадзкая значнасць віна, што прынесла яму паспалітую пашану, патроху пэратаравала яго ва ўсеагульнае зло. Кожны пан, які не хацеў выславіцца

Віно

Працяг са старонкі 43.

як скнара, мусіў шчодра частаваць пітвом сяброў і гасцей, аж пакуль не прыводзіў іх у стан непрытомнай эўфарыі. Мусіў пры tym піц і сам гаспадар. Горка скардзіўся ў сваім дыярышы канцлер Караль Радзівіл, як мусіў піц з цэлым войскам, а тады, ад'ехаўшы ад стану на чверць мілі і схаваўшыся ад сабутэльнікаў, праспаў ад трэцяй дня да шостай ранку. Тым больш гэта патрабавалася ад тых, хто меў амбіцыі палітычныя і хацеў такім чынам здабыць сабе прыхільнікаў. Вынікам таго, найперш, было страшэннае марнатраўства. Узор традыцыйнага літоўскага панства, Радзівіл «Пане Каханку» ў 1780 г. палоўніў свае запасы да Каляд закупкай у Рызе 1500 пляшак шампанскага, 300 пляшак райнвайну, 200 пляшак бургундзкага, 100 пляшак аракі і 3 цэбраў ангельскага піва. Такія колькасці віна зьліваліся ў адзін магутны вір і змывалі са свайго шляху тонкасці рытуалаў. Менскі ваявода Крыштаф Завіша расказваў, як ладна напіўся з каралём Аўгустам II Моцным, перамяжаючы віно з падвойнай анісавай гарэлкай. На-колькі мондрымі пры гэтым былі іх дзяржаўныя думкі, Завіша не тлумачыць. Свой вэрдыкт наконт такіх зацных звычаяў урачыстым сілабічным вершам вынес Сімёён Полацкі:

Тако піянство ум наш помрачает,—
Всяк убо того верный да гонзает.

У другой палове XVIII ст. з такой думкай пагадзіўся і сам кароль Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, за панаўнине якога Рэч Паспалітая пачала сваё незавершанае абуджэнне ад п'яніх мрой. Не было культам віно і для энэргічных дзеячоў пакаленія Касыцошкі, Ясінскага, Сташыча, Калантая і Нямцэвіча. Будаваць абноўленую Рэч Паспалітую пад лёгкімі крыламі Асьветніцтва не выпадала ў штучна зъмененым стане разуму і сэрца. Але дыямантовому напою

Мы венгерскае п'ём стогодовага смаку.
Рвеца з чараў канъяк, пунш шалее, шаманіць.
Прыгажуні мускатам сваю гасіць смагу,
Ён бадзёрыць, мускат, думак ён не туманіць.

А калі ж у вачох загарацца пажары,
Паплывуць захмияла дасыцінныя словаи,
У паненак гусьцей зарумяняцца твары,
Кругам пойдуть ад позіркай сымелых галовы.

Не перамогшы палітычна, моцная духам шляхта здолела стварыць узор пана высакароднага і выхаванага і распаўсюдзіць звычай свае шырокія па-за межы свайго стану і свайго краю. Перад нашэсцямі ўсходніх армій і ўжо пасля падзеньня дзяржавы, пад імпэрскім ботам, віно ізноў стала сымбалем залатой вольнасці, нядайна стражчанай, але ўжо недасяжнай. Яшчэ зьбіралася на свае соймікі гордая шляхта і пад акампанемэнт вугорскага надзвініліца канфэдераткі, ці то каб у чарговы раз пайсці «до лясу», ці то каб дапамагчы вялікаму імпэратору прыняць у баяр ключы ад Масквы. Але як адыхаўшы здзілі ў мінулася бліскучая легенда Рэчы Паспалітай і яе вялікапышнага панства, так вянула слава іх напою. Да другой паловы XIX ст. віно ў Літве і Беларусі дажыло, страціўшы статус напою ўлады. Да люду ж простираючыя не было дапушчана новай расейскай уладай, якая так клапащлася пра сваю ўлюблённую гарэлку, што ў пэўны час зьнізіла яе цену ў Віленскай губэрні з 14 да 2,5 капеск за кварту. Дыскутуваць з гэтым было немагчыма.

Зрэшты, як не дапамагала фартуна, дапамагло няшчасцце. Жорстка адлучаная ад бурлівага палітычнага жыцця штыхом, ссылкай, а дзе і шыбеніцай, соймікавая літоўская і беларуская шляхта мусіла нанова знайсці сябе ў вынаходніцтвах і будаўніцтве, даследаваннях і падарожжах, творчасці і каханьні, каб у новым спаборніцтве пераўзысці сваіх супернікаў і годна паглязець ім у очы. Нішто так не адпавядала гэтаму ўзънёсламу парыву чалавечага духу і не жывіла яго так моцна, як здаўна знаёмае, але нанова адкрытае і тонка ацэненае віно. Ужо Міцкевіч успрымаў віно як толькі як баявога сябра і неадменнага спадарожніка соймікаў і нарад, але і запрашаў Вакха далучыцца да заняткаў навукай, пазізій і каханьнем.

І з гэтым водарами сонечных промняў і подыхам сьвежасці печанага жытняга хлеба і айвы, насы прыдлілі нам не пераймаща тлумнымі справамі палітыкі, а віно пакінулі на сяброўскую цеплыню, філязофскі раздум і гульні каханьня.

Тая ж грамадзкая значнасць віна, што прынесла яму паспалітую пашану, патроху ператварала яго ва ўсеагульнае зло.

культура

Музэй у сувірне Элізы Ажэшкі

У вёсцы Мількаўшчына, што за 10 км ад Скідзелю, на месцы сядзібы Элізы Ажэшкі будзе створаны турыстычны комплекс. Аднаўленчыя работы плянунеца завяршыць налета. Да 6 чэрвеня, дня нараджэння Э.Ажэшкі, на месцы былой кашпіцы будзе ўсталяваны і асьвечаны крыж. Плянунеца аднавіць адзін з захаваных будынкаў, дзе размесьціцца музэй.

Мількаўшчына ўключана ў турыстычны маршрут «Дарогай Элізы Ажэшкі і Адама Міцкевіча». Там захавалася кляновая алея, калодзеж, сувіран са склепам. За парадкам сочачь вучні Мількаўшчынскай базавай школы імя Элізы Ажэшкі.

Паэма пра расстрэл чыгуначнікаў перавыдадзеная

Грамадзкасць Вялейкі выдала зборнік паэзіі Сяргея Законьнікава «Гэта мы».

У кнігу ўвайшлі паэмы «Чорная быль», «Цівалі» і «Зязюля», напісаныя ў 1988—95 г. «Чорная быль» прысьвечана чарнобыльскай трагедыі, «Зязюля» — В.Быкову, а «Цівалі» — трагедыі часоў сталінізму.

Паэт распавёў, што ў вёсцы Цівалі (цяпер раён кінатэатру «Аўрора») у 1938 г. за адмову адпраўляць эшалёны рэпрэсаваных у Сыбір былі расстраляны 300 беларускіх чыгуначнікаў. Каб утаяць злачынства, цэлы закапалі ў жывёламогільніку. Па санітарных нормах, такія могільнікі нельга раскопваць 100 гадоў. Аднак у 1960-я ў сувязі з пашырэннем сталіцы ў раёне Цівалёў пачалося будаўніцтва. Салдаты ўскрылі могільнік і знайшли

ЮЛІЯ ДАРАЦКЕВІЧ

парэшткі людзей, скрученныя калочым дротам. Па загадзе «зъверху» рэшткі людзей і жывёл былі спалены і пахаваны ў лесе ля дарогі на Ракаў.

Быкаў па-амэрыканску

Ва Украіне ў львоўскім выдавецтве «Воля» пабачыла сьвет кніга прыпавесціця Васіля Быкова. Яна дэзвюхмоўная — тэксты зъмешчаныя ў арыгінале і па-ангельску. Дзесяць прыпавесціцяў на ангельскую мову перакладалі прафэсар-славіст універсytetu Паўднёвой Алябамы Джозеф П. Мозур і перакладчык і журналіст з Флёрыды Ігар Казак, сын пісьменніка Рыгора

Крушыны.

Палаchanе галасавалі за Усяслава Чарадзея

Месца, дзе мае стаяць помнік Усяславу Чарадзею, у Полацку выбіралі ўсёй грамадой. На абмеркаваньне было прапанавана пятнаццаць варыянтаў.

Пакуль спэцыялісты вітуальна ўсталёўвалі манумэнт на кожнае з пропанаваных месцаў і ацэнівалі кожны атрыманы пэйзаж, месцычы актыўна галасавалі. Меркаваны народнага галасавання і спэцыялістаў супалі. Помнік будзе ўсталяваны на скрыжаванні вуліц Эўфрасінні Полацкай і Каstryчніцкай. Справа ад Усяслава Чарадзея будзе

манастыр Св.Эўфрасінні, зyleva — Сафія. Усталяваць помнік плянунеца ў верасні.

На Канскім фэстывалі фільмы пры падтрымцы ЭС

Для 60-га Міжнароднага кінафэстывалю ў Канах былі адабраныя 11 фільмаў, прафинансаваных з дапамогай праграмы MEDIA Эўрасаюзу. Эўрапейскія структуры маюць цвёрды намер з дапамогай інвестыцый у кінаіндустрію не дапусціць манапалізацыі гэтага мастацтва адной краінай, а менавіта Галівудам.

«Звязды», радыё «Свабода», Белта, Народных навінаў Віцебску

Шалкеvіч выступіў за рэфэрэндум

22 траўня Віктар Шалкеvіch сваім канцэртам распачаў акцыю «Музыкі супраць разбурэння Горадні». Кампанія распачалася пасля таго, як у межах «крэканструкцыі» ў старым горадзе з'несьлі некалькі гістарычных будынкаў. Зараз грамадзкія актыўісты рыхтуюць да рэгістрацыі ініцыятыўную групу па правядзенні рэфэрэндуму ў абарону Горадні.

Хуляган і міліцыянт

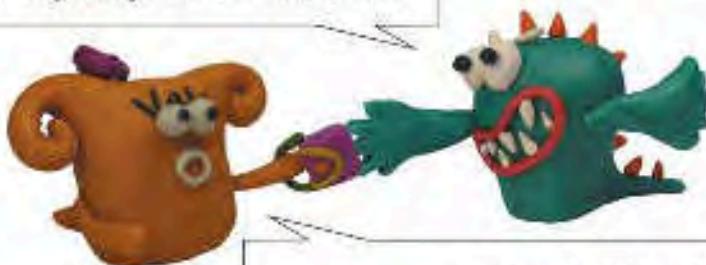

Пані Ганка з Пагулянкі
На гулянку выйшла зранку

Ёй насустрach - хуліган,
Сківіца нібы капкан.

Гэй, ты! Сумку мне аддай!

Адпусьціце! Ай-яй-яй!

Гэта што яшчэ за жарты?
Вяртай сумачку, зубаты!

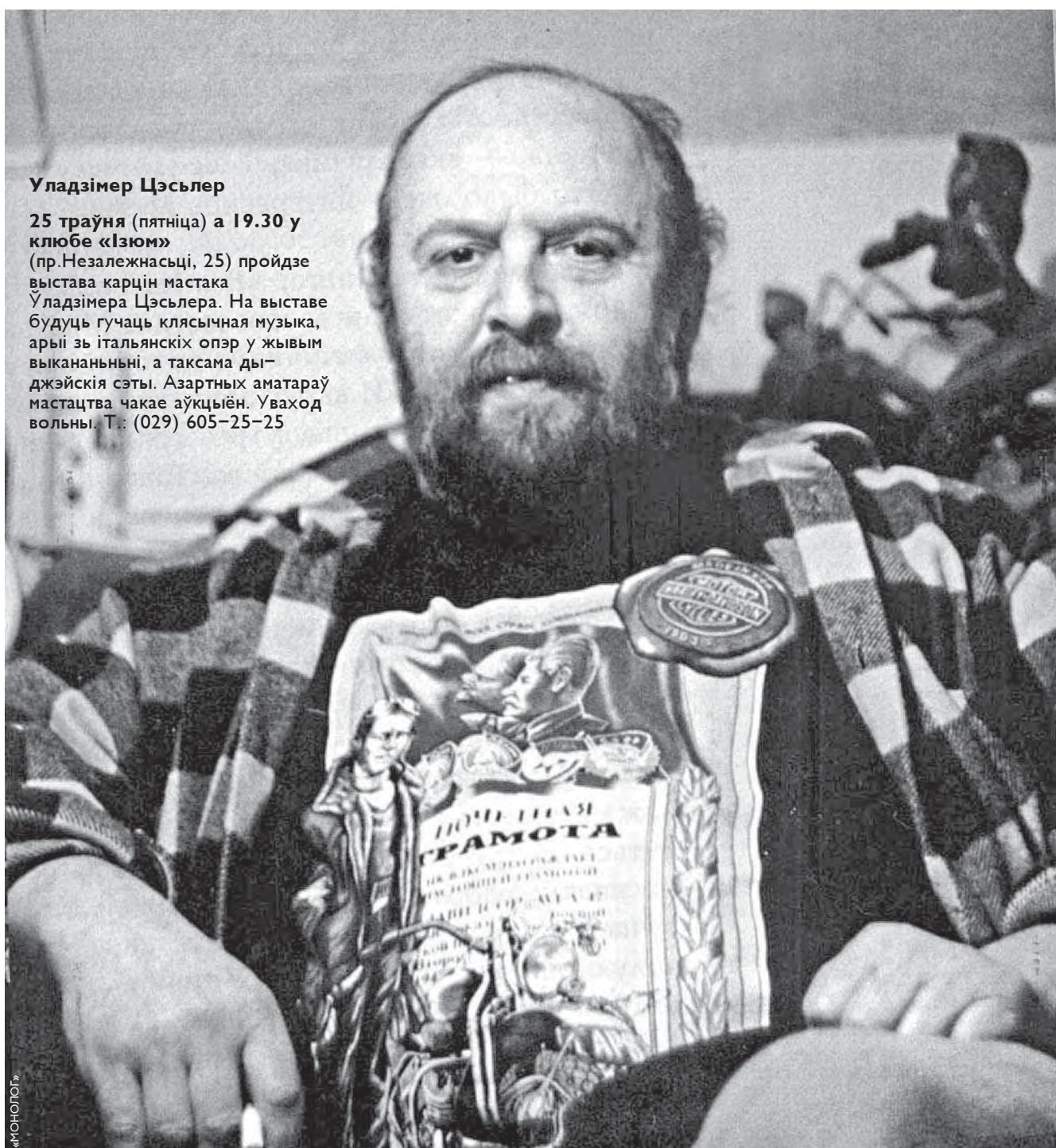

Зноў спаймаю - пакараю!

Больш ня буду, абяцаю!

Kapitolian Tanakal

«МНОГОГО»

КАНЦЭРТ**Опера ля съценаў Сафіі**

І чэрвеня салісты і хор Опэры выступяць у вялікім начым канцэрт ля съцен Сафіі ў Полацку. Канцэрт пачненца а 22-й. Пры канцы будзе фаервэрк. Упершыню разам з опэрнімі артыстамі загучыць величны арган Сафіі.

Програма канцэрту складзеная з найлепшых узору опэрнай клясыкі, а таксама эстраднай клясыкі — песні Фрэнка Сінатры, мэлёдыі Дж.Гершвіна, Ф.Сарторы.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**«Нябачны»**

«Нябачны»

ЗША, 2007, каліяровы, 97 хв.

Рэжысэр: Дэвід С.Гоер**Жанр:** Містычная драма**Адзнака:** 4 (з 10)

Сюжэт фільму нібы ўзяты зь беларускай баляды. Нік — выдатнік і прыгажун. Пасля школы яго чакае бліскучая будучыня. Але пасля нагаду хулігануў ягонае зньявечанае цела хаваюць у лесе, а душа блукае паміж жывымі.

Але аўтары забыліся з антагоністамі. Спачатку ў якасці «ворага» выступае дзячычына-хуліганка, якая ледзь Ніка не забіла, а цяпер мусіць ратаваць. Потым на

ролью «дрэннага хлопца», зь якім герой мусіць сышыціся ў фінальнае бойцы, прэтэндуе татуіваны рэцыдывіст. Урэшце, галоўнай нягодніцай выяўляецца... матуля героя.

Сцэнарная блытаніна зьнішчае файную ідэю. Цікава, што ў раглямным трэйлере ёсьць персанажы, якія не ўвайшлі ў фільм. Але стужка й так здаецца зачлягнутай.

Андрэй Расінскі

Газета «Наша Ніва»

шукае карэктара
на пастаянную працу

Зьвяртацца на e-mail:

nn@nn.by, nn@promedia.by.

Або праз тэлефоны:

(017) 284-73-29, 613-32-32,
707-73-29.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Дэталі — старонка 25.

пра-бел / пра-съвет
Эсейстыка • Крытыка • Рэфлексіі
Дзікар і Джулія. Чытачы «НН» сёньня. Рэпартаж з Паплавоў, Наваградзкага раёну 26 Чытак «НН» 100 гадоў таму. Лёс Міколы Аношкі зь Вялейшчыны 35 Хібы праектнай дакумэнтацыі: палеміка з артыкулам Сяргея Богдана «Перазагрузка Беларусі» 28 Перазагрузка пазытыўнага мысьлення: палеміка з артыкулам Сяргея Богдана 30 Што Беларусі да Умару Яр’Аду? 32 Як зъмянілі Польшчу трэ гады ў Эўразіязе 32 Злосная клясыфікацыя. Фэльетон пра незалежную прэсу, напісаны сълесарам з-пад Пухавіч 36 Перакладчык «Байцоўскага клубу»: Мы да таго ідзём 38

ПРЫВАТНЫЯ АВЕСТКІ

САЛІДАРНАСЦЬ

Беларусы! Выявіце салідарнасць —
прыходзіце на суд па справе «Маладога фронту» — 28 траўня, 10.00, Лагойскі тракт, 3! Брат

БАСОВІШЧА

Шукаю тых, хто вельмі хоча патрапіць на фэст у Польшу, але па тых ці іншых прычинах ня мае спадарожнікай. Прапаную вандраваць разам:))
kataryna@gmail.com

КАНТАКТЫ

Чалавек, які дасылай Кастусю sms на-
конт БХД, адгукніся. Т.: 329-61-96. Ка-
стусь

Дзэлӯчына, якая абараняла дыплём на
беларускі мове і давала прапанову на-
конт сваёй справы, адгукніся. Т.: 329-
61-96. Кастусь

Шляхта Рачы Паспалітай. <http://www.szlachta.org>

КНІГІ

Праланую кнігі: Ермаловіч «Беларус-
ка дзяржава ВКЛ», Юхо «Крыніцы бе-
ларуска-літоўскага права», Ластоўскі «Кароткая гісторыя Беларусі», Краўцэвіч
«Тэўтонскі ордэн», «Беларускі книга-
бор», «Скарбы сусветнай літаратуры»,
«Энцыклапедыя Гісторыі Беларусі» I —
5 т. ды шмат іншага, усе напрамкі. Т.: 753-
70-05

Абмен культураллягічнай інфармацыяй,
кнігамі. Дашло слыс пратраноў. Канфа-
ренцыі, літаратурныя вечарыны, выда-
вецкія праекты. Ад Вас — капэрта са зва-
ротным адрасам. а/c 195, 220030, Менск.
alesknigi@mail.ru

ПРАЦА

Дзэлӯчына-філялягія шукае любую
працу, звязаную з тэкстамі. Вялікі волыт
працы. Т.: 174-98-91

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Вучыцель ніколі ня бачыў і ня бачыць добра. Усё яго
жыццё — адна пакута. І хто над ім ня мае волі? Колькі
ў яго начальства ўсякага? Поп, пісар, старшина, стара-
ста, вураднік, стражнік... Цыфу! Аж гаварыць брыдка
ды і язык зломіш, покі іх пералічыш. І кожнае гэтае нача-
льства лічыць сваім правам так ці іншай скубянец
вучыцеля, а то і ўкусіц яго. І вучыцеля скубуц і куса-
юць, а яго доля — маўы і цярпі.

К.Наднёманец. «Наша Ніва». №20. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Ліва

галоўны рэдактар Андрай Скурко

мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцавы фонд выдання

газеты «Наша ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства

«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнасць за змест рагайлічных аўвестак.

Кошт свабодны. Гаварыць на арэстраваныя падзеі. Выдавецтва «Беларускі Дом друку»

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 23.05.2007.

Замова № 2790. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.